

1996ko otsailak 4 - 1.563 zenbakia - 280 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

BEGOÑA LASAGABASTER

«Bizkorrak balira,
alderdi guztiek beteko
lukete Itunaren
azken agiria»

EMIGRAZIOA

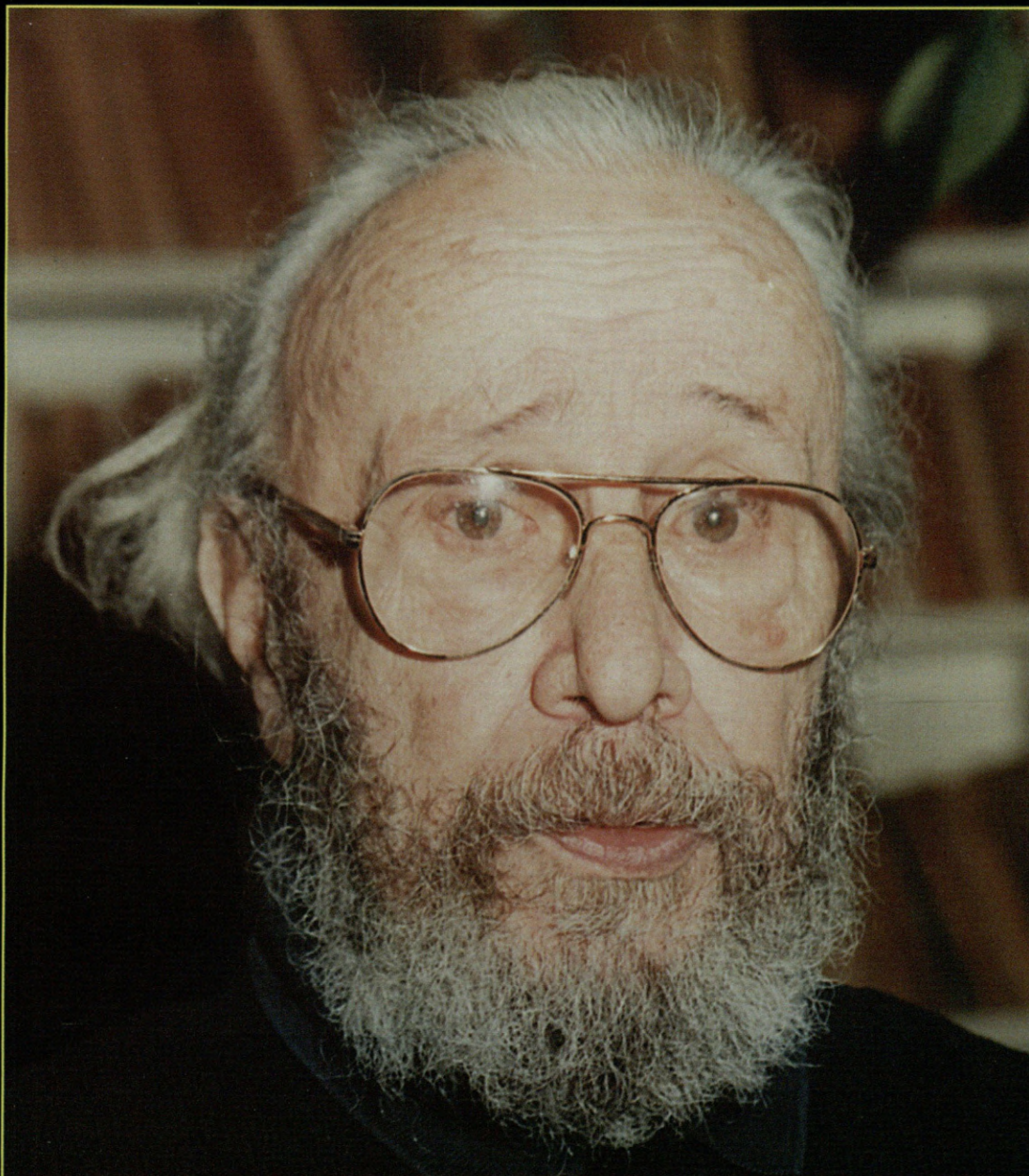
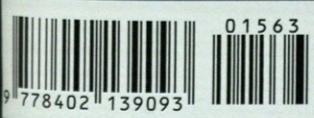
Iparraldeko
euskaldunak
Amerikara, mila
bidaiei historia

OSASUNA

Kopla gutxiko
Santa Ageda
Arrasateko
psikiatrikoan

TRIKITIXA

Isildu da
Primi Erostarberen
irrintzia

MARC LEGASSE

«BARRIKADAK FALTA DIRA»

DESAFINATURIK DAUDE EUSKADI ETA BILBOKO ORKESTRAK

ESKaintza Berezia

ARGIA REN

Harpidedunentzat

ARGIAren harpidedun bazara
ZEREN ZAIN ZAUDE?
Orain, gustoko tituloa eskura
dezakezu prezio ezin hobean

**gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago**

Nobedade honetaz gain beste
hainbat dago aukeran. Nahikoa
duzu dei bat egitearekin eta
behar duzun informazioa izango
duzu

KATEBEGI GALDUA	1.350 pta.
Jon Alonso	
EZ DUK ERRAZA KONPAI!	1.300 pta.
Koldo Izagirre	
AXUN	1.000 pta.
Abelin Linazisoro	
ZOAZTE HEMENDIK!	975 pta.
Patri Urkizu	
AZKEN FUSILA	1.150 pta.
Edorta Jimenez	
NON DAGO STALIN?	1.150 pta.
Xabier Montoia	
EMAKUME BIBOTEDUNA	1.150 pta.
Xabier Montoia	
GARTZELAKO POEMAK	900 pta.
Joseba Sarrionandia	
BALIZKO ERROTEN ERRESUMA	900 pta.
Koldo Izagirre	

1.500 pzta.

ESKAERA ORRIA

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira

Kobratu beharreko kantiitatea

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN ABIZENAK _____ KALEA _____ ZBKIA. _____ PISUA _____ LETRA _____
TFNOA _____ HERRIA _____ KODE POSTALA _____
PROBINTZIA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

☐ VISA / KREDITU TXARTELA _____ SINADURA _____

IZEN ABIZENAK _____
TARJETA ZENBAKIA (16 digitu) _____
KADUZITATE DATA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____ SINADURA _____

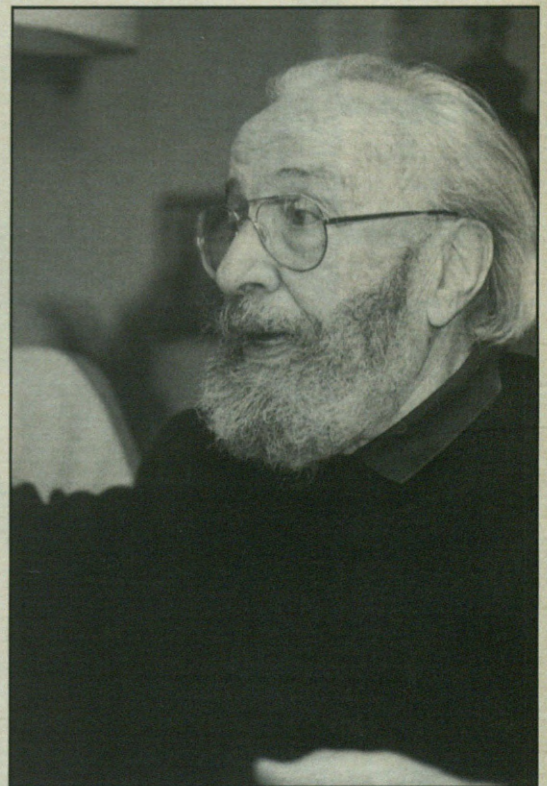
Dei lezaguazu edo eta bidali orria bidali eta egun gutxi barru etxean tasoko duzu zure aukeraturakoa

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. MIKEL JAUREGI.
12. Euskal nazionalistak Espainiako Parlamentuan. PATXI LARRION.
16. Asteazken zehar.
XABIER ARANBURU.
18. «Vincennesko Irlandarren» eta heriotz-eskudroien inguruan. Mitterrand eta de Gaulle: datu berriak gerra zikinez.
XABIER ARANBURU.
20. «Garby» produktuak egiten eta merkaturatzen jarraituko du. Hernaniko Gureola jabez aldatu berria da. XABIER ARANBURU.
22. Charles Iriart-ek eramaten zituen Iparraldeko emigranteak Amerikara 1950-75 bitartean. Amerikara bidean. PANTZO IRIGARAI etsa ARANTXA ERASUN.
26. Harrobiko lanera itzultzeko asmoez aritu gara lehendakaria izango denarekin. Lemazain berriaz Osasuna abian. MARTIN AGIRRE.
28. Emakume eta gizonezkoentzako psikiatrikoak daude Arrasateko auzune ospetsuan. Kopla gutxi Sana Agedan. AINHOA GERRA.
29. Marc Legasse: «Langileek ez dute makina apurtu nahi, diru gehiago ematea baizik». PABLO SASTRE.
36. Kultura kronika.
J.J. PETRIKORENA.
39. Abenduaren 6an hil zen, 88 urte zituela. Primi Erostarbe: irrintziaren irria. XABI NABARRO.
42. Polemika piztu da Bilboko eta Euskadiko orkestren inguruan. Desafinatutako orkestrak.
IXIAR ROZAS.
45. Argitalpenak.
IDOIA TORREGARAI.
48. Irrati-telebista.
ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. JOSU ARANBERRI.
56. Denborapasa.
58. Osakidetzaren enplegu eskeintza publikoa. IÑAKI AZKUNA.

MARC LEGASSE: Duela ia 78 urte Parisen jaio bazen ere, aspaldion Ziburun bizi da idazle anarkista. «Gastibeltzaren karabinak» obrak egin du ezagun, besteak beste, euskaldunen artean. Maskarada taldeak taulara eraman zuela badira jada hamaika urte. «Enbata»-ko zutabegile, Iparraldera errefuxiatzen diren euskal herritarren lagun, gogo anarkista faltan sumatzen omen du, «barrikadak falta» direla aldarrikatu du Pablo Sastrek eginiko elkarrizketan. Azkenaldion bihotzetik gaixo badabil ere, gogo biziz salatzen du Espainia eta Frantziako buruen terrorismoa, «terrorismo apologiarik handienak» beraiek izkiratuta daude. /29

POLITIKA: Sorpresa handiegirik ez bada, martxoaren 3a eta gero, Begoña Lasagabasterrek mailetak egin eta Madrilerako bidea hartu beharko du. Kosta egingo omen zaio EAko Gipuzkoako zerrendaburuari bere «aurpegia» hormetan ikustea. Abertzaleek Madrilén duten zereginaz eta beronen garrantziaz hitz egin dugu, beste hainbat kontu tarteko. / 8

DESAFINATUTAKO ORKESTRAK:

Adituen batzorde batek Euskadiko eta Bilboko orkestren inguruan burututako lanak zalaparta eragin du. Filtrazio bidez kaleratu izanak giroa nahastu egin du, eta are gehiago adituen artean desadostasunak nabariak direnean. Iritziak jaso eta orkestrek zer dela eta desafinatzen duten aztertu dugu. /42

Argazkia: E. KOCH

XABIER LETE

F
E
S
T
A
R
O
A
9
6

VICTORIA EUGENIA

1996eko Otsailak 10 - Larunbata

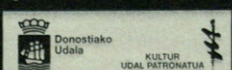
Gaueko 10etan

DONOSTIA

Babeslea:

Laguntzaileak:

ASOCIACION
DE CULTURA
MUSICAL

SARRERAK SALGAI:

DONOSTIA:
V. Eugenia - Bilintx - Azoka - Frudisk - Kantak

GIPUZKOAKO CAMPUSEKO ERREKTOROKETZA

Antolatzailea:

IRAKUR- LEAK MINTZO

'Tolerante' eta 'liberalek' errespeturik ez

GAUR egun hain gizarte liberal eta tolerantia den honetan, zenbait kolektiboen eskubideak zapaltzen dira egunero. Ez dago banan bana aipatu beharrik zeintzuk diren kolektibo hauek. Baina jakinekoea da arraza, iritzi politikoa edo sexua dela eta izaten direla.

Zapalkuntza honen adibide adierazgarrienetakoa bat, azken aste honetan ikusi ahal izan dugu Sevillako gazteen prostituzio auzia ezagutu ondoren. Komunikabide guztietan ikusi ditugu erreportaiak, elkarrizketak edo iritzi artikulak gai honen inguruan, gauza pila bat nahastuz: prostituzioa, homosexualitatea, ustelkeria eta abar. Lerrokin argi utzi nahi ditut zenbait puntu:

- Homosexualak, heterosexualak bezalaxe, gizarteko arlo guztietan mugitzen gara. Batzuk prostituzioaren munduan eta beste batzuk medikuntzan, kazetaritzan edo bestelako edozein lanbidetan.

- Komunikabideen jarrera nahiko lotsagarria izan da homosexual kolektiboari egurra emanez eta gaiak nahastuz. Homosexual kolektiboaren errespetu falta nagusi izan dugu.

- Hipokresia hutsa da liberal eta tolerante baten jarrera adieraztea eta horrelako gertakizunak ematen direnean aprobe-txatu edozein gauza kaleratzeko.

Besterik gabe, eskakizun bat gizarteari: errespetua kolektibo homosexualarentzat eta diskriminaturik dauden kolektibo guztientzat.

ALBERTO KAREAGA
IRUÑA

Programa onik ezean, propaganda

ASPALDION politikari askoren hitzak entzun eta jarrera ikusita, urtea hauteskunde garaian igaro dugula esateko moduan gaude. Politikariak programa eta asmo

berriak aurkeztu beharrean, gainontzeko alderdiak kritikatzeko ibiltzen dira, eta hauteslea egoera horretara erabat ohitu da. Hala ere, oraingoan ere, ez diote muzin egingo eta aurrekainainako mezuek eragin eta oihartzun handiagoa izan dezaten erruz hitz egiteaz gain, bazter guztiak paporez josiko dituzte, izugarriko diru kopurua propagandan xahutuz. Dirua alperrik bota arren, alderdi politikoa bakoitzak egindako propagandaren arabera botu kopurua lortuko balu, gaitzerdi.

Baina horrenbesteko gastu ekonomikoak, kaleko itxura edo estetika zatartzeaz gain, ez du seguruenik politikariak nahi izango luketen beste eraginik izango herriartean, agian kontrakoa, nigan orain arte horixe lortu dute, behintzat.

Arazoa beharbada eskaintzen duten programetan dago, programa on batek ez lukeelako horrenbesteko propagandaren beharrik.

AINHOA ARANBARRI
ARRASATE (GIPUZKOA)

Drogak legeztatu ala ez?

GUZTIOK dakigu drogak kalterako direla. Guztiok dakigu makina bat jende piktara bidali duela bere bizitza drogaren munduan murgiltzeagatik. Eta guztiok dakigu milioika gaztek galdu dutela bizia drogen erruz.

Egoera horixe da. Baina ez dut jakina denaz hitz egin nahi, askotan mahai gainera atera izan den galdera bat soilik ez dut egin nahi: zergatik ez dituzte drogak behingoz legeztatzen? Baina ez, Madrigo «gure» agintariak bere horretan, ezetz eta ezetz, kalterako litzatekeela. Nortzuk eta

horiek esan behar. Kokainaz kokotearino jartzen diren agintari, politikari, kazetari, funtzionari eta ez dakit zenbat «ari» gehiagok. Gazteen artean informazio hedatzea omen da konponbiderik eraginkorra. Ez diot hori gaizki dagoenik, ezta gutxiagorik ere; baina zenbateraino jaitsi da hildakoen kopurua? Zenbateraino drogazaleena?

Azken batean, probatu nahi duenak probatu egingo du. Probatu eta «total, ez dik kalterik egingen» diotenek hori bera esaten jarraituko dute. Eta bitartean, ka-lean droga gero eta garestiago, gero eta txarragoa. Diru falta, lapurretak, marjinazioa, hildakoak... Kate bat da.

Zertarako legeztatu? Droga merkeago izateko eta kalitate hobekoa izateko. Horrek hautsi lezake katea. Hildakoak izango direla? Jakina, baina orain ez al dago? Marjinazioa, bederen, ekidingo litzateke. Ala, egunero alkohola edaten duena edo zigarro pakete pare bat erretzen dituen marjinaturik al daude? Eta ez didazue ukatuko horiek ere drogak ez direnik.

ANJEL SARASOLA
TOLOSA (GIPUZKOA)

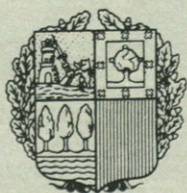
JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia.
20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre.
31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 59 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Espainiako jeneralak mugitutakoan

ITOIZKO urtegiko obra ez legezkoen jarraipenaz Madrilgo Entzutegi Nazionalak jakinerazi duen erabakiak zalaparta handi bat antolatzeke haina gai eskaintzen du. Hasteko, hainbeste euskaldunen biziak eta etorkizunak epaitu dituen auzitegi berezi hori auzitan jartzeko balio luke. Batzuek Nafarroaren etorkizunerako ezinbestekotzat jotzen duten eta funtsean ezkerrek eta abertzaleek iruzur erraldoitzat daukaten obra handi horretaz berriro datuak eta irizpideak mahai gainean ipini eta eztabaidatzeko aukera eman behar lukete. Lanak geldituta, noski.

Baina ziurrenik historiarako ikasgai nagusitzat Estatuaren nagusikeriaren adibide gisa geldituko zaigu. Esan liteke Pirinioetatik Hegoaldera demokraziaren kontzeptutik erakundeen osaketa formala baino ez dela pasatu.

Madrilgo epaileen ebazpena Afrikako diktadura batekoa izan zitekeen, eta Juan Cruz Alliren komentarioa jauntxo feudal ahalguztidun batena. Politikiariak ororen gainetik daude nonbait, baita legeen gainetik ere, eta sistema judiziala mitoz beztitutako adar jotze bat. Sortu berriak diren zinpeko edo juradu ez izateko intsumisioa aldarrikatzeko arrazoin bat gehiago. Zinpeko, ezta euskarazko itzultzailek onena ipintzen badute ere.

KOSTATA baina hauteskunde kanpaina bideratzeko azkenean jokaldi

on bat atera zaie sozialistei. Ea ibilibilian paradoxa suertatzen den: Barrionuevoren auziperatzea bere alderdiarentzako orbana baino gehiago kapital puska bat dela PSOErentzako. Une batean bazirudien eskuinak begi onez ikusi duen sozialista bakarra —Pepe Barrionuevo— sarean harapatuta Felipe Gonzalez beraren gainearaino berehala iritsi behar zutela epaileek. Baina Moncloa defenditzen duen hesi hau zimendu sakonekoa da. Ministrari ohia ukitu duten bezain fite atera da ETaren kontrako estrategian hain inportantea izan den jeneral zahar

Broma gutxi Espainian gauzokin. Arzalluzek proposatu duen manifestu horrekin nekez lasaituko dira Saenz de Santamariaren jeneral-lagunak»

Urtero Ghandiren heriotzaren urtemuga gogoratzeko Bakearen

Aldeko

Koordinakundeak deitzen duen manifestaldia burutzen larunbatean.

«Tolerantziaren bidez bakea» lelopean milaka pertsona bildu ziren Bilbon, bandera urdin handi bat lagun zutela.

Manifestatzaileek

Joxe Mari Aldaia eta Jose Antonio Ortega bahituen askatasuna eskatu zuten. (Arg.: «El Correo»).

bat bidera.

Oraindik bahitu batekin —eta bizi-rik atera zen— dabilta kontutan, baina armairuan sozialisten garaiko bi dozena t'erdi gorpu daude batere ikutu gabe, eta Franco hil ondorengo beste mordoa. Barrionuevorekin, Gonzalezek eraikitako hesi honetan, politikari sozialistak ez diren harriak eta betona ere badaude, eta broma gutxi Espainian gauza horiekin. Xabier Arzalluzek proposatu duen manifestu horrekin nekez lasaituko dira Saenz de Santamariaren jeneral-lagunak.

ARGALAREN hilketaz omen dakien zerbaitez oroitu da, eztabaida horietan zebilela, Saenz de Santamaria jenerala. 1978ko bukaera aldean zen hori. Eta inguru horretan joan zen Iñaki Aurrekoetxea —egunotan hilik bere jaiotetxe Sopolara ekarri berri dutena— ihesi Iparraldera. 1979an eskatu zituen paperak hemen bizitzeko: iadanik gure gazteek zer den ez dakiten erre-fuxiatu estatutoa eskatzen zen orduan. Mitterrand oposizioan zegoen artean, eta Giscarden diamantez eta bere laguna zen Bokassa enperadorearen kanibalismoaz deus entzun gabeak ginen. Hegoaldean ez zen ez Estatuto eta ez Amejoramenturik, eta gazte gehienek soldaduzka egiten zuten, Goierriko neska gazte batzuek oporetara joanda Cartagenan ezagutu zuten Iñaki Sopolakoak bezala.

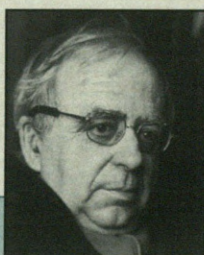
Iñaki Iparraldera joan zenean espulstioen beldurra bazen errefuxiatuen artean, eta ia bere errautsekin batera pasa dute muga bi euskaldunek Frantziako espetxetik Espainiakoetara. Aurrekoetxeak Britainia ezagutu zuenean han bonbak ipintzen zituen FLB aspaldi desagertua da, baina bretoinak arrestatzen dituzte ustez ETako kide direnei babesa emateagatik. Iñaki Aurrekoetxea Baionako kaleetatik desagertu den egunetan «indar faktikoak» aipatu dira kazetarien artean, haruntza ihes egin zuenean bezalatsu.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

ELI GALDOSI EBB-RAKO BIDEA MOZTU DIOTE GIPUZKOAN

Iaz Gipuzkoako Diputatu Nagusi izateko zerrendaren burutik kendu zutenean, Eli Galdosek alderdi barruan leku garrantzizko bat edukiko zuela esan zen. Mendeurreneko kongresuaren ondoren Euskadi Buru Batzar berria osatzeko prozesua hasitakoan Gipuzkoako batzokietan botorik gehen zuten buruzagietako bat oñatiarra zen. Baina azkenean kanpoan utzi dute, Joseba Arregi aldiz zerrendetan ipini dutelarik.

RAMON LABAIENEN TARTEA

GAL AFERARI AMAIERA EMAN DIOTE?

Atzo GAL eta bihar zer?

Aspalditik gabilta jakinen ote ditugun noizbait GALen kasuan, nork eta nola eta zergatik, egin zirenak. Oinarrizko erantzunak denok dakizkigu: Estatuak, diru publikoekin, ETaren aurka. Hain sinpleak dire gauzak eta hortik aurrera, dena anekdota.

GALi berezitasuna ez datorkio zer bait berria izateagatik, baizik horrelako sakasta izan delako, gauzak hain gaizki egin zirelako, lapur huts, hobendun eta erdi eroak zirela medio, azkenean denok jakin ditugula izkutuan zituztenak. Denok eta baita epaileak ere, zurrumurruekin frogak azaltzen hasi direnean. Errealitate latza, GALen antzeko ekintzak eguneroko ogia izaten direla edozein motako Estatuetan, beraien sustrietan erasotuak sentitzen direnean. Kontuan hartu behar, UCDren garaian ere egin zirela tankera bereko balentriak. Txukunago, dirudienek, Estatuaren eskua ez zelako hain garbi azaldu. Eta GAL hankazgora joan zenetik, dudarik ez Esta-

tuaren zerbitzuek alternatibaren bat sortu, erabiltzeko prest edo erabiltzen ari direla, ETaren erasoari ETak dituen mota bereko metodoekin berriro erantzuna emateko.

Neotan, GALen aferan, helburua ez da Estatuarentzat, zuzenbide eta etikaren ikuspegitik, zein diren errudun argitzea, hori sobera dakitelako. Nahi dena da, oraingoz, Barrionuevoren gain —Felipe eta gorago— daudenak ahal den ondoen babestu eta GALen izandako hutsak aztertzea, hurrengoan ez daitezen errepikatu.

Aznar xoriak, orain gutxi, profitatu nahi izan zuen GALEk erakutsitako ustelkeriez, zer bait berezi zirela pentsatuz. Ikasi du orduztik, segur aski Felipek erakutsi diolako, GALena episodio bat besterik ez dela Estatuaren ekintzan. Bai Suarezzen garaian, bai berean, bai Aznarrenean, hauteskundeek horrelako desastrea ekartzen badigute.

Estatuaren kontzeptu bera kontradikzioz bete egonik, beti hartuko dire erabakiak, arrazoi eta etika hutsune nahikoekin, «Estatu arrazoi» erraten zaion arrazoi ukatze hortan babestuko direnak. Eusko abertzaletasuna erasotzeko, adibidez. Indarkerian dabilena eta baita ere bestea.

Begoña Lasagabaster, Eusko Alkartasunako zerrendaburua Gipuzkoatik

«Bizkorrak balira, alderdi guztiek beteko lukete Itunaren azken agiria»

Martxoaren 3ko hauteskundeetan diputatu aukeratuz gero, oster berriro, Madrileko lanak amitutakoan, bere abokatu lanbidera itzuliko da. 1992az geroztik, EAko batzorde eragileko kide, Nazioarteko Harremanetan lanean. Irundarra, 33 urte ditu.

EAk Gipuzkoan diputatu bat lortuz gero, Kongresuan ikusiko zaitugu. Zer eman diezaioke Begoña Lasagabasterrek Madrilgo Kongresuari?

Batetik, alderdi baten ordezkari gisa, alderdiak dituen proposamen, ekimen eta pentsamoldeak eramango ditut. Hauetako batzuk ezagunak dira, azken urteetan eraman ditugunak baitira, eta beste batzuk berriak, aurkitzen dugun egoeraren arabera.

Bestetik, Begoña Lasagabaster pertsonalki saiatuko da, bizitza politikoa kargu publikorik izan ez duen pertsona bezala, jendeak kalean nahi eta eskatzen duena eramaten, herri honetan jende askok pentsatzen duena eraman eta zer nahi dugun ezagutarazten.

EAk Manuel Ibarro eta Koldo Amezketarekin

kontatzen du berriro. Zer interpretazio eman diezaiokegu honi?

Bere garaian oinarriko afiliazioarekin asko identifikatzen ziren pertsonak dira, eta hori esanguratsua da. Karisma duten pertsonak beharrezkoak badira ere, beste batzuei lekua utzi zien. Orain oinarriko afiliazioak biok berriz zerrendagai izatea garrantzitsua dela erabaki du, oso langileak direlako, nolabaiteko karisma dutelako eta egin dituzten gauzetan ilusio handia jarri izan dutelako.

Ez da izango, bada, oinarriko afiliazioak ez duelako ikusten pertsona berri karismatikorik?

Ez da horrela. Alderdiaren batzar edo beste edozein bilkuretan jende berri ugari ikus daiteke. Baina ez politikoki edo estrategikoki interesatzen delako, oinarrian

«Baliteke iaz elkarrizketan aurrera egiteko giroa egon izana, baina gero atzera egin dugu berriro». (Arg.: Alberto Elozegi).

ere jende berri asko dagoelako baino. Elkartetxeetara joaten bazara, udal batzordea eta jende gehiena berriak dira. Hala ere, pertsona

baten oroitzapen ona izanez gero, bere lana ondo bete bazuen eta langile fina izan bazen, itzuli nahi duenean jende guztiak horiek hartu

«Politikoki, Xabier Albisturren jarrera ez da zuzena izan». (Argazkia: Alberto Elozegi).

nahi ditu. Bizitza honetan lan egin nahi duen eta lan egiteaz arduratzen den jende gutxi aurki baitaiteke.

Jende askok galdetzen du ea abertzaleak Madrilgo Parlamentura zertara doazen...

Erabaki guztiak guk har ditzakegun unera arte, eta kontuan hartuz egunero guregan eragina duen lege-gintzaren zati handi bat han egiten dela, interesgarria da gai eta kontu guztiak landu edo egosten diren lekuan egotea. Badakit ez didatela kasu handiegirik egingo, batik bat Euskal Herriari dagokion gaietan, baina lanari, ingurugiroari, osasun publikoari, komertzioari eta abarren legeei buruz hemen jendeak zer nahi duen nahikoa garbi dugu. Interesga-

ria da, gutxienez, hori plazaratu eta hala agertzea.

Euskal Herriko gai zehatzetan sartuz gero, hil ala bizikoa da Madrilera joatea. Hala Euskal Herriko errealtatearen berri eman baikenezake. Guztion artean herriarren portzentaia handi bat ordezkatzan dugu, eta horien iritzia berri eman genezake.

Baina ez al du atsekabetzen Madrilan aldarrikapen abertzaleen alde lanean jardun eta inork kasurik ez egiteak?

Bai, baina zuk egindako lana hori geratuko da, eta agian noiz bait aterako da lan hori argitara eta kontuan hartuko dute. Nahiz eta askotan basamortuan oihuka ari zarela dirudien, hori ego-teak, esan beharrekoak

esateak eta lan egiteak zehabait gauza ez ahaztea eragiten du. Hor egon behar da. **Martxoaren 4tik aurrera, Xabier Albisturrekin izan duzuen esperientzia txarra atzean utziko duzue...**

Oso gogorra izan da. Nik beste pertsona batzuk ordezkatzan ditut, ordezkaturiko ditudan konfiantza duten pertsonak. Bestelako irizpideak baldin badituz, badira beste bide batzuk planteatu ahal izateko. Nik nere jendearen babesa dut eta errespetu osoa zor diet. Zentzu horretan, politikoki, Albisturren jarrera ez da zuzena izan.

EAk ERC eta BNGrekin talde parlamentarioa osa dezakeela zabaldu da, eta hauek lotua dagoenik ukatu egin dute.

Hauteskundeetan ezik, beti konpondu izan gara ondo beraiekin. Orain arte Europako Parlamentuan soilik gauzatzen ziren EA eta ERC-

«Euskal Herriko gai zehatzetarako, hil ala bizikoa da Madrilera joatea, hemengo errealtatearen berri eman baikenezake»

HAMARREKOA

CARLOS GARAIKOETXEA

«Sekulako karismaduna, oso langilea eta erantzukizun zentzu izugarria duena»

JOSEBA ARREGI

«Kultura Sailean lan ona egin zuen pertsona»

ALBERTO BUEN

«Nire alkatea; ahalmen politiko handikoa, alkatetzan daramatzan urte piloek azaltzen duten gisara»

KARMELO LANDA

«Oso harreman ona dut berarekin, baina beti esaten diodan bezala: 'Karmelo, apur bat aldatu behar da'»

INAXIO OLIVERI

«Idazkari nagusi bikaina, eta guztiekin hitz egiteko gai dena»

CARLOS ITURGAITZ

«Bere adierazpenengatik, zurrin samarra dirudi»

RAMON JAUREGI

«Bere ideiekin koherentea eta errespetuzko pertsona»

TXEMA MONTERO

«Funtzio garrantzitsua bete zuen, eta pena da garapen politikoagatik funtzio hori orain ez betetzea»

JOSEBA AZKARRAGA

«Parlamentari gisa 10a emango nioke, are gehiago bakarrik egon zela kontuan hartuta»

XABIER ARZALLUZ

«Pena dut horrelako pertsona bat ez ezagutzeagatik»

ren arteko akordioak beste foro batzuetara eramatea ona zen ala ez aztertu genuen. Bakoitzak bere ideia eta programa propioak ditu, baina zenbait gai garrantzitsu baditugu amankomunean. Beraz, botoemaileek nahikoa boto eta diputatu emanek gero, eta Kongresuko araudiak baimentzen baldin badu, talde parlamentario bat osatzea pentsatu genuen. Modu horretan koordinazio maila handiagoa izango dugu, eta amankomunean ditugun gai batzuk iritzi publikora hobeto helarazteko modua izango.

Inñaki Anasagastik orain gutxi esan du EAJ-EA bauteskunde-plataforma batek Gipuzkoan nagusitasuna kenduko liokeela HBri. Pentsatu al du Eak aukera hori aurrera eramaterik?

Edozein politikarik edo alderdik planteatzen dizkigun ideiak pentsatu egiten ditugu. Baina uneotan horrelakorik ez dela komuni iruditzen zaigu. Gainera, beste alderdi politiko bat «izorratzeko» plataforma bat planteatzea ez da oso serioa. Akordio edo plataforma bat planteatzen baduzu, amankomunean dituzun gai eta helburu zehatz batzuk bideratzeko da. Hori da nik ulertzen dudana elkar-laguntza akordioaz. Baina akordioa beste norbaiti oztopoa jartzeko bada soilik, ez zait gustatzen, ez da positiboa. Positiboa litzateke ahaleginen bateratze horri esker herriarentzat praktikoa, zuzenak eta onak diren gauzak aterako balira.

Horrelako eskaintzak beti prentsaren bitartez eta bi egun lehenago egiten dira. Oso kutsu elektoralista dute,

«Hitz egiteko konpromezua hartzen dugun unean, beste aldeko erantzunak su-etena izan behar du». (Arg.: Alberto Eloseggi).

zera esanez bezala: «Ikusten, guk proposamena luzatu genien, baina beraiek ez zuten nahi izan». Gauzak seriooki egin behar dira, bestela ez egin eta kitto.

Nola daude uneotan EA eta HBren arteko barremanak iazko bilera motz eta gatazkatsuen os- tean?

Ez dute aurrera egin. Eta horrek tristezia eragiten dit, herri honetan ezin baitugu orain gauden moduan segitu. Legealdi honek erabakigarria izan behar du arazo hau gainditzeko.

Guztiok egin behar ditugu ahaleginak, eta are gehiago gizarteak eskatzen dituen joko arauak betetzen ez dituenak. Baina horrek ez du esan nahi beste alderdi politikoei gatazkaren irtenbidea gauzatzeko arduran erantzukizunik ez dugunik. Guztiok mugitu beharra daukagu, bere horretan egotea, geldia, astakeria bailitzateke.

Euskal Herriko baketze prozesuan aurrerapausoren bat emateko aukerarik ikusi zenuen pasa den urtean?

«Beste alderdi politiko bat 'izorratzeko' plataforma bat planteatzea ez da oso eskaintza serioa»

Oso zaila da jakitea zer egosten ari den HBren barruan. Baliteke aurrera egiteko moduko giroa egon izana iaz, baina gero atzera egin dugu berriro. Askotan gertatu izan da hori.

Argi dagoena da antzeko beste gatazka batzuk elkarriketaren bidera heltzen ari direla: Irlanda, Kortsika, El Salvador... Eta hori da konponbide bakarra. Egia da giro bat sortu beharra dagoela, baina egia da baita ere une batean estrategia zehatz batek geratu egin behar duela. Beraiek ezin dute jarraitu orain bezala.

Jende askoren irudipena da beste aukera bat galdu dela. Noren erruz?

Irudipen hori badago, baina aukera berriak eman eta eragin behar ditugu. Hori da gure ardura. Noren erruz galdu den aukera hori? Guztien erruz. Baina erabakia herriaren esku utziko duen giroa sortu behar da. Behin aukera hori badagoela ikusi eta hitz egiteko konpromezua hartzen dugun unean, beste aldeko erantzunak su-etena izan behar du.

Ajuria Eneko Itunaren azken bileran egon da mugimendu bat, une zehatz baten herriak esaten duena errespetatuko dela onartu zen neurrian. Horra urratsa. Beraz, giro hori ari da sortzen. Orain, ahaleginetan jarri dezagun, eman diezagutela beraiek zerbait: ezin dira bi bahitu eduki...

Noiz eta nola hitz egin behar da ETarekin?

Bi elkarriketa mota daude: elkarriketaren zati bat isilekoa da, eta bestea publikoagoa, jada zer negoziatu nahi dugun dakigunean gauzatu beharrekoa. Gainera, ETak zehazki bereak diren arazoak negoziatu be-

harko lituzke, nahiz eta denoi eragiten diguten gaiak izan. Beste kontu bat da herri honi dagozkion gaiei buruzko negoziaketa orokorra. Hori ez da ETaren edo Gubernuaren kontua soilik.

Baina beraiek ahalegin handiagoa egin beharko dute, aurrera daramaten estrategiarengatik. Hots, nik ondo edo gaizki hitz egin dezaket, eta kaltea eragin; baina kalte hori konpontzeko modukoa da. Aitzitik, ETak aurrera daramatzan ekintzen ondorioak eta kalteak konponezinak dira.

Joan den apirileko ETaren agiria, armen presiorik gabe, edozein mabaitan jartzeko modukoa dela esan zion Gorka Agirrek iragan astean ARGIAri.

Eztabaidatu, edozer eztaba da daiteke. Baina pistola bat eskuan duzula mintzo bazatzaizkit, horrela ezin dudala hitz egin esango dizut. Hitz egiteko eseri eta hiru hanka baino ez dituen aukia jartzen badidazu, ez gaudede berdintasun egoeran. Ez balego presio eta estrategia hori, zergatik ez da hitz egingo?

Zein sentsazio utzi dizu Ajuria Eneko Itunaren azken bilerak?

Lehenengo sentsazioa poz

T A N T O A

Etorkizuna oraina bilakatzeko ordua

Begoña ezagutzea, duela urte batzuk igaro dira ordudunik, sorpresa handia izan zen neretzat.

Gaszte atseginaren zen tratu, dotorea formetan, eta harrigarria egiten zitzaidan bere adineko pertsona batek berak zuen ibilbide profesionala izatea. European izan zuen esperientzia zabalaren ondorio zen ekonomia, politika eta gizarte gaietan zuen ezagutza. Honek, pozteaz gain, Herri honen etorkizunean funtzio garrrantzitsua beteko duen emakumea nuela aurrean ekarri zidan burura.

Ziurrenez etorkizun hori oraina bilakatzeko

ordua heldu da. Prestakuntza handiko gazteek duten onena gure Herriaren interesen defentsarako emateko ordu hori. Euskal Herriaren eskubideak aldarrikatzeko gaszte aberztale, zintzo, oso eta eragileen beharra duen ordu hori. Begoñaren moduko pertsonen Euskadiren etorkizuna bakean irabazi daitekeela erakutsi dezaket eta behar duten une historiko hori, ordu hori bera.

Begoñak Eusko Alkartasunako kide guztien babesa izan du eta izango du. Eta honako hau esatea ez da niretzat esan beharreko zerbait. Euskal Herriaren

**Jose Julian Irizar
Euzko Gipuzkoako
Batzorde Eragileko
presidentea**

interesak Madrilen ongien eta koherentzia handienaz defendituko dituen pertsona gurekin dugu, eta komentzimendu horren ondorio baino ez da esandako gutzia.

Begoña Lasagabasterrek Eusko Alkartasuna ordezkaturiko du Madrilen, baina horren guztiaren gainetik, hain foro zaila den horretan Euskadi defendituko du.

handiarena izan nuen. Ikusita aurreko egunetako adierazpenak eta zenbaiten jarrerak, bilera ez zela oso ona izango zirudien. Baina gero alderdi politikoek herriak dioena errespetatuko dutela azaltzen duen agiria onartzea, Konstituzioaren

pasarte famatu hori aipamenik egin gabe, oso adierazgarria da.

Zer ekar dezake bitzarmen horrek?

Ikusteke dago, baina idatzia dagoena idatzia dago. Hori bai, agiria sinatu zuten jaunei eta beraien alderdiei

esan behar zaie konpromezuak betetzeko direla. Beteko duten? Zalantza handiak ditut. Baina bizkorrak balira, herri honentzat ona zer den ikusiz, bete egin beharko lukete.

MIKEL JAUREGI

BILDUMA BERRIA
bonardi '96
MULTIOPTICAS ENKLUZIBA

2.850
P T A

Hona hemen MultiOpticasen Bonardi bilduma eskuliboa adin guztietara, gustu guztietara eta aurrekontu guztietara egokitzen diren ereduak. MultiOpticasen bermearekin 450 saltokitan. Eta prezio ezinobean. Gastatu gabe gustagarri izateko.

**Asko Gustatzeko.
Gutxi Gustatzeko.**

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

Euskal nazionalistak parlamentu espainiarretan

Madrilera nindoalarik

Madrilgo erakundeetan partehartzearena, euskal nazionalismoaren barruan eman ohi den eztabaida dugu. Ondoko orriotan, nazionalismo modernoa sortu ondoren, euskal diputatu eta senadore abertzaleen hainbat pasadizo pausatzea besterik ez dugu egin.

XIX. mendeko Euskal Herriko gizarte soziologian sakondu ahala hainbat gerta-kizunen izana argituko dugu. Hizkuntzak dakarren pisu ideologikoaz oharturik, hau da, terminoek ideologia jakin bat zabaltzen dutela aintzat harturik, pasa den mendeko gure herrialdeetako egunkarietan zerabilten hizkuntzak bat baino gehiago harrituko du. Egun barra-barra erabiltzen diren terminoei, «Nazioaren Estatu», «Espainia» eta abar, Madril adierak hartua baitzien lekua. Hego Euskal Herriko lau lurraldeetan Madriletik harremanez mintzo ohi zen, ideologia jakin baten ezaguarria nonbait. Egun ere, Madrilera joan ohi dira al-

derdi nazionalistetako politikariak. Maizago edo bakanago, erreferentzi-puntua dugu.

Estatu espainiarreko historiografiak Errestaurazio garaia izendatzen duen arokoak dira EAJko politikarien lehen agerraldiak Madrilgo erakundeetan. Nazionalismoak egitura modernoa erdiesteko bere ekimenean Katalunia zuen erreferentzi-puntua. Cambok mende hasieran Lligarekin ezagututako arrakasta helburua zutela, estatu mailako hauteskundeetan aurkeztzen hasi ziren. EAJk estatu mailan izan zuen lehenbiziko arrakasta 1918 urtekoa dugu. Hauteskunde horietan, lau probintzietan

Francisco Letamendia ez da Madrilgo Gorteetatik aldegin duen lehenbiziko diputatu nazionalista izan.

jokoan ziren hogei jazarlekuetatik zazpi lortu zituen, seitik bost Bizkaian, bostetik

bat Gipuzkoan eta zazpitik bat Nafarroan. Emaizta horiek eta Katalunia aldean as-

■ 20ko hamarkadan, Katalunian eta Hego Euskal Herrian, autonomiarekin asetzen ez ziren taldeak azaldu ziren

paldidanik bizi zen giro autonomiazaleak autonomiari buruzko batzordea eratzea ahalbideratu zuten. Afera honetan bestelako eragilerik izan zen, karlisten eskakizunak ez baitziren izpiritu horretatik oso urruti. Maurak zuzenduriko batzorde horretan ez zen kataluniar autonomiazalerik; alta, azpibatzerdeko hiru partaideak euskal herritarak ziren, integrista bat eta nazionalista bi.

Autonomiaren eskakizuna nazionalismoaren ardatza bihurtuko zen. Hala ere, bai Katalunian bai Hego Euskal Herrian, autonomiarekin asetzen ez ziren taldeak azaldu ziren, Accio Catalana eta Ezquerria Catalana Katalunian eta, Eli Gallastegi buru zutela, Aberrianoen taldea gurean.

Autonomia eztabaidagai

EUSKAL nazionalistek Primo de Riveraren diktadura iritsi baino lehenagoko hauteskundeetan ez zuten 1918koen emaitzik erdietsi. 1919. urtean lau diputatu, eta Errestaurazio garaiko azken bi hauteskundeetan bakarra lortu zuten, Aranzadi nafarrak erdietsi zuena hain zuten ere.

Espainiako Bigarren Errepublika 1931ko apirilaren 14an abiatu bazen ere, Donostiako Hitzarmena

■ Monzonen jarrera ulertzeko unean zenbait sektore nazionalistaren axolagabekeria topatuko dugu.

erregimen politiko berriaren lehendabiziko bilkura kontsidera daiteke. 1930eko abuztuan Donostian elkarturiko alderdi demokratikoek ondorengo erregimenaren izaera mamitu zuten. Autonomiarena izan zen bertan eztabaidatutako gaietako bat, Kataluniaren autonomia. EAJ ez zen bilkura horretan izan, eta gertakizun honek euskal autonomiaren eztabaida markatu zuen. Ordurako CNV (Comunión Nacionalista Vasca) eta PNVren arteko batze prozesua emana zen. EAJ alderdi demokratikoa genuen, Hegoaldeko lau probintzietan egitura aski zabalba zeukana, baina aldi berean estatu mailako politikagintzatik bazterturik. Errepublika garaiko Galeuzca hitzarmena bazterketa hori gainditzeko ahallegina dugu.

Aipatutako bazterketa horrek ez zituen oztopatu EAJk Errepublika ezarri eta

berehala emaniko pausoak. Apirilaren 17an Gernikan bildu zen alkate nazionalistazaleen batzarra egitura moderno horren adibide garbia dugu (trantsizio garaia datozkigu gogora). Bilkura horrek errepublikazaleen mesfidantza sortu zuen, baina Agirre eta bere taldeak liberalismo eta errepublikanismoaren mugen barruan kokatu zuten mugimendu nazionalistaren jarrera.

Hala ere, 1931. urteko estatu mailako hauteskundeetan eskuineko alderdiekin lerratu zen, Minoria Vasco-Navarra talde parlamentaria sortuz. Lehendakaria izan zen Jose Antonio Agirre Nafarroan aurkeztu eta aukeratua izan zen. Euzko Ikaskuntzak prestaturiko

autonomia proiektua eztabaidatu zuten. Egitasmo honi gaineratu zitzaizkion zuzenketek errepublikazaleen mesfidantza berriro piztu zuten. Zuzenketa horietako batek Euskal Estatuaren konfesionalitatea aldarrikatzen zuen; Madrilgo Gobernuaren iritziz, «Gibraltar Vaticano-zale» gisako estatua sortu nahi zen. Horrek piztu zuen eztabaidaren ondorioa dugu Minoria Vasco-Navarrak Madrilgo Parlamentutik aldegin izana.

Errepublikaazaleak «Viva la República» oihuka ari zirelarik, «Viva la libertad» aditu zen nazionalisten jazarlekueetatik. Jesus Maria de Leizaolak, iskanbilaren orroen pean, errepublikazale baten eraso jasan izan behar zuen. Agirrek «Euzkadi» al-

■ Jesus Maria Leizaolak, iskanbilaren orroen pean, errepublikazale baten eraso jasan behar izan zuen

Manuel Irujok 1940.ean Euskal Kontseilu Nazionala eratu zuen.

dizkarian adierazi zuenez, gertakizun horien ostean edonolako arrazoitzea alferrik zen. Batek baino gehiagok gure iragan hurbila izanen du gogoan.

Lau probintzietan erregimen berriak eskatzen zituen egokitzapenak eztabaidatzen ari zirela, Kataluniarako estatutua martxan zen.

Gurean, 1932ko ekainean estatutua bozkatu zen, Nafarroa prozesua horretatik kanpo geratu zela (irakurle adituak jakinen duen legez, bozketaren zuzentasuna zalantzan jartzen duten hainbat ikerketa plazaratu dira). Hurrengo hilabetean Madrilgo Parlamenturako egina zen koalizio *vasconavarra* desegina, estatutuaren eskakizuna hiru probintzietara mugatu zen.

Ondoko urteetan Nafarroa prozesu horretan sartzeko saio batzuk egon ziren, harri garria bada ere, errepublikazaleen eskutik etorriak.

Bistan denez, Francisco Letamendia ez da Madrilgo gorteetatik aldegin duen lehenbiziko diputatu nazionalista izan. 1933ko hauteskundeetan, eskuineko alderdiekin zuen koalizioa alde batera utzirik, EAJk arrakasta gazi-gozoa erdietsi zuen hamabi diputatu lortuz. Gazi-gozo diogu, Bizkaia eta Gipuzkoan aukeratutakoak baitziren diputatu horiek. Galeuzca hitzar-

menaren garaia dugu. Hauteskundeetatik sortu zen Kataluniarako onartutako estatutua baliogabetu zuen. Euskal diputatu nazionalistek, katalanekiko elkartasuna erakutsiz, berriz ere etxerako bidera hartu zuten.

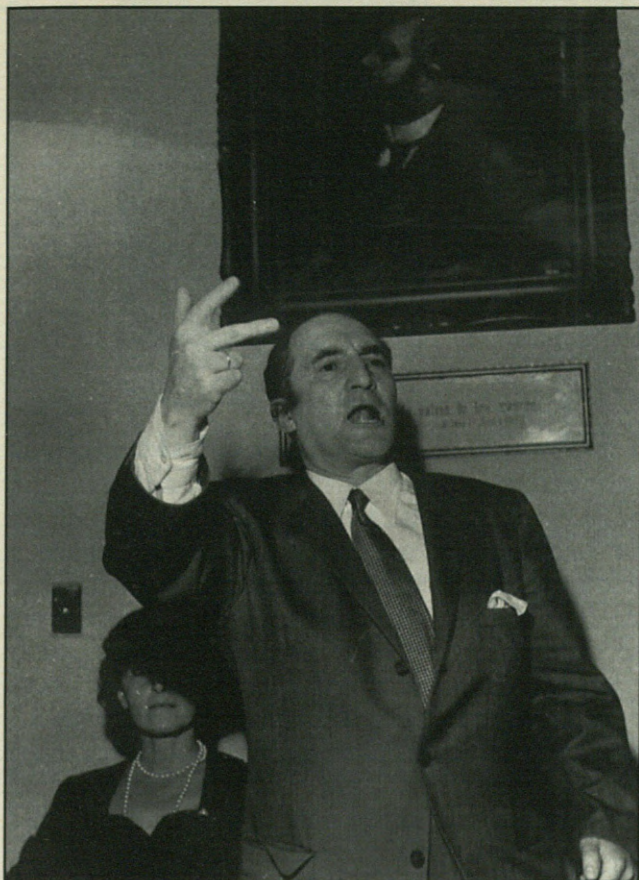
Agirre lehendakari

EUSKO Jaurlaritzaren eraketa ahalbideratu zuen estatutuak berandu iritsi zen. Gerra piztu zela, Nafarroa eta Araba indar faxisten pean. Frente Popularreko gobernuak EAJrekiko bere mesfidantza erakutsia zuen berriro ere, baina naziona-

listak kabinete berrian nahi zituen. Agirreri Lan Publikoetako ministro izatea eskaini zioten. Honen erantzuna ezin garbiagoa izan zen: estatutua onartzeak baldintzatzen zuen gobernuan parte hartzea.

Gernikan, 1936ko urrian, gerra frontea Elgetan zelarrik, Jose Antonio Agirrek lehendakari kargua zin egin zuen. Estatutuarekin ase ez zirenak egon baziren: ekitaldi horretan, hainbat gudarik «Estatuturik ez, independentziari bai» oihuak bota zituzten. Horiek ez ziren izan garai hartako independentziazale bakarrak, Euskadiko Alderdi Komunistako kide ugariak Estatu espainiarrarekiko loturak askatzea aldarrikatzen baitzuten. Komunista espai-

Euskal diputatu nazionalistek, katalanekiko elkartasuna erakutsiz, berriro ere etxerako bidea hartu zuten

1936an, frontea Elgetan zela, Jose Antonio Agirrek lehendakari kargua zin egin zuen.

niarrak aski ongi jabeturik ziren euskaldun hauen jarreraz, eta Manuel Irujo izan zen Frente Popularreko gobernura joandako nazionalista. Bederatzi hilabetez kartera gabeko ministroa eta sei hilabetez Justizia ministroa. Martin Ugaldek, lekukotasunak barne, Irujok setiatua zen Madril en egindako lana aztertua du.

Gerra amaituta, Jose Antonio Agirre bizitza publikotik at zela, Monzon eta Nardiz Dakarren blokatu-rik, euskal kontseilari gehienak Uruguayn, Irujok hartu zuen EAJren aitzindaritzan 1940an.

Agirreren ideia zen Euskal Kontseilu Nazionala eratu zuen. Nazien esku ziren Europako herriek antzeko egiturak sortu zituzten garai

hartan. Kontseilu hau eratzeak Errepublikako Gobernuaren haserrea piztu zuen. Urrutiratze honek gerra ostean indar estatualista eta nazionalisten arteko harremanak markatu izan ditu. Baina ez bakarrik bi talde hauen artean, barne eztabaida ere bihurtu zen. Gerra ostean, Monzon bezalako pertsonen jarrera ulertzeko unean, indar estatualistetatik bereizteko, bestelako diskurtsua mamitzeko zenbait sektore nazionalisten axolagabekeria aurkituko dugu. Transizioan gertakizun horien ondorioak bizi izan genituen; egun ere, gurean dira amildegi gisako eztabaidak.

PATXI LARRION

La Casa del Café

— Juan Furiendo S.A. —
DONOSTIA

H I R U M U N D U

■ LEHEN MINISTRO
BERRIA QUEBECEN

LUCIEN Bouchard izendatu zuten joan den astelehenean Quebecoko gober-nuburu kargurako. Iragan asteburuan Alderdi Quebecuarraren buru hautatu zuten, eta Kanadako legeriak agintzen duenez, agintea duen alderdiaren gida-riak izan behar du lehen ministro. Jacques Parizeau izan da orain artean Quebecoko independentisten buruza-gia eta herrialde horretako gobernu-burua. Urriaren 30eko erreferenduma galdu eta berehala iragarri zuen Pari-zeauk utzi egingo zuela politikagintza. Bouchardek, bien bitartean, Quebecen independentziaren aldeko ahaleginetan segiko duela agindu du eta beste erre-ferendum bat bultzatuko.

■ POLISARIOA GERRARI
BERREKITEKO PREST

MOHAMED El Mamumek, Fronte Poli-sarioak Andalusiaren eta Extremaduran duen ordezkariak adierazi du balite-keela sahararrak berriro ere armak era-bili beharrean izatea, baldin eta NNBBen Erakundeak ez badute Auto-determinazioarako erreferendumaren agindua betetzen. Azken lau urteotan ez bakerik ez gerrarik ez dagoela Sa-haran esan zuen El Mamumek. 'Bake plana blokeatuta dago eta momentuz ez dugu igerri NNBBengan batere bo-rondaterik hori aurrera bultzatzeko. Esperantza izpirik dagoen bitartean gelditi egongo gara, baina Nazio Batuek porrot egingo balute prest gaude ge-rarra itzultzeko', gaineratu zuen Fronte Polisarioaren ordezkariak.

■ SAMPERRENAK EGIN
DUELA EMATEN DU

ERNESTO Samper, Kolonbiako presi-dentea, hestu eta larri dabil, Fernando Boterok egindako adierazpenak direla eta. Defentsa ministro izanak, Boterok, zera ezagutarazi zuen, narkotrafikoa-ren diruaz baliatu zela Samper azken hauteskundeetako kanpainan. Adie-razpen horien segidan etorri dira pre-sidentearen bere kargutik kentzeko eska-riak. Zenbait enbaxadorek dimititu egin du eta militarren artean ere nabarmena da egonezina. Asuntua ez da ordea ba-tere ximplea, zeren inork ez du nahi erreferendumik egin. Are gutxiago presidenteordearen, Humberto de la Calleren esku utzerik agintea, honek ere narkotrafikotik dirurik jaso zuela kontu ezaguna baita.

Juduek ez dutela judurik hiltzen, topiko hori Rabinen hilketak ezeztatu zuen azkeneko. Juduek ez dutela judurik baztertzen, hori Etiopiatik Israela inguratutakoci galdegin behar. 'Apartheida israelen', 'Zuek bezain judutarrak gara', 'Azala beltza dugu baina odola gorria, zuena bezalakoa' zioten judu afrikarren pankartek. Izan ere, etiopiarren odola transfusioetarako ez erabiltzea erabaki zuten Israelgo osasun arduradunek, HIES gaitza kutsatzeko arriskua handiagoa dela eta afrikarregan. Argazkian ikus litekeenez, hemengo 'RH' ren kontuak baino haserre biziagoa eragin du Israelgoak.

MAHAMAN USMAN

NIGER non dagoen inork gutxi seinalatuko luke, zehaztasun osoz, Afrikako mapa gainean hatza jarrita. Baina Espainia baino bi aldiz herrialde handiagoa da, nahiz eta biztanle kopurua bost aldiz txikiagoa izan. Herri aberatsa denik ezin esan: alderantziz baizik, munduko pobreenetakoa dugu, uranio ekoizle nagusienetakoa izan arren. Estatu kolpea burutu zuten aurreko astean militarrek eta agintetik kendu Mahaman Usman presidentea, Nigerren botuen bidez hautatu izan duten lehenbizikoa. Ibrahim Mainassara koronelak bereganatu zuen boterea eta bertan behera utzi konstituzioaren hainbat artikulua, alderdi politikoen jardura galarazi eta emerjentzia egoera aldarrikatu. Gogoratzekoa da iazko apirilean izenpetu zutela bake hitzarmena Nigerrako gobernuak eta tuaregen erakunde armatuak, Erresistentzia Armatuaren Erakundeak. Frantziaren kolonia izan zen Niger 1958.a arte eta 1974.an burutu zuten militarrek lehen estatu kolpea. Usmanek orain hiru urte irabazi zituen hauteskundeak, oposizioako alderdi nagusiarekin koalizio-gobernua osatu beharrean izan zen arren.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Magreb: emakumeak borrokan

MAGREB aldeko emakumeek, askapen nazionalerako borrokan partehartze garrantzitsua izan arren -Aljerian batez ere- ez dituzte gizonezkoen eskubide berberak eskuratu independentziaz geroztik. Ezta irakaskuntzan, zerregin profesionaletan edo publikoetan aritzeko ahalbide bereak ere. Denboraren poderioz sexuen arteko bereizketa eta diskriminazioa besterik ez du ekarri horrek guztiak. Hezkuntza alorrean, adibidez, Aljeriako emakumezkoen %69 analfabetoak dira. Gizonezkoak, %35. Marrokon, %77 emakumeak, %46 gizonezkoak. Tunezen, %48koa da analfabetismoa emakumeen artean eta %26koa gizonezkoetan.

LAN alorrean beste hainbeste gertatzen da. Aljerian populazioa aktiboaren %9 ziren emakumeak 1990.n; %20 Marrokon eta %25 Tunezen. Politikari dagokionez, hor ere nabari da hiru herriotako emakumeek jasaten duten diskriminazioa. Aljerian, 1987. arte, eskainuen %2,4 besterik ez zituzten; Marrokon, 1993. arte, eskainu bakar bat ere ez zuten. Egun, bi emakume besterik ez dago parlamentuan, eta 222 eskainu dira guztira. Tunezen, eskainuen %3,5 zuten 1994. arte.

ESTATISTIKAK garbiro ageri digunez, emakumezkoen eskubideak ez dira inondik ere gizonezkoenen hainakoak Magreben. Gizarte patriarkalak ukatu egiten dizkie emakumei Zuzenbidezko Estatuaren oinarriak: berdintasuna, askatasuna eta justizia.

Baina 80. hamarkadaz geroztik hasiak dira Magrebeko emakumeak beren eskubideak aldarrikatzen. Golkoko Gerraren ondoren entzun dira ozenkiago beren oihuak.

KEBIR SABAR
Analista politikoa

MONIQUE Crinonen arabera, hiru ataletan bereiz genitzake Magrebeko feministak:

- Kulturalistak, beste ezer aurretik mentalitatearen aldakuntza bultzatzen dutenak.
- Erreformistak edo etapistak, piskana piskana egiturak eta legeak aldatu nahi dituztenak.
- Erradikalak, Familiaren Kodea eta beste zenbait arauen ezabapena aldarrikatzen dutenak, emakumezkoek hiritar statusa eskura dezaten.

ZERRENDA honi feminista islamiarrak erantsi beharko genizkioke. Hauen ustez, emakumeen esku izango da etorkizuneko 'Ordenu ideala' eraikitzea. Baina gainerako feministek NNBBen Karta Magnaren edo Giza Eskubideen Aldarrikapenaren izenean hitzegiten duten bitartean, islamiarrek erlijio idealizatu baten izenean.

«Vincennesko Irlandarren» eta heriotz-eskuadroien inguruan

Mitterrand eta De Gaulle: datu berriak gerra zikinaz

Mitterranden garaitan Frantziako zerbitzu sekretuek 'gerra zikinean' izan zuten partehartzeaz datu berririk kaleratu du orainsu telebista batek. De Gaulleren agintepean heriotz-eskuadroirik izan zela ere jakinarazi du espia erretiratu batek.

ABUZTUA zen, 1982koa, eta Parisko Rosiers kalean leherketa bortitz hark bazterrak astindu eta odoldu zituen. Sei hildako. Nortzuk ote sarraskigileak? Argitzeko dago oraindik asuntua, baina berehala aurkitu zuen Frantziako Poliziak errudunik. Aurkitu, edo sortu. Steve King, Michael Plunkett eta Mary Reid, irlandarrak guztiak, atxilotu, kolpatu eta preso eduki zituzten. Errugabeak zirela argitu zen arte, urtebete beranduago. Poliziaren huts egitea, hankasartze tamalgarria? Ez prezeski. Poliziak antolatua izan zen, Mitterrandek sortu berria zuen «Zelula Antiterrorista»ren lehenbiziko zartatekoa.

Frantziako lehendakaritza

eskuratu eta segituan eratu zuen Mitterrandek zorioneko zelula. Prouteau eta Barril poliziaburuak izan ziren talde berezi horren gidari ezagunenak, eta Christophe Bouchet kazetariak zioenez, «*edozertarako aukera zutenez, zernahi egiten zuten*». Frogak faltsotu, besteak beste. King, Plunkett eta Mary Reidi «Vincenneseko irlandarrei»-egotzi zieten Rosiersko eztagaren ardura. France-2 telebistan Plunkettek urtarilaren 22an azaldu duenez, jandarmek atxilotu zutenean arma bat jarri zioten eskuan. Bere etxean ere hainbat arma eta leherkari 'aurkitu' zituzten, Barrilen mutilek jarriak.

Halabeharra lagun izan zuten «Vincenneseko irlan-

Barril kapitaina, Frantziako zerbitzu sekretuetakoa, «Zelula Antiterrorista»ren arduradun nagusietakoa izana.

darrek», zeren eta handik hilabete batzuetara jandarma horietarik bi atxilotu

egin zituzten, beste delituen bat medio. Hor hasi ziren argitzen kontuak, eta li-

«Vincennesko Irlandarrak»: Steve King, Michael Plunkett eta Mary Reid.

bre utzi zituzten hiru irlandarrak 1983an. Argitzeke geratu zen, ordea, hiru lagunok salatu zituenarena, Bernard Jegaten istorioa. Eta honezkero ez du argibiderik eskainiko ustez IRaren laguntzaile izan zen honek, hila baita jada. Bere azken hitzak Pierre Pean eta Christopher Nick kazetariak jaso zituzten, France-2rentzat afera honetaz dokumentala egin dutenek.

Intxaurrondoren tankera

AFERA iluna benetan, Intxaurrondoko koartelean gertatu izan diren zenbaitzuen antzekoa. Estatu frantseseko segurantzaren zerbitzuak -DGSE edo espioitza, DST, kontraespioitza-, justizia, polizia,... Mitterrand bera goitik behera lokaztu zen asuntu honetan. Eta Barril kapitainaren jokabideak Rodriguez Galindorena gogoraziko lizkioke zenbaiti. Steve King, «Vincenneseko irlandar» horietako bat izan da telebistan zabor hau guz-

tia aireratu duena berrikitan. Mitterrand zenaren laudoriotan ibili ziren askori dolumalkoak azkar asko lehortuko zitzaizkion programa ikusi ondoren.

Heriotz-eskuadroiak

DE GAULLE zenaren miresleek ere izan dute beste sasoi bateko gerra zikinaz datu berriak ezagutzeko modurik. Aljeriako gerran heriotz-eskuadroirik ibili zela baieztu du iragan asteko «Le Nouvel Observateur» aldizkarian Constantin Melnik. Frantziako zerbitzu sekretuen buru nagusietakoa izan zen Melnik De Gaulleren garaitan, eta bere hitzetan esanda, «ez CIAk, ez KGBk ez Mossadek ez zuten guk adinako indarririk, gurea bezain ongi prestatutako talderik, ezta hain jendetsuririk». Asesinatzeak, bonba-autoak, bahiketak... edo zertarako libre ziren heriotz-eskuadroiak, Michel Debre lehen ministroaren eta Charles De Gaulle presi-

dentearen onespén eta be-deinkazioaz.

Ehundaka ekintza burutu zituzten 1959tik 1962ra bi-

tartean eskuadroikideek, mila paraxutista inguru gutzira. Liburuak ere argitaratu du Melnik, operazioen xehetasun zabalagoak eskainiz, «Heriotza zuten eginkizuna» titulupean. Melnik «Le Nouvel Observateur» aldizkarian zioenez, «bada garaia gai guztiok plazaratzeko, Estatu frantsesak eginkizun onartezin baién errua, oso osorik, bereganatzeko».

«Vincennesko irlandarre-na» eta heriotz-eskuadroie-na, bi aferok kasik batera berpiztu dituzte Frantziako komunikabideek. Chirac-en Gobernuari aparteko kalterik egingo ez dioten arren, Mitterrand eta De Gaulleren izenak harrokeria gutxiegogoz aipatu beharko dira aurrerantzean.

XABIER ARANBURU

GASTEIZ

Otsailaren 1an, ostegunarekin
TEATRO PRINCIPAL
arratsaldeko 8 1/2etan

OIARTZUN

Otsailaren 4an, igandearekin
MADALENSORO
FRONTOIA
arratsaldeko 6etan

«Garby» produktuak egiten eta merkaturatzen segiko du

Hernaniko Gureola jabez aldatu berria da

Gipuzkoako paper-olak ez dabilta aspaldi honetan beren unerik onenean eta ugaritxo dira ateak itxi dituzten lantegiak, edo langile kopurua arras murriztutakoak. Zutik eta osorik irautea lortu duenik ere bada eta hortxe dago Hernaniko Gureola, Scott enpresaren esku egona, jabez aldatu berria.

HERNANIKO Gureola Scott enpresa da, Gipuzkoako papergintza sektorean, bere buruari eusteko gaitasunik edo zortetik izan duen bakanetakoa. Bigarren deitura, Scott, bazterrera uzten ari dira pittinka, eta lehenbizikoa nagusituko da, denboraren eta erabilera komertzialaren poderioz. Izan ere, saldu berria du Scott Iberica enpresak Hernaniko lantegia, «Garby» papera egiten duena, eta ekonomia alorreko egunkariaren batek erosleen izen-deiturak ere argitaratu izan ditu urtarilaren hasiera partean.

Ustezko erosleenak esatze egokiagoa litzateke, Gureolako zuzendaritzak ez baitu gehetasun handirik,

ez behintzat izenik, eskaini honetaz guztiaz. «Negocios» aldizkariaren urtarilaren 12an zabaldu zuten, berriaz, Eduardo Barandiaran eta Santiago Gonzalez de Echavarri enpresariak lirake jabe berriak.

Bertako erosleak

GIPUZKOAKO beste zenbait paper lantegirekin ere balukete loturarik, akzioen bitartez, Gureolaren arduradunek. Besteak beste Zubialde eta Mandriladora Tolosanarekin. Hernaniko lantegitik honi buruz azaldu digutena hau da: «*Bertakoa, Euskal Herrikoa da enpresa erosi duen taldea. Bideragarritasun plan bat aurkeztu zuen, belburu*

Inbertsore berriak nortzuk diren ez dute zehaztu zuzendaritzakoek. (Argazkia: Alberto Elozegi).

bakarrarekin: lantegia salbatzea. Beste talde batzuk ere aritu dira Gureola erosi nahian, baina azkenik Sco-

ttek honekin bitzartu zuen operazioa». Erosle taldea nortzuk osatzen ote duten: deusik ez. «Negocios» aldiz-

■ Euskal Herriko talde batek erosi du Gureola, enpresa salbatzea helburu duen bideragarritasun plan bat aurkeztuta

kariak argitaratutako datuak ez omen dira zuzenak.

Beste datu batzuen inguruan, ordea, inbertsioei buruz adibidez, eskaini digute xehetasun eta baieztapenik Hernaniko lantegian. Eta egia omen inbertsio handiak (500 milioi pezeta ingurukoak) egingo direla ondorengo bizpahiru urteotan Gureola modernizatu eta produkzio aniztasuna bultzatzeko. Laburbilduz, bada jabe berririk; inbertsiorik ere egingo da, eta lanean segiko du *tisu* motako papera egiten duen fabrika honek.

Zortzi bider gutxiago

BAINA ez du langile kopurua handituko. Langile kopuruak ez du behera egin Gureolan jabe berriak azalduz geroztik eta 35 lagunek dihardute lanean. Eskasa kopurua, orain urte gutxi 100 langiletik gora bazirela kontuan izanik. Are eskasagoa 80ko hamarkadan 240 langile izan zituela Gureolak gogoratuz gero: orain 15 urte baino zortzi bider langile gutxiago du egun Gureolak. Jipoi handitxoa, lehendik ere lanpostu asko galduak zituen Hernanirentzat. Diru kontuan berriz, mutugor agertu zaigu enpresako zuzendaritza. Ez iazko fakturazioaren berri ez aurtengo prebisioaren eskuratzetik ez dugu izan.

Abenduaren amaieran Euskal Herriko egunkari batek zabalduetako informazioaz ere galdegin dugu Hernani partean. Gureola Scott langileek eurek erosi

zutela zioen informazio horrek. *«Zurrunurruak izan ziren boriek, baina egia da esku artean erabili genuela aukera hori ere. Hau da, langileek erostea fabrika baldin eta beste eroslerik agertzen ez bazen. Azken muturreko posibilitatea zen, besterik ezean heldu beharrekoa, baina eroslerik azaldu zenez, gauzatu beharrik izan ez zena».*

Elkarte Anonimoa da, beraz, Gureola, «Garby» markaren jabe egin dena. Langile gutxi, baina oraingoz ez da murriztuko. Hernanin, Tolosaldean eta papergintzan ziharduten gainerako eskualdeetan sektoreak izan duen hondamendia ikusirik, ez da gutxi.

Berritu edo hil

ENPRESAK modernizatu diren beinean, eta egin beharreko inbertsioak egin, lortu dugu batzuk aurrera segitzea, konpetibitatea areagotuz. Arrasto horretan sartu ez direnak bazter geratu dira. Azken hamar hamabost urteotan, zoritxarrez, ugari izan dira, papergintza sektorean, ateak itxi behar izan dituzten lantegiak. Eta baliteke gehiago ere itxi beharrean izatea aurrerantzean». Sektorearen argazki eta premonizio ilunak, Gureolan aspaldi ari den batek egin dizkigunak. Gipuzkoako paper-fabriken bilakaerari gainbegirada xumea eginez gero berehala egiazta litekeenak ordea.

XABIER AARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Beldurra eta zalantza

LESA (Lactaria Española SA) enpresa IPARLATEk erosteak aho bete esne utzi gaitu eta Galizako LEYMArekin batera eginiko operazio honek hausnarketa sakona eskatzen du. IPARLATEk, 1.400 milioi pezetako kostuaz, egindako erosketaren helburua Hego Euskal Herriko esne produkzioa bere gain hartzea da. Ekonomikoki positibotzat jo daiteke enpresa batek bestea erostea, konpetentzia ere erosita geratzen baita. Esne-dunen ikuspuntutik, ordea, produkzioaren monopolioak esnearen prezioaren monopolioa ekar dezake. Hori dela eta, nork bermatzen du IPARLATEk eginiko erosketak baserritarrari onura eta abantaila ekarriko dionik?

AKTIBO zein pasiboen erosketaren bitartez LESako Logroño, Renedo eta Bilboko ONA-RAM esnetegiak IPARLATEn esku daudelarik, non dago baserritar esnedunaren borondatea, gogoa eta etorkizuna? Hori erosterik ba al dago? Zer nolako gogoa azaltzen dute orain arte esnea Bilboko ONA-RAM esnetegiari saltzen zioten baserritarrek?... Beldurra eta zalantza, besterik ez. Bestalde, IPARLATEko esnedunek zer daukate esateko, zer nolako aurrikuspena? Inongo informaziorik jaso gabe euren enpresak egindako makroerosketa estrategiatik at geratu dira. Hemen ere, beldurra eta zalantza.

JON ZUAZABEITIA

EHNEko abelzaintza sailako koordinatzailea

Kapital ekonomikoa handitzearekin batera GURELESA eta COPELECHE kooperatiben indarra eta parte hartzea murriztuz joan dira: 1993. urtean, akzioen %88a; harrez gero %53a eta orain, gehiengoa galduaz, %46 besterik ez dute. Orain, gehiengoa esnea produzitzen ez dutenen esku dago: Nafarroako eta EAeko gobernuak eta hainbat finantz erakunde.

ARDURATZEKOa den bilakaera honi, zoritxarrez, Kooperatiben jarrera gehitu behar zaio: gustoko ez duten kontseilari delekatu berriaren alde azaldu behar izan dute. Jaurilaritzako Nekazaritzako Sailburu ohia den Jose Manuel Goikoetxeak hartu du Alfonso Menoyok 'utzitako' lekukoa.

IPARLATEko bideragarritasun plangintza aintzakotzat harturik, beharrezkotzat jo dute LESaren erosketa. Beldurra eta zalantza: ateak zabalik daude edozer gauza, onartu gabe ere, hartzeko. Esneduna esne produktorea izateaz gain esne horren jabe da, edo izan beharko luke, eta hori da aldarrikatu beharrekoa. Antolaketatik dator garapena.

Charles Iriart-ek eramaten zituen Iparraldeko emigranteak Amerikara 1950-1975 bitartean

AMERIKARA BIDEAN

Milaka lagunek emigratu zuten Ipar Euskal Herritik Amerikara Bigarren Mundu Guda amaitu eta hiru hamarkadatan zehar. Hegazkinez bidaia egin zuten euskaldun hauek laguntza izan zuten, ordea. Charles Iriart-ek prestatzen zituen bidairako beharrezko tramiteak eta dokumentazioak bere agentzian. Bere artxiboaren ematen du Eric Branaa-k liburu batean.

AMERIKETARAT zihoazen euskaldunen ixtorioak haurtzaroan entzunik, badu aspaldi Parisko Sorbonne unibertsitatean ikasle den Eric Branaa gaztea gure arbaso eta ahaideen emigrazio

Bidaia hastear ziren euskaldunak Charles Iriarten agentziaren aurrean. (Argazkia: Iriart).

horri interesatzen dela. Berak ere euskaldun erroak izanki, bere ikasketak baliatu ditu gai horren aztertzeko. Ikerketak abiatu ditu fenomeno hori aipa lezaketen liburuak bilatuz, baina horrelako gutxi zela konturatu da. Alabaina, berriki idatzia 1910.ean izan zen, Pierre Lhanderen «L'emigration basque» izenekoak. Eskas hori bete nahiz, gai hori proposatu die Sorbonnen dituen irakasleei, bere tesiarentzat aukera hau arraro edo bitxi iruditu baldin bazaie ere.

Bere lehen urratsa izan da Nafarroa Beherean gaindi, etxez etxe ibiltzea, Ameriketarat joan ziren euskaldun batzuk edo oraino han dauden familiakoak ezagutu nahiz, emigratio horien arrazoiak hobekiago ulertzeko, eta inkesta horri esker du berak ere espero ez zuen altxorra eskuratu: Charles Iriarten artxiboak.

Donibane Garazitik Amerikara

CHARLES Iriart, duela hamabost urte zendua, agentzia baten jabe zen Donibane Garazin, eta Ameriketarat zihoazen eskualdunak lagundu zituen urte askoz, bidaia antolatuz, behar ziren dokumentazioak moldatuz eta abar. Erran daiteke ehunka edo seguruago ere milaka jende zirela honen bitartez Kalifornia alderat airatu. Jean Iriart, semeak, dizkio Eric Branaari artxibo horiek eman, eta 1945etik 1975rat, egunez egun, joan diren Nafarroa Behereko

euskaldun guztien izenak aurkitu ditu, hiru liburu handietan idatziak.

Hain zuzen, dokumentu honetaz baliatuz, zenbaki zehatzak agertu ditu idazleak, zenbat presuna joan den, urte bakoitzean, Iparraldeko herri bakoitzetik. Erakusterat ematen du, orotarar, ia zortzi milako bat izan zirela 30 urte horietan, gehien gehienak baxenabartarrak. Emigratio portzentaia handiena duten herrien artean Urepel, Duzunaritze-Sarrasketa, Lakarra eta Banka aurkitzen ditugu Iriarten artxiboan, zeinetan Bigarren Mundu Guda amaitu zenetik 70eko hamarkadako erdialdera arte emigratio portzentaia ehuneko 10etik gorakoa izan baitzen.

Erraz ulertzen da, beraz, emigratio horren inportan-

tzia eta zer indar galtzea eragin dion Ipar Euskal Herriari, Garazi eta Baigorriko eskualdeei bereziki, haue-tarik egin zirelako emigratioziorik handienak. Funtsean, erran daiteke hemen ez dela

Miarritzetik Bordelera autobusez egiten zuten bidaia (goian), eta Kaliforniara Pan American World Airlines hegazkin konpainian (behean). (Arg.: Iriart).

Charles Iriartek Amerikarat zihoazen euskaldunak laguntzen zituen, bidaia antolatuz, dokumentazioak moldatuz...

Air France konpainiako hegazkina hartzera taldean joaten ziren Charles Iriarten agentziaz lagunduta, Kaliforniarako bidean. (Argazkia: Iriart).

ahaidetik Ameriketara joan ez zitzaion familiarik, nahiz eta Zuberoan, esaterako, emigrazio kopuruak askoz ere txikiagoak ziren.

Lan gaitzetsia

CHARLES Iriarten lana hainbat gaitzetsia izan zen denboran, erraten baitzen honek zituela jendeak joatera bultzatzen eta euskaldun askoren zoritxarra egin zuela, gauza jakina baita drama izigarria bizi izan zutela hauetarik anitzek,

Egun Ipar Euskal Herrian ez da ahaidetik Ameriketara joan ez zitzaion familiarik, Nafarroa Beherean batez ere

bereziki artzain zirenek. Ixtorioa ezaguna da: egunetik biharamunera haien sorte-

rritik milaka kilometrora aurkitzen zirela, mugarik gabeko hedadura zabaletan,

zirela dio Julien Vinson-ek «Les basques et le Pays Basque» liburuan, mende ha-

bakartasun osoan ardi-
dien zain, kasu batzuetan sei hilabetez egoten zirela nehor ikusi gabe.

Ez ditu Eric Branaak Charles Iriarten kontrako akusapen hauek onartzen. Dio hau baino lehen ere bazela Kaliforniara edo auzo estatuetara emigratzeko ohidura; anai-arreba askotako familiak izanki, bazela beti Ameriketara plantatzeko dedikatua zen bat. Joan den mendeko Ameriketarako emigrazio kopuruei begiratu gero, 30eko hamarkadatik aurrera emigrazio tasa handiak izan ziren Ipar Euskal Herritik, 1866. eta 1872. urteen artean, 9.500 emigrante joan

1958, 59 eta 60an emigrazio gehienak taldeka izan ziren. (Argazkia: Iriart).

**■ La zortzi
milako bat izan
ziren 30 urte
horietan
Amerikara joan
ziren euskaldunak,
gehien gehienak
baxenabartarrak**

sieratik areagotuz joan baitzen emigrazio tasa.

Branaak azpimarratzen du Charles Iriarten lana izan zela bidaia-baldintza onen segurtasuna, eta ez zuela han gertatuko zenaren kontrolatzeko eta hobetzeko ahalik. Idazlearen arabera, hau gabe ere emigrazio hori berdin segituko zen.

San Franciscora

BERE liburuan, Eric Branaak agertzen du ere non plantatuak diren hango euskaldunak, egungo egunean zenbat familia diren hiri bakoitzean, esplikatzeko. Charles Iriarten dokumentuen bitartez jakin du nora joaten ziren euskaldunak, eta helmuga gisa askotan ageri dira San Francisco, Bakersfield, Chino eta Los Angeles, besteak beste. Emigrazioaren idatzien lagun, argazki andana bat eman du, gehienak aireportuan hartuak, hegazkinera igoiteko mementoan. Baionako komertzialdiaren artxiboko arduraduna den Laurent Bossavirengandik eskuratu ditu.

Lekukotasunen beharra

ESPERO du, Eric Branaa lanaren egileak, hauetan ahaide edo adiskide bat ezagutuko duela irakurleak eta

■ 1959ko irailaren 10ean abiatu ziren Marc txikia eta ama Bakersfield-era. (A.: Iriart).

berarekin harremanetan sartuko dela ondotik, nahi bailuke orai lekukotasunez osatutako beste liburu bat idatzi. Lehen hau estatistikei interesatzen bada gehienbat, nahi lituzke bigarren

horretan euskaldun amerikanoen oroitzapen eta bizi esperientziak agertu, on eta txarrak. Hara nola, adibidez, Nevadan miserian bizi zela aitortu ez nahiz, bere familiar 30 urtez berririk eman

gabe egon eta, duela bi urte, bere sorterrirat sekulan itzuli gabe han hil den garaztar batena.

**PANTZO IRIGARAI
ARANTXA ERASUN**

Harrobiko lanera itzultzeko asmoez aritu gara lehendakaria izango denarekin

LEMAZAIN BERRIAZ OSASUNA ABIAN

O fizialki ez bada ere, jadanik lanean dihardu, Juan Luis Irigarai buru duela, Osasunako zuzendaritza berriak. Hogeita hemeretzi urteko sunbildar honek azken denboraldietan errealitatetik urrun jardun duen futbol taldea bideratu nahi du eta etorkizunaz mintzatu gara berarekin.

HIRUROGEITA hamabosgarren urteurrena bete duten honetan, denboraldia hasi zenetik ez da bakerik izan zuzendaritzaren baitan; areago, Fermin Ezkurra, hogeita hiru urtez segidan lehendakari izan zenaren ordezkari Jabier Garrok kluba-

ren mandatua hartu ostean, tirabira ugari izan da. Gizon honek ez dio inolako mesederik egin Osasunari eta azkenean bultzaka aldegin behar izan du nahiz eta oraindik trabak jartzen segitu, Juan Luis Irigarai lehendakari berriaren ustetan: «Osasuna berea bailitzan, inori jaramonik egin gabe, joera presidentzialista erakutsi zuen hasieratik eta Jabier Bakaikoa lehendakariordea izan ezik gainerako zuzendaritzako kideek bizkar eman diogula ikusi eta gero, Osasunaren alde normaltasunean lan egin nahi dugunon aurka oztopoak jartzen ari da behin eta berriro. Arazoak luze jo du baina datorren asterako, baldin eta Jabier Bakaikorekin dauden lotura ekonomikoak konpontzen baditugu, batzorde berri hau ofizialki izendatuko dugu. Nolanahi ere, paper kontua besterik ez da, urtarilaren 4an bazkide batzarraren oniritzi orokorra jaso baikeuen».

Hamalau denboraldi segi-

Harrobiari garrantzia eman nahi diote hemendik aurrera Osasan. (Arg.: G. Garaialde).

dan lehen mailako partaide izan eta gero, bigarren mailara egokitzea da Osasuna-ren premiarik handiena.

Aurrekontuen oreka

BEREZIKI aurrekontuetan desfase handia dago; kategoria honetako diru iturrien jarioa tantaka datorrenez, beste filosofia bat eman nahi diote klubari: «Pentsa ezazu geuk lehenengo mailan jokatzeko egituraz hartu genuela taldea. Garai bateko hamalau mila bazkideetatik oso urrun gaude (bederatzi mila pasatxo gaur egun); urrezko garaiak bizi izan genituenean ia mila milioi pezetako aurrekontuan mugitzen ginen baina zifra horiek orain pentsaezinak dira. Telebistako harrierak eta ildo berean publizitatearen ordainean jaso dezakeguna kontuan hartuz, erremediorik gabe gerrikoa estutu beharra daukagu. Orain daukagun zazpiehun milioiko aurrekontua bostebun eta berrogeita hamarrean utzi nahi dugu».

Geroko taldea osatuz

LANTALDEA, beraz, merkatu beharra dago, eta oraino ezagutzen den sistema bakarra etxeko jokalarien pisua eta partaidetza areagotzea da. Garbiketa bat egitea ezinbestekoa da eta eginkizun horretan hasiak dira jadanik zuzendari berriak: «Lehendabiziko urratsa Pakito entrenatzaileari urtebeterako kontratua lu-

Juan Luis Irigarai izango da Osasuna futbol taldearen zuzendari berria. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

zatzea izan da. Etxeko mutilekin lanerako prest dagoela erakutsi du eta agi danean, denboraldia hasi zenetik honako hamaikakoak begiratu gero, harrobiko gazteak bultzatzen ari dela nabarmena da. Momentuz besteak beste Vasilevic (Albacetera) eta Dincic joan zaizkigu baina oraindik ere, etxeko kutsu handiagoa eman nahi diogu taldeari. Eneriz, Ezkerro, Nagore eta abar, atzetik datorren jokalarari zerrendaren abiapuntu bat besterik ez dira.

Lehen mailako edozein

taldek nahiko lituzkeen instalakuntzak edukita, harrobiko lanari inoiz baino zorrotzago begiratuko diote zuzendari berriek. Izan ere, Taxoarretik pasatzen baita Nafarroako futbol-ekoizpen guztia: «Iaz belar artifizialeko zelaia egin genuen eta emaitza bikaina atera diogula iruditzen zait. Egitasmo berrien artean beste bat egitea dago, eta aurrerago jokalarientzat egoitza bat eraikitzea gustatuko litzai-guke». Kluben arteko harreman desleialak dira harrobiko lanerako oztoporik handiena eta, beraz, gazte gazetandik jokalaria lotzen hasiak dira. Nafarroako talde gehienek Osasunarekiko kidetasun akordioa sinatu dute. «Txantrea eta Izarra

(Athleticekin) eta Barañango Lagunak (Realarekin) dira, oker ez banago, kontrolpean ez dauzkagun bakarrak. Futbol zirkon honetan umilarentzat gero eta esparru mugatuagoa dago eta neurriak hartzea ezinbestekoa da. Klausula famatu horiek erabiltzen ari gara eta proiektio handiko jokalariei eusten zaila izan arren, gutxienik, trukean jaso dezagun diru mordoxka bat geure harrobiko lanari etekina ateratzeko».

Igoera, itsutu gabe

ZUZENDARI talde berri honek ez du iazko esperientzia tristerik sufritu nahi eta jarraitzaileen artean presaren presaz igotzeko eroalditan sartu gabe, etorkizunerako talde baten oinarriak egiteko mezua zabaldu dute. «Iazko sofrikarioak, lehenengo mailara bueltatzea ez dela bain erraza erakutsi zigun; Txetu Rojo eta Del Arco entrenatzaileak eginkizun horretan saiatu ziren joan den denboraldian baina, nire ustetan, igotzeko presak eta inguruan sortzen den ezinak proiektu hura bondatu zuten. Gauzak bere pauso normalean joatea hobe da eta horregatik ez dugu eperik jarri ez eta presarik izango. Taularen erdialdean gaude eta ez dugu ezertarako esperantzarik galdu, baina partidua hasieran egiten den taldearen argazkia ikustea nahikoa zaigu bide onetik goazela jakiteko; azken bi edo hiru partidutan atzerritarrik gabe jokatu dugu eta hamaikatik zortzi edo bederatzi etxekoak», nabarmendu digu osasuna futbol taldearen lemazain berriak.

MARTIN AGIRRE

«Zirko honetan umilarentzat gero eta esparru mugatuagoa dago»

JUAN LUIS IRIGARAI

Emakume eta gizonezkoentzako psikiatrikoak daude Arrasateko auzune ospetsuan

KOPLA GUTXI SANTA AGEDAN

Ehun urte beteko dituzte laster Gipuzkoako ospitale psikiatriko ezagunenak, Arrasateko Santa Agedakoak. Ia mende oso bat gaixotasun mentalak dituzten gaixoak sendatzen, koplak gutxi darabilte.

SANTA Ageda izenez eza-gunak diren bi psikiatriko famatu daude Arrasaten, baino hau ez da euren benetako izena; Aita Menni eta San Juan de Dios Anaidiaren Ospitalea deritzote. Santa Ageda izeneko auzunean daudelako hartu dute izena. Aita Menni ospitalean emakumezkoak bakarrik zeuden hasieran, baina gizonezkoak ere badaude orain. Bestean, berriz, gizonezkoak baino ez daude, eta

Modulo desberdinetan banatua dago Santa Agedako psikiatrikoa. (Arg.: Garikoitz Garaialde).

oraingoz ez dute aldatzeko asmorik.

Joan den mende bukaran sortu ziren biak, 100 urte beteko dituzte 1998an. Le-

hen bainuetxe bat zegoen hauek dauden lekuan. Hain zuzen ere, Espainiako lehen ministro zen Canovas del Castillo hil zuten bertan

1897an, eta ordura arte izandako izen ona galdu zuen bainuetxeak. Hau dela eta, eraikinak aprobetxatu asmoz, bainuetxea erosi eta

gaixotasun mentalak zituzten gaixoentzako ospitalea sortzea erabaki zuen Aita Menni apaiz milandarrak. Fraile eta mojek sortu bazuten ere, kongregazio txiki bat baino ez da geratzen bertan. Gehienek langile moduan dihardute.

Gizonezkoen ospitalean dauden gaixoak ez dira egun gutxi ingresaturik egoten, egonaldi luzeetan baizik. Sei hilabetetik gorako egonaldiak dira hauek. Antzekoa gertatzen da Aita Menni ospitaleko epe luze-ko egonaldi zerbitzuan. Gehienak gaixo kronikoak dira, denboraldi onak eta txarrak izaten dituzte, baina nekez dira osorik sendatzen. Ondo daudenean etxera bidaltzen dituzte, familiak nahi badu behintzat, eta beharaldia dutenean atzera ingresatzen dituzte. Gaixotasuna orekatzen saiatzen dira medikuak. Psikiatriko-
tik kanpo daudenean, osasun mentalerako zentroetan gaixotasunaren jarraipena egiten da.

Kalearekin harremanean

PSIKIATRIKOAN badaude ere, ahal den neurrian eta posible den kasuetan behintzat, kanpoalde eta errealitatearekin harremana gal ez dezaten saiatzen dira medikuak. Bakarrik edo begiraleekin kalera irteten dute ahal den guztietan. As-teburuetan iteerak antolatzen dituzte eta maiatz aldera ere kostaldeko hotel batera joan ohi dira.

Arratsaldez birgaitzeko begiraleekin irteten dute, baina gai direnek bakarrik ateratzeko 'baimena' eska dezakete. *«Bost t'erdietan Arrasatera jaisten dira eta afalordurako autobusez*

edo auto stop eginez igotzen dira», esan digu San Juan de Dios ospitaleko Daniel Oliverosek. Beste baimen berezi bat emanez gero berandugo ere irits daitezke, baina inoiz ez hamarrak baino beranduago, ordu honetan atek itxi egiten baitira.

Bertan dauden gizonezko gehienek gaitz eskizofrenikoak dituzte, 370 gaixotatik 220 inguruk. Izaera arazoak dituzte eskizofrenikoek: pertsonalitate bikoitza, paranoiak, aluzinazioak...

Terapien garrantzia

MEDIKAZIOAZ gain, terapiak oso garrantzitsuak dira Santa Agedako gaixoentzat,

Canovas del Castillo hil zuten bainuetxe famatuan dago gaur egun ospitale psikiatrikoa

EUSKAL HERRIKO OSPITALE PSIKIATRIKOAK

Donostiako Ospitalean dago larrialdi psikiatrikoetarako zerbitzu berezia. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

bakarkakoak zein taldekoak. Bakoitzaren beharren arabera, alor desberdinak garatzen edo lantzen dira. Gaixo askok tailerretan ematen dituzte goizak. Egindako lanaren % 75 edo 80 ordaintzen zaie eta gaintzekoa bertan dituzten gastuak ordaintzeko erabiltzen da.

Aldaketa handiak izan dira azkenaldian bi eritexetan. Iñaki Madariaga, Aita Menni ospitaleko zuzendari medikuak esan bezala, *«be-dapen prozesuan dago ospitalea»*. 80ko hamarkadan inbertsio garrantzitsua egin zen eta instalazio oso berriak sortu ziren Aita Menni. Ospital barruan eta kanpoan zerbitzu berriak ireki dira diru honi esker: eguneko ospitalea Arrasaten, gaixoentzako sei etxebizitza Arrasaten, egonaldi erdiko unitate bat eta burmuinean

jasandako kalteak tratatzeko beste unitate bat, besteak beste.

Aurten egiteko berrikuntzak ere badituzte esku artean: maiatza eta ekaina bitartean, Euskal Herriko gaztetxoentzako lehen ospitalizazio psikiatriko zerbitzua zabalduko dute.

San Juan de Dios Anaidiaren Ospitalean ere obrak egiten ari dira. Orain arte zeuden gela handiak desagertu egingo dira eta 2 edo 3 lagunentzakoak izango dira guztiak. Egitura arkitetonikoak oso zaharrak zirenez, duela 100 urtekoak, aldaketak egitea beharrezkoa izan da.

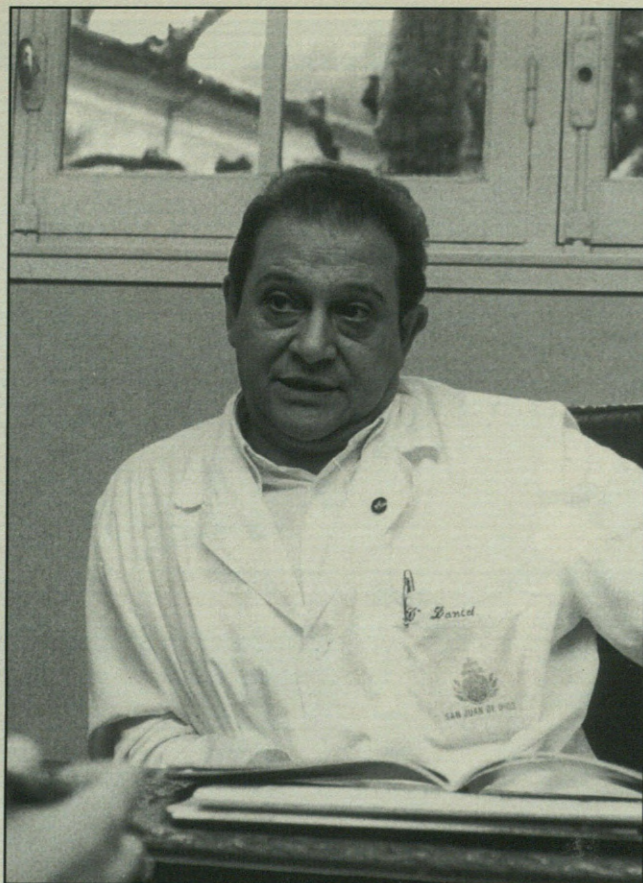
Oraindik estreinatzeaz dauden hiru zati berri egin dituzte: administrazio lane-tarako erabiliko dena bat, eta psikogeriatria eta reintegresorako erabiliko direnak. Beste bat egitea ere pentsatu dute, baina oraindik ez daiteke posible izango den.

Batez besteko adina asko igotzen ari dela da eritetxe honen arazoetariko bat, eta hau dela eta psikogeriatrari zuzenduriko zati berria egin behar izan dute. Hau da eritetxe honen behar garrantzitsuenetariko bat.

Pribatu eta publikoak

OSPITALE pribatuak dira biak, bi erlijio-kongregazio desberdinenak. «Ospitalea-

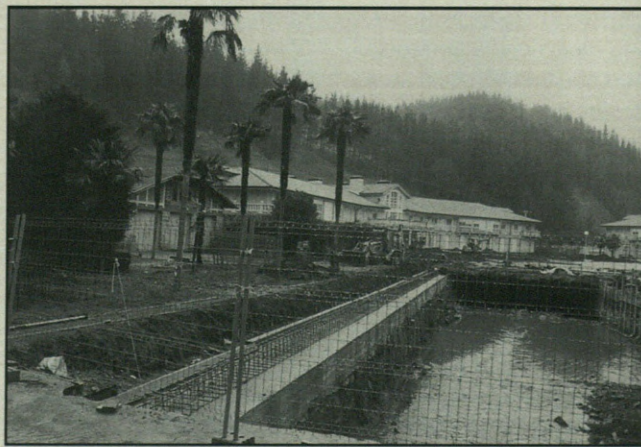
■ Santa Agedan denboraldi luzez egoten badira ere, gaixoak kalera irteten dira; bakkirik batzuetan, begiraleekin besteetan

Goian, Daniel Oliveros, San Juan de Dios Anaidiaren Ospitaleko zuzendari medikua. Ospitale honetan egiten ari diren obrak ikus daitezke beheko argazkian. (Argazkiak: Garikoitz Garaialde).

ren helburua ez da dirua irabaztea, lan giza-sanitariora egitea baizik. Praktiki- koki lan erabat publikoa egiten du, bertan ditugun ohe guztiak Osakidetza-ekin kontzertatuak baitaude. Beraz, praktikoki funtzio publikoa baino gestio pri- batua duten eritetxeak di- ra», azaldu digu Daniel Oli- verosek, San Juan de Dios Anaidiaren Ospitaleko zu- zendari medikuak. Beste gauza bat ere argitu du Iñaki Madariagak: «Osakidetza- rentzat oso merkea da be- mengo ohe bat erabiltzea. Bere edozein eritetxetako ohe bategatik pagatzen due- naren erdia baino gutxiago ordaintzen digu guri».

Gaixoak ez dira zuzenean edo euren kasa joaten psi- kiatrikoetara. Normalean, arazo psikiatrikoak dituen gaixoa medikuarengana

joaten da eta honek osasun mentaleko zentro batera bidaltzen du. Gipuzkoako eskualde bakoitzak hauetako zentro bat du. Hemen diharduen medikuak erabaki- tzen du gaixoa bertan tratatu edo ingesatu egin behar den.

Medikuntza tradizio- lean bezala, psikiatrian ere badaude larrialdi zerbitzuak

eta hauetako batera ere jo dezake gaixoak. Gipuz- koan, Donostian dago zer- bitzu hau. Bertan egun gutxi egon daiteke eta tratamendu luzeagoa behar izanez gero, beste eritetxe batera bidali- ko dute gaixoa. Batzuk San- ta Agedara joango dira, bes- teak ez.

AINHOA GERRA

«Langileek ez dute makina apurtu nahi, diru gehiago ematea baizik»

Aita hil zitzaionean jakin zuen Ziburun arrain kontserba fabrika txiki bat eta lau barko utzi zituela. Negozio hartaz arduratzera heldu zen Marc Legasse Euskal Herrira. Hemengo giroak berehala harrapatu zuen.

Geroztik...

Hemen gelditu nintzen. Banuen familia, banituen lagunak. Errefuxiatu asko ezagutu nituen. Ziburun

bertan bizi nintzen, beste etxe batean. Hegoaldera ere oso maiz pasatzen nintzen. 1949an Pasaiaiko Gotorlekua erosi nion Armadari,

40.000 pezetan. Baina ez zegoen bizitzeko kondiziotan. 1979an Gotorlekua saldu eta diru horren parte batekin Bermeon etxetxo bat erosi nuen.

Bermeon hamar urtez bizi izan nintzen. Oso gustora nengoen, giro euskaldunagatik. Nola-hala defenditzen nintzen. «Ni Lapurdikoa naiz eta...», «hori dozu hori euskera politte!» esaten zidaten.

«Que se vayan» zen orduko hitza. Eta han esaten zuten: «Que se vayan... a la mierda!». Maite dut Bizkaia. Besteok baino gogorragoak dira bizkaitarrak.

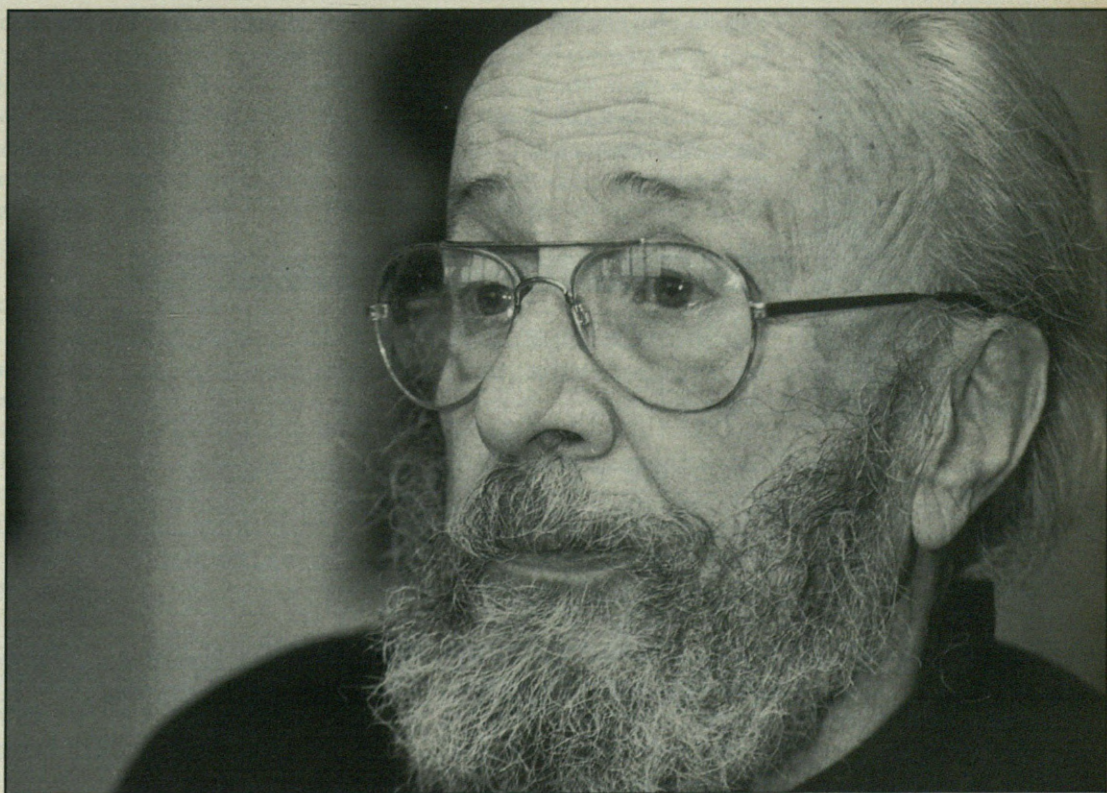
Marc, zer idazten ari zara orain?

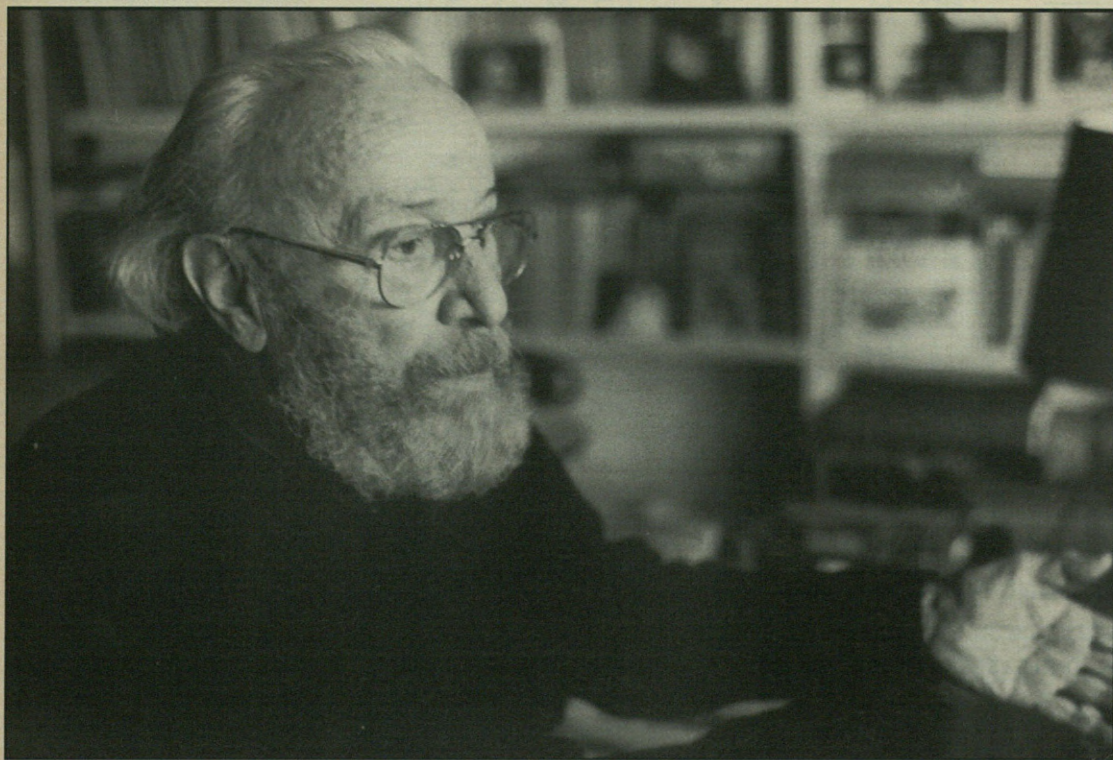
Orain, hilean behin, «Enbata»n zutabetxo bat egiten dut.

Zertaz?

Nire erokeriak! Gauza ba-

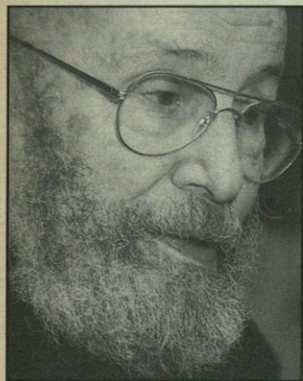
«Erokeriak, gauza barrokoak —nik hala deitzen diet idazten ditut 'Enbata'ko zutabetxoan».
(Argazkia: Garikoitz Garaialde).

«Gutziz KASen alde nago: Kontrabandoa, Anarkismoa eta Separatismoa. Beroriek dira anarkismotik gertuen direnak». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

rrokoak, nik esaten dudan bezala. Orain Amaia Ereaga ari da nitaz liburu bat egiteko materialak biltzen, lehengoan tituluaz aritu ginen. Nik proposatu nion:

«Borroka barrokoa, edo Marc Legasseren ibilerak».

Obra handia egina duzu.

Lezon orain dela hiru-lau urte egin zidaten omenaldian batek esan zuen mila artikulua idatzi nuela. Horietako asko «Enbata»n, frantsesez, beste mordoska bat «Egin»en; horiek Luis Nuñezek moldatzen zizkidan gaztelera egokian. Eta hamalau liburu, gehienak neure argi-

taletxean, Hordagon atetxeetan. Orain dela ez dakit zenbat urte hemen ETakoak ibiltzen ziren, bazuken gure etxe azpian bulego bat, eta bisitaren bat etortzen zelarik «zenbat enplegatu duzun!» esaten zidaten. Polimiliak ziren haiek.

Besteak, Txomin edo Peixoto etortzen zitzaizkidalarik gora: «Ez al zarete horiei kasu egitera jaitsiko?» gal-

degiten nien eta, «ez, ez!». Ni horiekin gelditu nintzen, horiekin dut harreman zuzena.

Gutziz KASen alde nago: Kontrabandoa, Anarkismoa eta Separatismoa. Hori ez zaie beraietako batzuei gustatzen. Dena den, beroriek dira anarkismotik gertuen ari direnak.

Zer osasun du euskal separatismoak?

Aranak utzi zuen autonomiaren ideia. Eta orain aspalditxotik EAJkoak berak ere autodeterminazioaz mintzo dira, aho txikiarekin baldin bada ere. EAJ Gernikako estatutuaren alde saiatu da.

Berrogeita hamar konpetentzia falta direla-eta, «diskuti dezagun...». Baina ez dute ezer diskutitzen. Orain muturrera jo dute, Espainiatik irten ala ez erabakiko lukeen erreferendum batez mintzo dira... Gauza diferenteak esaten dituzte. Euskal Herri batu eta inde-

NORTASUN AGIRIA

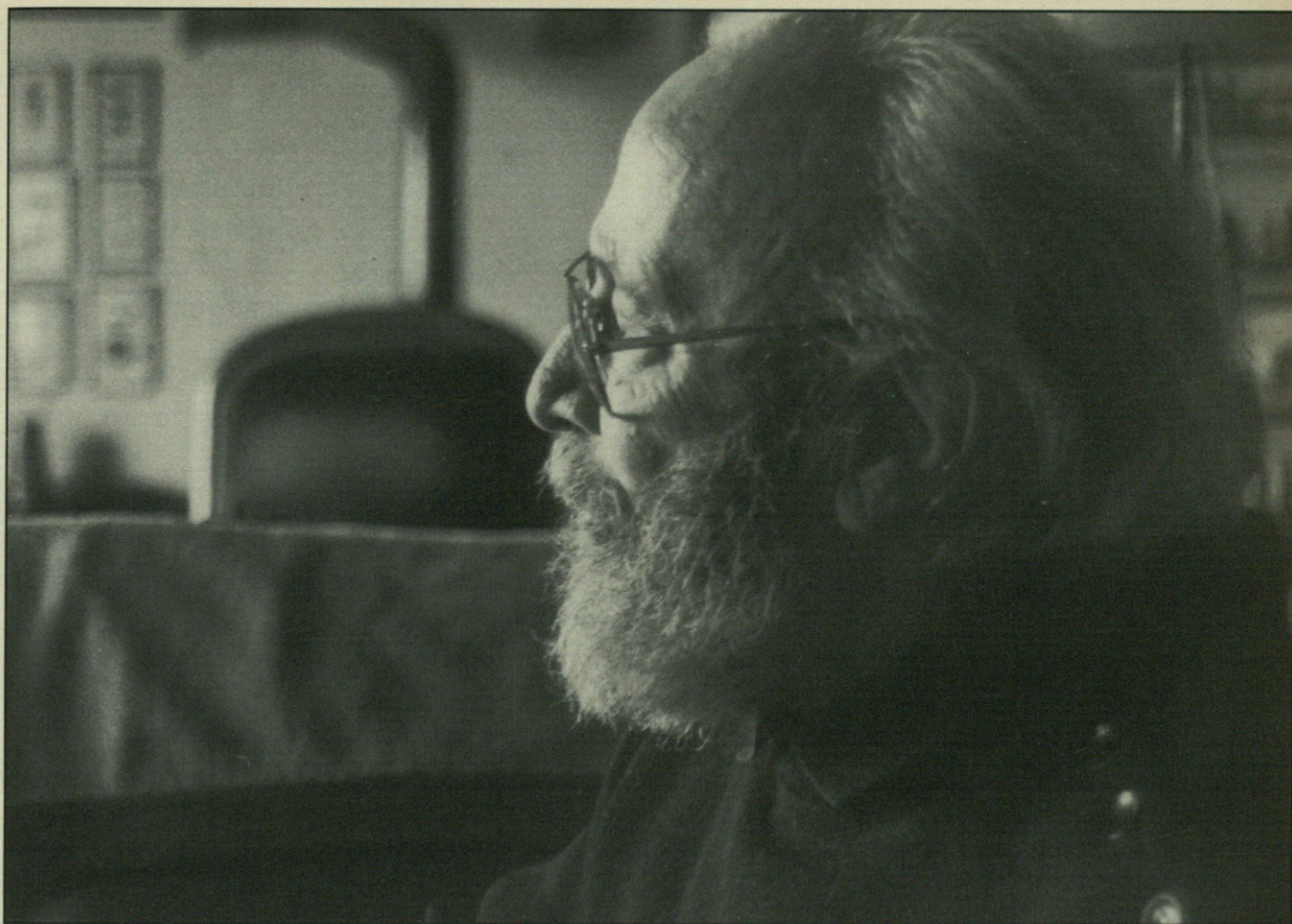
1918ko apirilaren 19an Parisen jaio zen ●

Umore bikaina du ● 1974an, artean

Baionan preso zegoen Juan Jose Etxabe

lekuko zutela, Jacotte, Perico Ribera pintorearen ilobarekin ezkondu zen ● Hiru gose-greba egin ditu, hiru aldiz egon da preso, hiru aldiz aurkeztu da hauteskundeetara ● 1985ean Maskarada

taldeak «Gastibeltzaren karabinak» bere obran oinarritutako antzezlanarekin estreinatuta, arrakasta handiz ● Bihotzeko gaitza dela-eta, orain gutxitan ateratzen da herriitik

pendentea, horrek dauka indarra.

Lehengoan, Parisko epaiketa handia zela-eta, hemendik Donibanera manifestazioa egin genuen. Zazpi mila lagun! «Independenzia!» oihu egiten genuen. «Gora ETA!». Auzoko batzuk, izuturik, leiho gibeletik beha...

Zelan ikusi dituzu Frantzia aldeko abenduko grebak?

68ko maiatzeko eta oraingo greba hauen artean alde izugarria dago. 68an «Debekatuta dago debekatzea» eta «Lurrera itzuli» esaten zen.

Oraingo hau diru kontu hutsa zen. Langileen kexua: nork ordainduko digu gizar-te segurantz? Langileek orain ez dute makina apurtu nahi, diru gehiago ematea nahi dute.

Ikasleek ere «diru gehiago, eskola gehiago!» eskatzen zuten, guztia pikutara bidali partez. Inork ez du bankuen nazionalizazioa eskatu. Trenetako langileei berdina zaie enpresa publikoan ala pribatuan aritzea: lanari, duten bizi-mailari eutsi nahi diote.

Gainera, greba-orduak ordain diezazkieten nahi

dute... Falta da gogo anarkista hura, falta dira barrikadak.

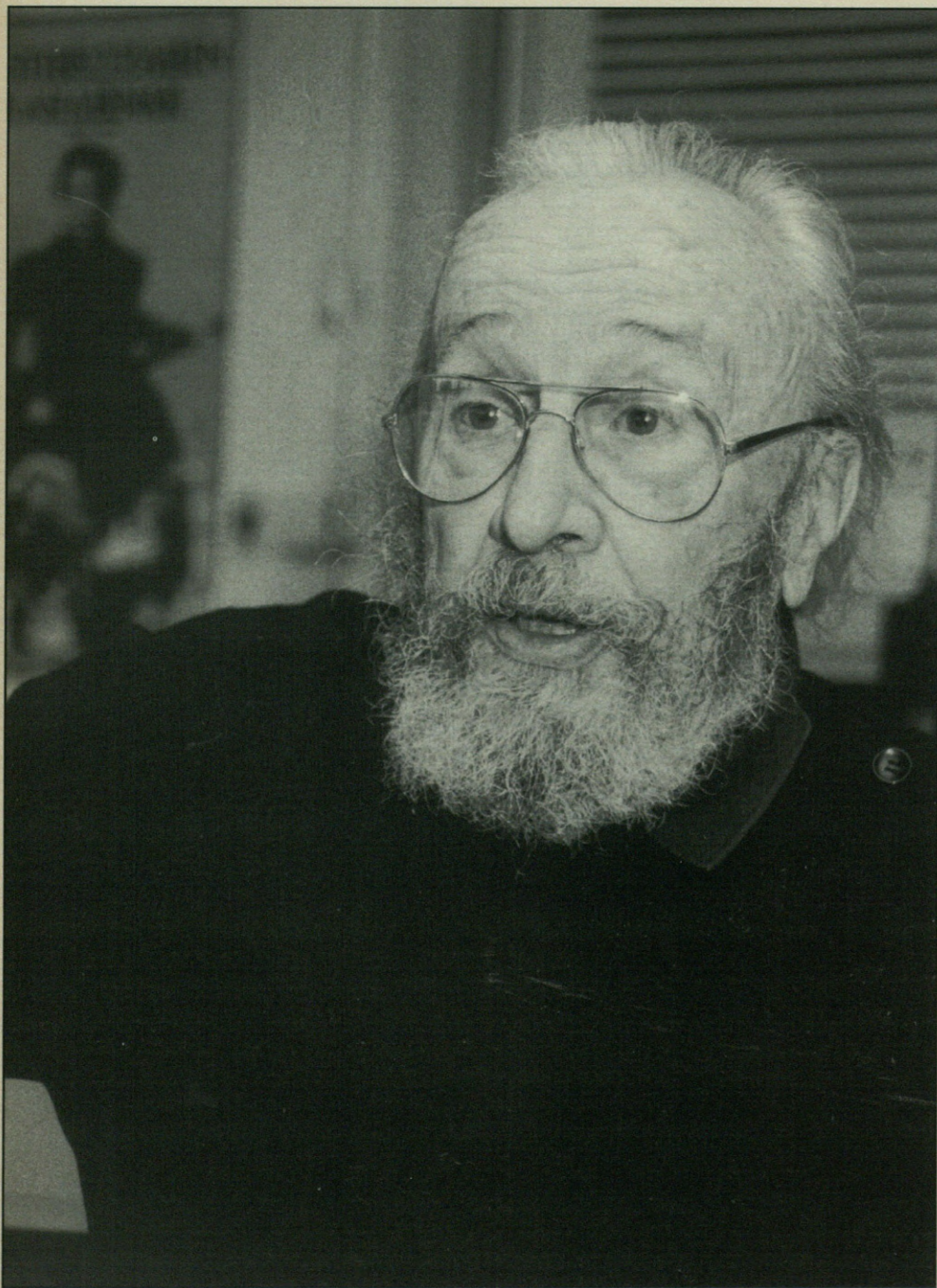
Aro ilun samarra dela.

Aro triste bat. Iraultzaren ideia, «dena langileena izanen da», aienatu dute. Ekialderantz hedatu da kapitalismoa. Mitterrandek ere, zer ekarri du? Askoz langabetu gehiago: hiru milioi! Eta «batzuetan De Gaullek eragin zituen» nazionalizazioak desegin ditu...

Oraingoan gobernu eskuindarra dago baina, atzera ere sozialistak etorriko balira, zer egingo lukete? Berdin! Zazpi mila lanpostu kendu behar dira? Kendu! Lehengoan, telebistako txotxongi-loetan, Jospin azaldu zen: «Baina guk «esaten zuen», zer proposatu behar dugu?» Ez dakite zer egin.

«Bermeon hamar urtez bizi izan nintzen. Oso gustora nengoen, giro euskaldunagatik. Nola-hala defenditzen nintzen. «Hori dozu hori euskera politte» esaten zidaten. Maite dut Bizkaia; besteok baino gogorragoak dira bizkaitarrak. (Arg.: Garikoitz Garaialde).

«Falta da gogo anarkista hura, falta dira barrikadak, Iraultzaren ideia; 'dena langileena izanen da', aienatu dute»

«Lehenbizi autodeterminazioa irabazi behar da, eta gero beste neke batzuk etorriko dira: ez baitira EAJ, EA, PP eta besteak desagertuko»

moa. Ameriketan egin zutena, Afrikan egin zutena... edo Mururoan.

Almirante batek duela berrehun urte irla batean bandera bat ipini zuen, esanez: «Hau gurea da», eta orain bertan entseiu nuklearrak egiten dituzte... Gurea nahiko suabea da. Aldian behin, pasatu dira hiru hilabete eta, «ez dugu inor hil eta goazen baten bat hiltzera, ez dezatela pentsa akabatuta gaudenik»; sorpresa batzuk. Philippe Oihanburuk «L'irreductible phnomne basque» deitu duenaren etsenplu txikiak.

Eta gero...

Lehenbizi autodeterminazioa irabazi behar da, eta gero beste neke batzuk etorriko dira: ez baitira EAJ, EA, PP eta besteak desagertuko, eta horiek edozein erreforma oso mugatuko dute, horiek Europaren martxan ibiliko dira, Europari kopiatu nahian. Esaten digute: «Zuen asmo horiek, Europa berrian, zer leku dute...?»

Noski, orain hemen oso zaila izango litzateke kapitalismoa deusezte. Nik anarkismoa defenditzen dut, baina nola! Hala ere, ohartarazten dizut, euskaldunona ez zen, -hark oker esan zuen, askotan esana dut- «Jaungoikoa eta Lege Zaharra», baizik eta «Jaun gabe eta legerik ez».

Ez dakit, Euskal Herriko

«Herri txikiotan, anarkismoa posibleagoa da». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

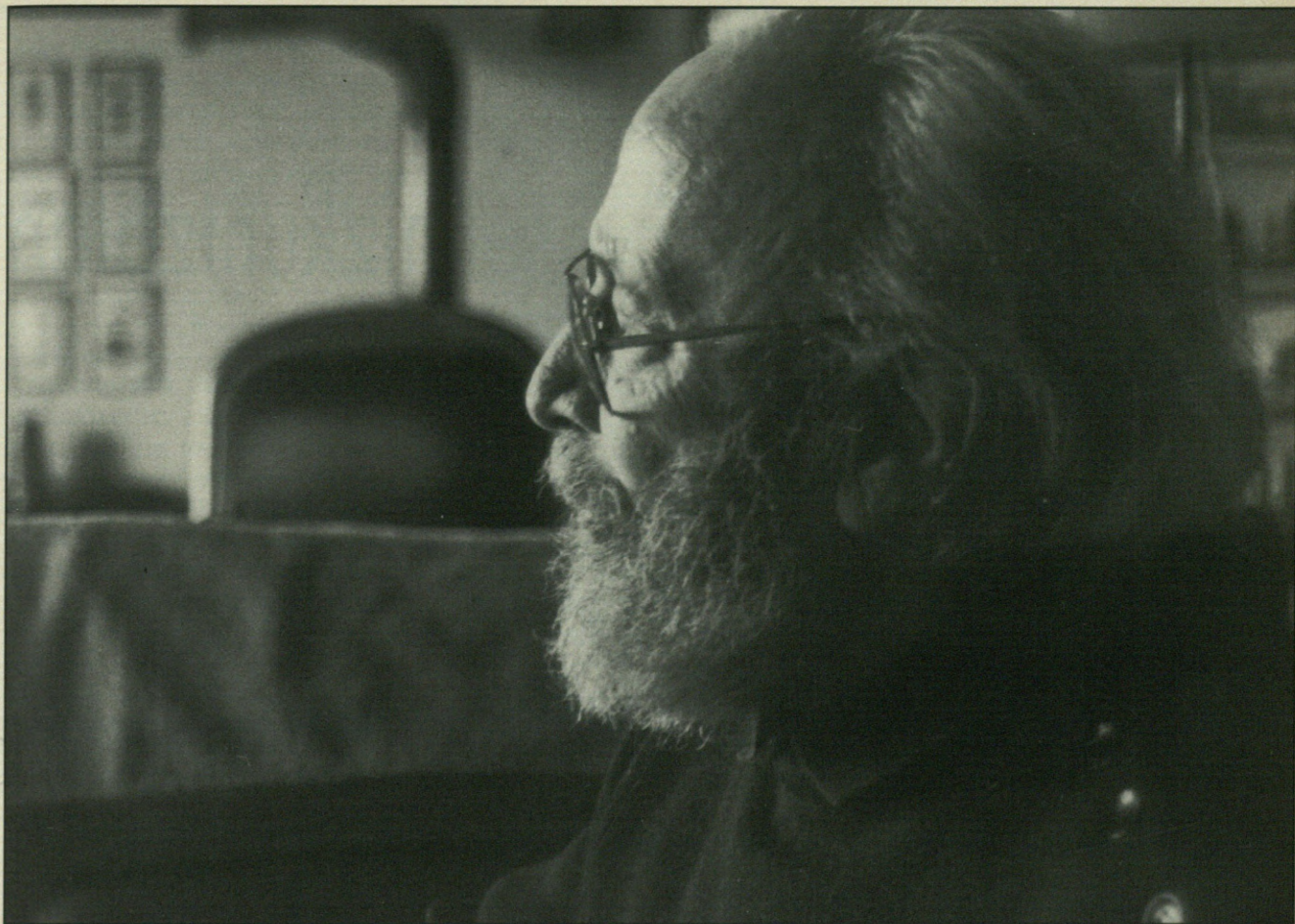
Hutsune bat dago. Eta bi-tartean pobreak pobreago, eta aberatsak aberatsago. Eta inork ez du kontra egi-ten. Beste harena sartu nahi digute: «Amaitu da historia». Langileak etsitzeko frasea.

Eta zer egin daiteke?

Guk... erresistitu. Bizi nahi duten, borroka egiten duten

herriak, horiek dira gure anai-arrebak. Chiapasekoak, gainera Zapataren izena berpiztu dutenak. «Zu frantsesa zara, ni espainola naiz, kapitalismoa ez-dakit-zer...». Horren aurrean, txetxenek egurra! Diote hogeita bost urtean zazpiehun pertsona hil ditugula.

Espainiarrek Gernikan hiru ordutan 3.000 lagun hil zituzten. Orain ETak ematen die beldurra. Terrorismoa? Ez dute deus ikasi behar gugandik. Terrorismo apologiarik handienak beraiak izkiriatura daude: «Histoire de France», «Historia de España». Hor dago terroris-

«Euskal Herri batu eta independentea, horrek dauka indarra». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

industria hain gaizki dago, igoal artzain gizarte batera itzuliko gara. Haur gutxiago egiten da, langileek aldegiten dute... oso garai konplikatuan bizi gara. Eta formula sozialista zaharrek ez dute balio.

Eta formula anarkista zaharrek?

Ez dakigu, inoiz ez baitira praktikara eraman; gerra denboran Katalunian eta pixka bat Ukrainian. Dena den, haiek egin zutena askoz ere 'lagunartekoagoa' zen.

Zertan ari dira euskal anarkistak?

Alde batetik CNTren gerra denborako dirua eskatzen segitzen dute, ez baitaie oraindik itzuli. Hauteskundeetara berriz, ez dute hautagairik aurkezten. Bestalde, hemengo borrokak badu anarkismoaren antzik. Harreremanetan, antolaketa motan, asanbleetan, eta helburretan ere: zapalkuntza deusezte. Oro har, herri txikiotan anarkismoa posibleagoa da. Unitate txikiak gara, lurrari, hizkuntzari lo-

tuta. Diot nik, euskaldunok hizkuntza aglutinantea dugunez gero, ekonomia ere aglutinantea izan genezakeela. Jakina, txarra da ebolutzio orokorra.

Kapitalismo sasoian gaudede, bete-betean. Baina herria bizirik dago.

Iparraldean, zer giro duzue?

Hemen badira bost partidu abertzale, hiru bateginik eta gero EAkoak eta beren kongresua taxi batean egin lezaketen EAjkoak ere.

Hemen, Ziburun, historian lehenbiziko aldiz, iazko udal-hauteskundeetan, Ziburuko Euskaldun zerrendatik bat atera zen. Ikusteko 77 urtez zain egon naiz, eta azkenik! Ziburuko Euskaldun.

Zerbait ari da. Hemen, «Egunkaria» inork gutxi irakurriko du, baina ETB etxe askotan, barnealdean gehienbat, baserri askotan eta ikusten dute. Egia da, telebista pobre samarra dela, baina...

Lehengoan «Haizeak eraman zuena» filmea ikusi nuen. Oso ongi zegoen, karlisten denborako gauzak ziruditen... Neska honek, Garmendiak esan du euskara gora doala. Ez dakit nik, baina historiara begiratu gero, ikusten dugu 1830ean 300.000 euskaldun bizi zirela, eta orain (proportzioan jaitasi baldin bagara ere) 700-800.000 gara...

PABLO SASTRE

«Euskaldunok hizkuntza aglutinantea dugunez gero, zergatik ez 'ekonomia aglutinante' bat izan?»

Euskara jalgi hadi... sei hizkuntzatan

ETXEPAREREN «Linguae Vasconum Primitiae»-k 450 urte bete dituela eta, euskarazko lehen liburu-erlikiari hautsak harrotzeko modua aurkitu du Euskaltzaindiak, sei hizkuntzatan berargitaratuz. «*Usatu gabe zegoen lengoia*» kultur hizkuntza bihurtu zuen idazleak eta lanak hainbeste merezi dute, noski.

Zirikatzailerik sortu zaio ordea, Nafarroa Behereako apaizari. Duela gutxi bere lehen eleberria plazaratu duen Jon Alonsori buruz ari naiz, eta «Katebegi galdua»-n azaltzen duen tramaz, non euskarazko lehen liburutzat Etxeparerena ez den beste bat jotzen duen. Zenbat udaletako artxibo desagertu den, zenbat gerra izan eta liburu erre edo lapurtu den... aipatzen du Bartolo Egozkue deituriko fraideak, 1545aren aurretik izkiriaturiko liburu baten peskizan dabilela. Inolaz ere irakurlea

sarean harrapatzeko argudio bikaina idazle nafarrarena.

Etxepareri berea zor zaio baina, eta katebegi galdurik agertzen ez den bitartean (batek daki Sotheby's-ek edo beste nehork ez ote digun bihar edo etzi halakorik erakutsiko) «Linguae Vasconum Primitiae» dugu sortzez lehena. Baina, ez erabat gurea. Izan ere, bere garaian Frantziako erregearen bibliotekan gordea izan zen liburua, eta egun, Frantziako Bibliothèque Nationalean kontserbatzen da. Euskarazko libururik preziatuena ez dago gure eskuetan beraz, eta saiakerarik ez da ikusten liburua gureganatzeko.

Ez da aukera makala hau, «*euskara jalgi hadi mundura*» aldarrikatzearekin batera, halako ondare historikoari Nafarroan leku bat egiteko modua ere aldarrikatzeko. Jon Alonsoren eleberriko pertsonaiek, gobernadorea, mi-

nistroak, kazetariak, politikariak, zerbitzu sekretuak eta gainerakoak sahistuz lortuko dute katebegi galdua topatzea. «Linguae Vasconum Primitiae» liburua noizbait sortuko omen den Euskal Herriko Liburutegi Nazionalera helarazteko trama asmatzea haatik, zailagoa gertatzen da...

Ez da aukera makala, «euskara jalgi hadi mundura» aldarrikatzearekin batera, halako ondare historikoari Nafarroan leku bat egiteko modua ere aldarrikatzeko

Donostian egindako Bertso Egunak argi utzi zuen Bertsolari

Elkarteak nora jo nahi duen: gazteengan eguna txertatzera. Bertsolarientzat baino bertsozaleentzat pentsatutako eguna izan zen, Euskal Herriatik kanpora ere bertsotan egiten dela adierazi zuena. Jaialdia ordea, jendez justu egin zen. Egunak biltzar nagusiarekin hasi behar zuen, baina ez zen egin. Nonbait, ETBrekin «Hitzetik hortzera» programa berreskuratzeko saioak argitu nahi dituzte aurretik. (A.: Jagoba Manterola).

ANTZEZTALDEEN artean behin eta berriz kateatu den kontua dugu elkartzearena. Beste kultur adierazpideetan antolatu izan diren plataforma bateragileek ez dute aurrera egin antzerkiaren munduan, eta horren adibide dugu egungo egoera, hots, tau-latu gaineko nahiz atzeko egoera korapilatsuari erantzun bateraturik emateko ez dela modurik aurkitzen.

Eskenak, sortu berri den Ekoizpen Eszenikoetako Enpresa Elkarteak, egoera honi aurre egin nahi dio, non-bait. Oraingoz EAEko 16 talde eta enpresari bildu dira bertara (Bizkaiko bederatzi, Arabako bost eta Gipuzkoako bi), eta sei batzordetan banaturik ari dira lanean: arte eszenikoen kanpaina orokor baten promozioa antolatzen; zerbitzu, material eta azpiegitura amankomunen erabilera aztertzen; ETBekin konbenio baterako gidoia tajutzen; dirulaguntzen inguruko analisi eta proposamenak egiten; bertan dauden talde eta konpainien enpresa arloko datuak jasotzen; eta ekoizpen eta kudeaketa enpresarialeko profesionalak prestatzeko bideak lantzen.

Zuzendaritza osatua du: Pilar Lopez da lehendakaria, Fernando Bernues idazkaria eta gero herrialde bakoitzeko ordezkari bana izendatu du Eskena Elkarteak. Nafarroa eta Iparraldean kanpoan geratzen dira oraingoz, nahiz eta elkarteak ez dagoen itxita, ardura-dunek adierazi dutenez. Alabaina, kultur alorrean ere, gero eta nabaria goa da egungo egitura administrati-boek markatutako banaketa gainditzeko ezintasuna.

Ikusteke gaude Eskenak zer eman-go duen. Asko dira kanpoan geratu diren taldeak (Gipuzkoan batez ere), eta bestalde, antzeztalde amateurren inguruko errealitatea ez dela euren ardurapekoa izango dirudi, zerrenda profesionalak soilik osatzen baitute. Konpainiek bezero ia-ia bakarria dute lanerako orduan: administrazioa. Eskenak ere, eltzea sutan jarrita probatuko du zer egos dezakeen...

J.J. PETRIKORENA

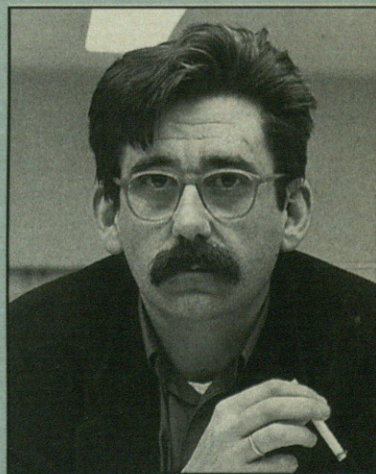
S O R T A R A

Sinestekotan, zergatik ez guztia?

E**USKARAREN** datuak, direnak baino askoz hobeak balira, hoberenak balira, edo beste hizkuntzen parekoak balira, ez dakit nik nola moldatuko liratekeen zenbait euskaltzale euskararen defentsa egiten. Zeren, kasurik onenean ere, luzaroko defentsa behar beharrezkoa duen ustean nago, nahiz eta zenbait negarraren hizkuntza izateko beste baliorik ez ematen enpeinatu.

MEZU baikorrik ez zabaltzeko harrapatu dugun seta honetan, jendeak sinestu ezkerro konfidantza lasaitu eta berriro ezkortasunera jo behar izateko beldurrez edo, Donostia bilakatu zaigu berriro eskandalari. Behera egin omen, Siadecoren azterketaren eta honen haizatzailen arabera, euskararen kale erabilera Donostian. Beherakadaren zio posibleak, zergatik esplikatu gabe, tabernetako terrazak eta ostalaritza establezimendu berriak, neurketa egin zen egunetako eguraldi ona eta Nafarroako autobideak Donostiaratu digun jende tipologia berria. Nahiz batek, honoko honek behintzat, nahi lukeen bateragarri bihurtu euskara eta atsedena, euskara eta plazerra, euskara eta aurre-rabidea, nahiz eta sinesten dudana euskarak aurre egiteko bide bakarrak bide samurra behar duela eta ez Golgota mendirako bidea.

Azterketaren fidegarritasunak eragiten dizkidan zalantzak alde batera utziko ditut, nahiz eta zer esan ugari legokeela uste izan. Balio erlatiboa duela baina datuak hor daudela esaten ari diren arduradun politikoei ere galdera pare bat egingo nieke baldin eta nere zirikatze gogarekin nahastuko ez balute afera. Alde Zaharra beherakadaren nabarmen-tze bezala eta headaduraz Donostiako euskararen eta euskaltzaleatasunaren degene-razioaren bandera gisa jartzen dutenei ere zerbait esango nieke.

RAMON ETXEZARRETA

ADIBIDEZ, ikerketak balio badu, ez al duen berdin balio Alde Zaharrerako edo berdin neurtua izan den Gros auzorako. Donostiako datu orokorrak bakarrik balio baldin badu, zergatik ateratzen duten Alde Zaharra behin eta berriro eta ez Gros auzoa edo besteren bat. Eta azkenik datuak hain fidagarriak baldin badira, zer arraiogatik ez dugun aztertzen urtez urte, 1992an %6,7 izatetik 94an %21 izatera eta ondorioz auzorik euskaldunena izatera pasa den, Gros auzoko hizkuntza fenomeno-a aztertzeri. Ongi dago gaizki joan diren datuei buruzko burutazioak egitea, ez hain ongi itsu itsuan zioak botatzea, oso gaizki berriz itsu itsuan errudunak seinat-latzen hastea, baina hobeto legoke ondo joan diren lekuetako fenomeno-en eta mugiden zergatiak aztertzea, zeren ikasi egingo genuke, errudunak zein diren jakiteaz aparte, gauzak ondo nola egiten diren ere. Eta sinestu ezkerro metodologia posibleak aplikatu eta ereduak zeharrraldutako genituzke.

Edo txarra bakarrik sinestu behar dugu agian, ez txarra eta ez ona sinesgarri ez direnean. Usain txarra dario asmo ona beharko lukeenari. Pena.

TXUTXU - MUTXUKA

EUSKALTZALEEN ARTEAN KEZKA NAGUSI

EUSKARAK bizi duen egoera dela eta, gero eta indar gehiago hartzen ari da euskaltzaleen artean erantzuteko premia. Aurtengo aurrekontuetan euskarari eman zaion tratuak, eskola maparen inguruko kezkek edo administrazioa euskalduntzeko plangintzaren geldiuneak, hiru adibide aipatzearren, ezinegon sortu dute hainbat sektoretan, eta egoerari, bere orokorrean, irtenbide bat eman beharra aipatzen da. Datozen hilabeteotan proposamen zehatzik kaleratu daiteke zentzu honetan.

NOR - NORI - NOR K

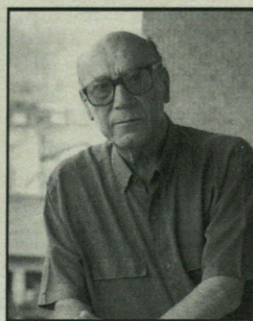
AINES DUFAU

ordezkari duen Ikas elkarteak euskal irakaskuntzaren beharretarako pedagogi zerbitzua sortuko du, mota guztietako dokumentalak maileguz eskainiz, animazioa eta ikerkuntza landuz eta dokumentu berriak sortu eta zabalduz. Eskola publiko eta pribatuetakoa irakasleei, helduen irakaskuntzan ari direnei eta kultur arduradunei eskainiko zaie zerbitzua ●

J.M. VELEZ DE MENDIZABALI

«Moskuko gereziak» liburua kaleratuko dio Elkar argitaletxeak, otsaila bukaera aldera. Espioitza giroko eleberria dugu, aurretik idatzi zuen «Yehuda»-ren ildotik moldatua. Gaur egungo Errusian kokatzen da trama. Honekin batera, Branka sailean bost ale berri argitaratuko ditu Elkarrek, saila abiatu zenetik 50 liburu osatuz. Gertakariaren karira, katalogo berezia osatzeko asmoa du argitaletxeak ●

FRANCISCO ESCUDEROK

jaso du Sabino Arana fundazioaren aurtengo Arte Ederretako saria, musikaren ikerkuntzan eta musikagintzan egin duen lanarengaitik. Kultur alorrean berriz, azken 25 urteotan euskal gaien inguruan kaleratu diren argitalpen guztiak jasotzeko ardura hartu duen Lazkaoko beneditarren zentroa izan da saritua. Bizitza oso bateko ibilbidearena azkenez, Adrian Zelaia legegizonak jaso du ●

TELAK

■ EUSKAL HERRIKO GALERIAK ARCO'96an

HEGO Euskal Herriko sei galeriak aurkeztutako lanak ikusteko aukera izango dugu otsailaren 8tik 14ra bitartean Madrilen egingo den Arco'96 arte azokan. 18 artistaren lanak ezagutaraziko dituzten galeria hauetako hiru Donostiakoak dira: DV, Altxerri eta Dieciseis; bi Bilbokoak: Windsor Kulturgintza eta Vanguardia; eta bat Gasteizkoa: Trayecto.

DV galeriak Eduardo Txillida, Andres Nagel eta Cristina Iglesiasen eskulturak aurkeztuko ditu; Altxerri Edu Lopez pintore gaztearen obrak; Dieciseisek Cosme Txurrukaren 20 koadro eramango ditu; Bilboko Vanguardiak Julian Vallejo pintorearen lanak, Teodoro Sabandoren argazkiak eta Elena Mendizabalen eskulturak; Windsor kulturgintza Luis Candaudap, Alberto Rementeria, Txus Melendez eta Iñaki de la Fuenteren erakusketa kolektiboarekin hurbilduko da Espainiako hiriburura; azkenik, Gasteizko Trayectok Fernando Illana, Julia Irazustabarrena, Angeles Marco, Paloma Navares, Juan Carlos Roman eta Javier Tudelaren lanak aurkeztuko ditu.

Iruñeko galeriarik ez da egongo aurtengo erakusketa honetan, baina Udalak hainbat obra erosteko asmoa du. Azokak eta Udalak sinatutako akordioaren arabera, bost miloi pezetako aurrekontua izango duen deialdi bat egingo da. Honetarako epaimahaia propio sortuko da, eta honek aukeratu eta erosiko ditu aurkeztutako lanak. Artista nafarren lanei arreta berezia eskainiko zaie ekimen honetan.

Abenduaren 6an hil zen, 88 urte zituela

Primi Erostarbe: irrintziaren irria

Umorez beti, panderoarekin korritu zituen Euskal Herriko plazak, hainbat trikitilarirekin batera. Haren irrintziak ere sonatuak izan ziren. Zioenez, «bihotzaren oihua» barru-barrutik irteten zitzaion. Utzi duen arrastoari heldu diogu.

GAZTEOK ez dakigu irrintzia zer den. Guretzat erabilerak folklorikoa duen oihua komunikazio tresna zen hasieran, eta alaitasuna adierazteko modu bat gerorago. «Bihotzaren oihua», Primi Erostarbek ondo zioen bezala. Bere bihotza ez dugu gehiago entzungo, baina 88 urterekin egindako bere azken irrintzi eta irria airean dabilta oraindik.

Joan den abenduaren 6an hil zen Primi, 88 urte zituela.

Panderoa eta irrintzia lagun hamaika plaza ibili zituen Primi Erostarbek.

Hau idatzi duenak oraindik buruan du hilabete lehenago bere ahotik entzundako irrintzia. Sinesgaitza bada ere, alaitasunez beteta sumatu nuen, nahiz eta ahulezia nabaria izan. «*Umorea beti dut*» adierazi zidan—,

Jainkoak grazia hori eman dit niri eta».

Oñatiko Araotz auzoan sortu zen Primitiva Erostarbe, 1907ko otsailaren 24an. «Txantxikua», beraz. Gurasoek taberna zuten; aita soinu-jolea eta ama pandero-

jolea zituen, eta azkar asko ikasi zuen berak ere panderoa astintzen: bakarka jotzen zuen auzoko gazteentzako, hamar zentimo kobratuz, «galtzerdiak erosteko», gogoratzen zuenez. Dantzan ere txikitatik ikasi zuen, bere

Goiko
argazkian,
Illarramendi
lagun zuela,
1971. urtean
Donostiako
Trinitatean egin
zen Trikitilari
Txapelketan.
Eta azpikoan
«Zialtzeta»
trikitilariarekin
batera, festa
giroan jotzen.

itzala maisu eta lekuko ba-
karra zuela.

Urte gogorak ziren, eta
bere gauza guztiak bi kutxa-
tan sartuta, tartean bi pande-
ro, Donostiara etorri zen
neskame aritzeko. Heme-
zortzi urte zituen orduan,

baina hala ere ez omen zi-
tzaion gogorra egin, gora-
behera batzuk salbu: «Nik
bemezortzi urte nituenean,
mutiko batekin dantza lo-
tua egiteagatik, kongrega-
ziotik fuera! egin ninduten.
Orduan hainbeste pekatu

izaten zen! Pantorrila ikus-
tea ere! Orain, berriz, dena
erakusten dute, askotan lo-
tsatu eta dena egiten naiz:
gizon-emakumeak jaio zi-
ren bezala igoal azaltzen
dira telebisioan! Hori lotsa-
garrikeria galanta irudi-

«Irrintzia
barru-barrutik
atera behar da,
bihotzetik. Alai
nagoenean eta alai
nagoelako egiten
dut irrintzi».
PRIMI EROSTARBE

*tzen zait niri; akaso lehen-
go modakoak garelako izango
da: 'atrasadas'.*

Umorea eta panderoa

PRIMI ezagutu duen guztiak
daki umorea izan zela bere
bizitzaren sekretu eta arda-
tza: «Jendea aurrean kon-
tentu ikusiz gero, ni ere
kontentu». Hogeita heme-
zortzi urtez zabaldu zuen
umore hau, panderoa lagun,
Euskal Herriko txoko eta
bazter guztietan, «Norteko
trenaren punta batetik hasi
eta beste puntaraino». Triki-
tilari askoren laguntzan as-

1973an trikitilari zaharrei egindako omenaldian, Sakabiren atzean ageri da.

tindu zuen bere panderoa: Azpeiti, Illarramendi, Elgeta, Balentin Aldalur «Zialtzeta», Jesus Piquer... Goizaldi dantza taldearekin ibili zen

denbora franko, musikari moduan bera, eta Espainia-ko eta Frantziako zenbait hiri korritu zituen, hala-nola Paris, Madril...

Azken urteak Jesus Piquerren ondoan eman zituen, Columbia disketxearentzat bi disko txiki ere grabatu zituztela. Jesusek Madrilen gertatutako pasadizo bat kontatu zigun: «Jotzera irteteko ordua iritsi zen, eta konturatu ginen galtzetan bi botoi falta nituela. Aldatzeko galtzarik ez eta, Primik berak berebala josiko zizkidala esan zidan. Galtzak kentzera ni-boanean, ezetz, denborarik ez zegoela eta erantzi gabe josiko zizkidala. Hantxe ibili zen, eskua barrura eta atzera ibiliz... lotsa ederrak pasa nituen! Bera, berriz, lasai asko zegoen: 'A ver si se te va a despertar el pajarrito, eh?'».

Barru-barruko irrintzia

AGIAN Primiren alderik ezagunena irrintzilariarena da. Hainbatetan suertatu zen irabazle 70eko hamarkadan Donostiako Trinitate enparantzan trikitixa txapelketekin batera jokatzeko ziren Irrintzilari txapelketetan. Baina horren gainetik ze-

goen bere irrintziarekiko berezkitasuna: «Irrintzia barru-barrutik atera behar da, bihotzetik. Alai nagoenean eta alai nagoelako egiten dut irrintzi». Behin, Beloki pandero-joleak, berari eztarria askotan izorratzen zitzaiola eta, ea berari ez ote zitzaion izorratzen galdetu zion Primiri. Halaxe erantzun zion: «Zuek daukazue eztarria 'de sedalina', fin-fina; nik berriz, 'de lino', barizkoa».

Urtetan plazaz plaza egindako lana eta jarritako giroa saritu asmoz, hainbat omenaldi eskaini zioten Primiri han eta hemen, Lasarten, Zarautzen, Donostian... zale askotxo bildu zituena-ren seinale.

Hil baino hilabete lehenago, hasieran aipatu bezala, irrintzika ibili zitzaigun Primi Erostarbe. Hona 88 urteko emakume baten indarra eta bizitzeko grina! Eta zuk, irakurle, zenbat urte dituzu? Nola hitz egiten du zure bihotzak? Inoiz probatu al duzu irrintzi egitea?

XABI NABARRO

Txantxangorria soinu-jolearekin. Azpeiti, Elgeta, Jesus Piquer... eta beste hainbat trikitilari ere aritu ziren Primirekin.

Polemika piztu da Bilboko eta Euskadiko orkestren inguruan

Desafinatutako orkestrak

Kultura Saila, Bilboko Udala eta Bizkaiko Diputazioak bultzatua, adituez osatutako batzorde bat Bilboko Orkestra eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren egoera aztertzen aritu da. Partaide bakoitzak osatutako txostena erakundeen esku dago orain. Lerrootan Hego Euskal Herriko hiru orkestrei -Iruñeko Sarasate da bestea- buruzko iritziak jaso ditugu.

AZKEN egunotan kaleratu-tako informazioa irakurrita batzordearen adostasunezko txostena erdietsi dela badirudi ere, ez da horrela

gertatu. Izan ere, bost adi-tuak ez dira bi alditan bes-terik elkartu, eta gainera ba-koitzak bere aldetik osatu du bere txostena. *«Jasotako*

abolku guztiak ez datoz bat, baina hauek kontrastatu eta konparatu ondoren, proposamen bat egin behar dugu, bai guk Kulturatik,

bai Diputazioa nabiz Uda-letxetik. Bide bateratua egin abal badugu, hobe», aitortu du Jose Mari Agirrek, Eusko Jaurlaritzako Kultura sail-buruordeak, jada erabakiren bat hartu den galdetuta.

Cecilio Gerrikabeitia, Bil-boko Koru Elkarteko presi-dentea; Enrique Rojas, Gali-zia eta Tenerifeko orkestren gerentea; Luis Fernando Ruperez, Donostiako Musi-ka Hamabostaldiko tekni-karia; Sabin Salaberri, Jesus Guridi Musika Eskolako irakaslea eta Jose Antonio Zubikarai, musika kritikaria, izan dira adituen batzordeko partaideak. Azken egunotan euren iritziak azaldu dira prentsan, zeresan ugari sor-tu dutela, batez ere musika-rien artean.

Kultura sailburuordeak azaldu digunez, *«proposa-menak azterketa sakon bat egiteko eskatu ditugu, ez publikoari emateko; barru-rako lan bat egiteko konpro-mezua hartu zuten batzor-deko kideek. Baina norbai-tek ez du bere hitza bete eta informazioa filtratu egin da. Iruzur egin digute.*

Luis Fernando Ruperez, Musika Hamabostaldiko teknikariak azpimarratu du

EUSKAL HERRIKO ORKESTRAK ZENBAKITAN

	BOS	EOS	Pablo Sarasate
Sorrera	1.922	1.982	1.879
Egoitza	Ayala Antzokia	Miramón	Padua Moret Kalean (Ciganda Elkartek utzia)
Aurrekontua (milioi pezeta)	809,9 (1)	846 (2)	180 (2)
Diru laguntzak 1995	% 80 Bizkaiko Diputazioa Bilboko Udala Eusko Jaurlaritzak % 15,4 (*)	% 83,9 Eusko Jaurlaritzak	145 milloi Nafarroako Gobernuak 6 milloi abonatuak % 3 Iruñeko Udala
Abonatu kopurua	1.300	3.098	750 Bazkide
Entzuleak kontzertuetan	1.700	730	750-800
Musikari kopurua	93-94	90	35
Oinarrizko soldata urtean	2.983.000	3.122.000	2.660.000

OHARRAK: * Ez-ohikoa / (1) 1995eko datuak / (2) 1996ko datuak

Aurten Euskadiko Orkestra Sinfonikoa ez du atzerrian kontzerturik eskainiko. (A.: Leire Arzuaga).

haizatu den informazioa guztiz interesatua dela. *«Argi dago kaleratu dena Euskadiko Orkestra Sinfonikoa-ren kalerako dela. Nik eginiko informearen atal batzuk bitzez bitz ikustean oso barrituta geratu nintzen».*

Musikariak kexu

MUSIKARIEN erantzunak ez dira berantetsi. Euskadiko Orkestra Sinfonikoko partaideek beren burua defendatzera jo dute. Izan ere, *«defendatu beharrean izan gara. Gure zuzendaritzak argitu behar izango zukeen dena, ez guk. Estatu mailan gebien bidaiatzen den orkestra gara; kobratzeko orduan, aldiz, zazpigarrenak»*, adierazi digu Rafa Alonsok, musikarien ordezkaria denak.

Haatik, eztabaida ez da orain piztu, adituen batzorde hori osatzea erabaki zen une beretik eman du gaiak zeresan handia. Jose Maria Gorordo ICV/EHE alderdiko buruak dio Bilboko Orkestra Sinfonikoa defendatu behar dela, 1982an Euskadiko Orkestra jaio zenetik Bilbokoak behera egin duela argudiatuz. Jakintsuen batzordeak ezkutuan lan egin duela salatu du: *«Nire ustez, irtenbide bakarra ezkutuan lanean ari den batzorde bori desagitea da. Herria eta orkestren ordezkariak falta dira bertan».*

Jose Mari Agirre ez dator bat iritzi honekin: *«Gaia sakonean aztertu nahi bada normala da aditu bakoitzak bere lana komunikabideek mediatizatu gabe*

egitea. Gero, publiko egitean, izango dugu eztabaidatzeko denbora».

Luis Fernando Ruperez ere iritzi berekoa da: *«Nik ez dut ikusten niri eskatutako informen bat burutzeko zergatik kontsultatu behar duen inorekin».*

Adostasunik ez

ARAZOARI irtenbide ezberdinak eman izan zaizkio: Bilboko Orkestra ganbararedo opera-orkestra bilakatzeari, bietako bat desagertaraztea edo bien arteko konfluentzia, besteak beste. Dena den, orain arte eza gutzera eman denaren arabera eta musikariak diotena kontuan harturik behintzat, argi dago bi orkestrak mantenduko direla. Jose Mari Agirreraren aburuz, hauxe izango da punturik eztabaidatuena: *«Aurreneko erabaki garrantzitsua oraingoe-kin zer egin izango da».*

Euskadiko Orkestrako musikaria den Castor Nar-

Historia

- ✓ 1879: Pablo Sarasate Orkestraren sorrera.
- ✓ 1922: Bilboko Orkestraren sorrera.
- ✓ 1982: Euskadiko Orkestra abiatu zuen.
- ✓ 1989: Jaurilaritzak, Bilboko Orkestrari dirulaguntza bideratzea erabaki zuen.
- ✓ 1989: Pablo Sarasate Orkestraren profesionalizazioa.
- ✓ 1991: Jaurilaritzak Bilboko Orkestrari 315 milioi pezeta emateko konprometua hartu zuen, baina egin ez.
- ✓ 1993ko urtarrila: Jaurilaritza Bilboko Orkestraren Patronatua sartzeko data. Ez zen sartu.
- ✓ 1993ko otsaila: Bilboko Orkestra ganbara-orkestra bihurtzeaz hitz egin zen.
- ✓ 1994ko abendua: Bilboko Udalak, hitzartutako 315 milioiak eskatu zizkion Jaurilaritzari, Bilboko Orkestrarentzat.
- ✓ 1995: Eusko Jaurilaritzak ez-ohiko 125 milioi eman zizkion Bilboko Orkestrari.
- ✓ 1995eko maiatza: Jaurilaritza prest Bilboko Orkestraren gestioan esku hartzeko.
- ✓ 1995: Adituen batzordea osatu zuten Eusko Jaurilaritzak, Bilboko Udalak eta Bizkaiko Diputazioak.
- ✓ 1996: Euskadiko Orkestrak 712 milioi jasoko ditu Jaurilaritza-rik. Bilbokoak ez du dirurik jasoko.

“Dirulaguntzak beti ikuspuntu politiko batetik erabaki nahi izan dira”
CASTOR NARBARTE

Bi orkestra?

Tristea da ikustea nola, alde batetik, jendea gure herriaren hausturaz kexu agertzen den, eta bestetik, batez ere bi orkestren inguruan, etengabe konparazio ustelen labirintuan erortzen den. Nola liteke Orkestra Nazional bat daukagunean -horrela erregistratu zen 1986ko apirilean-, hori onartu nahi ez izatea?

Gerra ondorengo lehenengo Jaurlaritzak orkestra bat sortzeko proiektua martxan jarri zuen. Euskadiko Orkestra Sinfonikoa eratu baino lehen dokumentazio lan sakona burutu zen, bai Euskal Herriak zituen beharrei begira, baita ospe handiko beste orkestren esperientzia gertutik jarraituz ere. Jakintsu guztiak bat agertu ziren: maila europar bateko orkestra lortu nahi bagenuen, beharrezkoa zen hasieratik hastera, esperientziak askotan erakutsi izan

IMANOL OLAIZOLA
Euskadiko Orkestrako lehendakari ohia

zuelako sustraiko ajeek eta tarteko interesek ezinezkoa egiten zutela superazio lan serio bat.

Bilboko Orkestra Sinfonikoa krisi ekonomiko eta artistikoan murgilduta zegoen eta bere nahi bakarria bizirik irautea zen, ez Eusko Jaurlaritzak aurrikusi zuen aldaketa sakona. Haatik, Euskal Orkestra Nazionala-

ren jaiotzak BOS berpiztea lortu zuen.

Beti defendatu dut elkarlana. Zorionez, EAEn areagotu egin da musika jardueraren ondorioz, emanaldien kalitatea gero eta hobeagoa izatea nahi badugu behintzat, espezializazioa premiazkoa da.

Honako galdera hauek mahai gainean jarri nahi nituzke azkenaldian entzundako iritziak kontuan harturik: seriozki argudia al daiteke Israelgo Orkestra Filarmonikoa musikari anbulanteak dituela bere lurraldean bama mugikorra delako? EOS eta BOSen kontzertu eremuak bi zonan banatzeak, ez al du gure elizbarrutia bi artzapezpikutzatan banatu izana gogorarazten? Hala ere, eta bukatu baino lehen, arazoak, oso mamitsua denez, hausnarketa sakonago bat behar duelakoan nago.

barteri soluzioa zein den galdetu diogunean, arazoa gehienbat politikoa dela esan digu. «Dirulaguntzak eskatzeko orduan beti ikus-

puntu politiko batetik erabaki nahi izan dira». Bere ustez, bi orkestrak mantentzea zilegi da, bakoitzak bere eremua finkatua baitu.

Arazoak arazo, garbi da goen bakarra da bi orkestren arteko koordinazioa hobetu behar dela, bide batez suertatu diren zenbait arazo-hiri

berean egun berean biek emanaldia egin izana, adibidez-, ekiditeko.

Pablo Sarasate

EZ da, ordea, EAEko pen-tagraman bakarrik nota saltarik. Hego Euskal Herriko orkestra zaharrenean, Iruñeko Pablo Sarasaten -1989. urtean profesionalizazioa lortutakoa- lan baldintza eskasak salatu dituzte musikariek. Joan den azaroan eman zen lehen urratsa, Santa Cecilia Kontzertuen Elkartearen orkestraren kudeatzailea- eta musikariek lan ituna sinatzea lortu baitzuten. Hala ere, musikariek ez zuten lortu 1992a ezkerroztik 'izoztuta' dauzkaten soldadak igotzerik. 15 milioi pezeta (600.000 libera) eskatzen zituzten musikariek, horretarako. «Hain kopuru txikia, honek argi erakusten du -salatu du Ferran Tamaritek, musikarien ordekarriak-, orkestrak Nafarroako politikarientzat duen garrantzia». Lan itun honetan, beraz, beste puntu batzuk adostu dira, hau da, lan orduak, bidaiak edo bajak.

Etorkizunaz galdetu dugunean, orkestraren administrazioa politikarien esku dagoela erran digute. Juan Jose Aristegik, Santa Cecilia Elkartearen presidentea, ordea, diru arazoa besterik ez dela argudiatu du: «Egungo egoera ekonomikoa ikusita, normala da gobernuak zer-bait moztu behar izatea».

Aurrera begira fundazio bat osatzeko harremanak hasiak direla adierazi du Juan Jose Aristegik. Fundazioan Nafarroako Gobernua eta Iruñeko Udalaz gain, enpresa pribatu eta aurrezki kutxek parte hartuko lukete.

IXIAR ROZAS

1990 ezkerroztik
Bilboko
Orkestrak 315
milioi pezeta
jaso ditu Eusko
Jaurlaritzatik;
aurten Kultura
Sailak ez dio
dirulaguntzarik
emango.

L I B U R U A K

«PETER SCHLEMIHL-EN
ISTORIO
MIRESGARRIA»
ADELBERT VON

CHAMISSO
ITZULTZAILEA: ANTON
GARIKANO
IBAIZABAL, LITERATURA
UNIBERTSALA, 121 or.
Adelbert von Chamisso,
olerkari, ofizial prusiar,
munduan zehar nabigatzai-
le... izandakoak emaitza as-
ko eman ditu. Anton Gari-
kanok ere beste hainbat
itzulpen egin ditu, besteak
beste Kafkaren «Prozesua»
edo Virginia Woolfen «Fa-
rorantz». Liburu honetan
itxura eta errealtatearen ar-
teko horroka kontatzen zai-
gu. Itzala gure errealtatea
da, baina honekin bizitzea
ezinbestekoa zaigu ●

«PERIKO KIRIKOREN
BIDAIA
LILURAGARRIA»

ALFREDO FELIU
ITZULTZAILEA: JOSE
ANTONIO SARASOLA
MARRAZKILARIA: DANIEL
REDONDO
IBAIZABAL, GAZTARO
BILDUMA, 120 or.
Periko Kirikok ametsetan
dabilela esango luke. Bar-
gotako Aztiak eskaintzen
dion hegaldi zoragarri ho-
netan, ez du batere beldu-
rrik sentitzen. Ziur ikusten
du bere burua adiskide in-
dartsu honen aldamenean.
Euskal Herri osoan zehar
bidaiatu eta oso interesgarri
eta harrigarriak diren gauza
asko ikusiko ditugu, baina
inork ez gaitu gu ikusiko ●

RITXI LIZARTZAREN BEGIETAN

Itzulpengintzaren apologia praktiko-didaktikoa

Edonork pentsa dezake historia laburra izan duela itzulpengintzak gurean, baina lau mendeko tradizioa duela gogoratzea nahikoa da –dakigula, euskaraz idatzi den bigarren liburua Leizarragak Liburu Santuaz egin zuen protestanteentzako itzulpena da– euskal itzulpengintza ez dugula batere ezagutzen konturatzeke.

Bide hori aukeratu zuen Mendiguren Bereziartuk honako lana burutzea otu zitzaionean, euskaraz itzulpengintzak izan duen bilakaeraren azterketa egitea, baina beti ere testuingurua ere kontuan hartuz, hots, euskal itzultzaileen lana Europako itzultzaile eta korronteen harian aztertuz.

Lehenik eta behin, eta beste hizkuntzetan egindako lanen erreferentzia bidelagun, euskal itzulpengintza arokatu egiten du, Leizarragarekin hasi eta gaur egun arteko lanak bost garaitan banatuz, modu xumean, eta irakasle-sena bere asmo di-

daktikoan nabarmen erakutsiz.

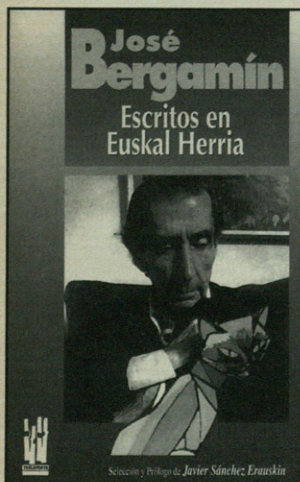
Informazio hori guztiaren bilketa konparatibo sistematikoa oso modu apalean egiten du, eta gehiena ezaguna bada ere, azterketa kronologikoa oso baliagarria da. Era berean, Mendigurenen osoko ikuspegiari esker –zehazki jakinez aro eta itzultzaile bakoitzaren ekarriaren garrantzia zein den–, ihes egiten dio euskaraz itzultzaile izan diren eta direnen zerrendatze hutsaren arriskuari eta eragina izan duten korrante nagusiei eta eskola sortu dutenei ematen die garrantzia.

Informazio berria, orain arte aztertu gabe zegoen bostgarren aroa edo 70. hamarkadatik honakoa lantzen ematen digu, hizkuntza eta itzulpen mailako eredu-bilaketan murgildurik. Gainera, bere iritzia kualifikatuaren arabera etorkizunean heldu beharreko proiektuei begirada bat ematen die, interpretaritzaz ere

«EUSKAL
ITZULPENAREN
HISTORIA LABURRA»
XABIER MENDIGUREN
BEREZIARTU. ELKAR

hitz batzuk esan eta hitzatze apo-
logetiko baten ondoren, bibliografia zabal
eta zehatz batekin amaitzen du lan hau.

«ESCRITOS EN EUSKAL HERRIA»

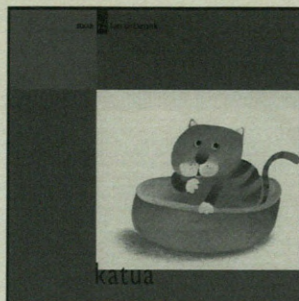
JOSE BERGAMIN
TXALAPARTA, RAVEL,
249 or.

Madriren jaioa, 27ko belau-naldiko idazlea, olerkari, antzerki idazle, entsaiugile, «Cruz y raya» pentsamendu aldizkariaren sortzaile eta zuzendaria... dira gizon honen bizitzako lorpenak. Hainbat herritatik erbesterratu egin zuten, bai eta hainbeste maitatu eta amestutako Espainiatik ere. Transizioko kritikoa, Euskal Herria bere burua erbesterratu zuen eta 1983an Donostian hil zen. Liburu honetan «Egin» eta «Punto y Hora» argitaratu zituen artikulua azaltzen dira, askatasuna garbiki biltzen dutenak ●

«BIOLIN BAT MARIBEL-TXARENTZAT»

PATXI ZUBIZARRETA
MARRAZKILARIA: ASUN
BALZOLA
EDEBE-GILTZA,
PERISKOPIOA, 87 or.

Maribeltxak ez zituen bost urtetik gora bere bizitzako lehen kontzertuan musika-rekin betirako liluratuta gelditu zenean. Handik aurrera bere helburu nagusia biolin-jole izatea izan zen. Asko borrokatu beharko du Maribeltxak biolin-jole izateko, baina bere herriko sorginek, batzuetan behintzat, ametsak errealitate bihurtzen dituzte. Patxi Zubizarreta euskarako irakasle izan da eta zenbait egunkari eta aldizkaritan parte hartzen duen bitartean liburuak egiteko astia aurkitzen du ●

«KATUA»

MARRAZKILARIA:
MARIE-JOSE SACRE
TESTUA: GAIA
VOLPICELLI
ELKAR, LAU URTAROAK,
20 or.

Liburuxka honekin «Lau urtaroak» izeneko sail berriari eman dio hasiera Elkar argitaletxeak. Bost eta zortzi urteko haurrentzat oso egokiak direla iruditzen zaigu, bai gurasoek edo irakasleek irakurtzeko edo haurrak bakarrik irakurtzeko, testua oso laburra eta samurra baita. Lau liburuxkak eman diote hasiera bilduma honi, azeria, pinguinoa, basoko sagua eta katua. Bakoitzak animalia ezagun bati buruzko informazioa dakar. Batzuk etxeko animaliak dira eta beste batzuk gizakia-gandik urrun bizi direnak. Irakurri, ikasi eta jolasteko tresna atsegina dugu hemen ●

«SENEZ» EIZIE

1995ko ABENDUA, 16. zk.
123 or.

SENEZ aldizkariaren baitan itzulpengintzarekin lotuta dagoen oro aurkitu dezakegu, testu literario, antzerki, olerki, idaztarau... Gainera ale honekin hainbat berrikuntza ere sumatuko ditugu, bai itxura eta mamia aldatu egin baitu. Aldaketa honen helburua itzulpengintza hurbildu eta samurragoa izatea da. 16. ale honetan eduki desberdinak daude, hala nola Umberto Eco idatzi eta Juan Mari Arzallusek itzultitako «Itzulpengintza eta hizkuntza perfektua» idazkia, edo Juan Garzia Garmendiak moldatutako Shakespeareren sonetoak aurkitu ditzazkegu 16. ale honetan ●

**SOLUZIO
GRAFIKOAK**

ANTZA
Maisuen Eskutik

**SOLUZIO
GRAFIKOAK**

Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 ☎ 37 15 45 - Faxe 37 34 03 • Lasarte Oria 20.160

Salvador Zapirain
"Ataño"

Askatasun billa

«ASKATASUN BILLA»

SALVADOR ZAPIRAIN

«ATAÑO»

SENDOA, AUSPOA, 183
or.

Idazle honen ezaugarrieta-ko bat oparotasuna da. Liburu honetan, etxetik alde egin behar izan duen Joan Joxeren istorioa kontatzen da. Baserrian hasitako istorioa abentura-eleberria bilakatu-ko da orriak pasa ahala... ●

«ORIO KANTARI»

ORIOKO UDALEKO
EUSKARA BATZORDEA,
75 min.

Orioko Udalak konpakto hau argitara eman berri du «Euskara gazte» ekintza-programaren barruan. Grabaketan herriko jendeak eta

JON MARTIJAREN BELARRIZ

Bilbon badabil

Nahiko argi dago, onerako edo txarrerako, Bilbo dugula Euskadiko hiririk kosmopolitena, eta musikan ere ezin ziren atzera gelditu kosmopolitasun horretan. Euskal Herrian Dixie Band bat egitekotan, handik etorri beharko litzaiguke, eta egon badago: Zubipeco Swing.

Rockaren merkatua eta zir-kuitua (termino hauek erabil baldin daitezke Euskal Herrian) hondamenean baldin badaude, horrelako talde batek ez dakit zer aukera izan dezakeen bere musika zuzenean azaltzeko, diskoak saltzeko eta medioetan merezi duen erreperkusioa izateko; baina beraien lana aipagarria denez, bultzadatzat apal bat eman nahi diet.

«Yan barik» diskoa, ez da beraien lehendabiziko lana, esperientzia nabaritzen zaie, eta baita gustukoak dituzten estiloen ezaguerak ere: Dixie estiloa, blues piska bat, jazz...

Bertsio ugari daude, bi multzotan sar ditzakegularik: batzuk, Ameriketako eginiko estilo berberako abestienak. Besteak, Euskal Herriko doinu eta abesti herrikoien bertsioak, identitate aldarrikatze edo; gainera, azken hauen artean, betiko 'giputxi-bixkaitar' leia horri amaiera emateko 'himno' ezinobea, Donostiako martxaren bertsio 'martxosoa', bikaina.

Nire ustez, bota diezaiegun lorerik politena, begiak itxiz gero, 1930 urteraino eramanean gaitzaketa da, abesti batzuekin Harlemera, Charlestona dantzatzeko, eta besteekin San Luisera, Big Band baten atzetik kalejira egiteko.

Dena den, instrumental abesti edo zatietan lortzen duten 'magia' hori, abesteko orduan nahiko galtzen dute, argi dago ahotsetan ez dutela beraien beste instrumentuetan bezainbat konfidantza, taldeko

«YAN BARIK»

ZUBIPEKO SWING. IZ
1995

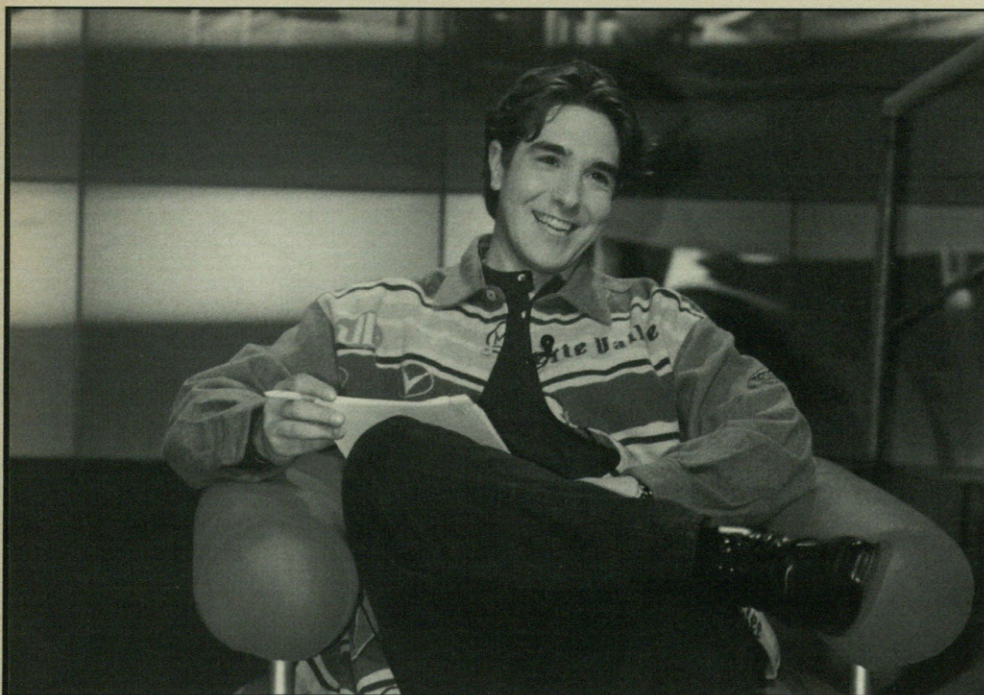
ia guztiek abesten dutelarik. Nik ere bateriari eskerrak ematen dizkiot, beste guztiei orde... (hau gure arteko txantxa txiki bat da, ez gaizki hartu, zubipecos). Baina tira, letrik ere badute bere mamia, humoristikoa gehien bat, eta azken batean, festarako musika da, hortaz... ea laster festa batetan ezagutzen dugun elkar.

taldeek parte hartu dute. Konpaktoa osatzen duten kanta batzuk oso ezagunak dira guztiontzat, hala nola: «Goizian argi astian», «Hara non diran» edo gabon kantuenak. Beste kantu batzuk berriz Oriko herriarekin zerikusia daukate: «Balea»,

«Orioko martxa» edo «Arrantza» abestiak besteak beste. Konpaktoan Gozategi taldea, Salatxo abesbatza, herriko bertsolari eta txistulari taldea, eskusoin orkestra... eta beste hainbat kantari eta musikari aurkituko ditugu. ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Jose Felipe Auzmendi oraingoan ere gaztetxoaren artean aurkezle.

Gazteenen arrazoia

Aste honetan estreinatu da «Hori da arrazoia». Hamar eta hamalau urte bitartekoek parte hartuko dute elkarrizketa eta eztabaida saioa honetan. Gaztetxoek eginiko, baina helduagoei zuzenduriko saioak ETB-2ko «Toma y daca» programaren formula jarraituko du. Aurkezlea, aski ezaguna den Jose Felipe Auzmendi, eta platoko gaztetxoak hilean behin agertuko dira Euskal Herriko telebista pantailetan.

LEHENAGOTIK dagoen saio bateko zuzendaria, platoa, gaiak, dekoratua eta ekoiztetxea hartu eta horri izena, aurkezlea, hizkuntza eta partaideen adina aldatuz gero, «Hori da arrazoia» saioa dugu ondorioa. «Toma y daca» eztabaida saioko zuzendari bera, Jose Gordejuela alegia, ekoiztetxea ere Proyección, Comunicación y Servicios, eta dekoratua eta platoa berbera ditu. Jose Fe-

lipe Auzmendik aurkezten duen programan ahalik eta gutxien galtzeko apustua egin dute: lehenagotik ondo funtzionatu duen saioa aukeratu, aurkezle ezaguna hartu, *prime time*-an jarri, eta Euskal Telebistako lehenengo katera egokitu dute.

Aste honetan estreinatu berri den saio honetan, hamar eta hamalau urte bitarteko gaztetxoak dira saioko

partaideak. Partaideen adinak horrela ez badu adierazten ere, helduagoei zuzendurik buruturiko saioa da. Hortik zetorren hasieran saioarentzat aipatu zen «Helduentzat doa» izena ere, baita gaueko hamarretan izatearena ere.

Oraingoz hilean behin izango den saioaren lehenengo zatiak ordu erdiko elkarrizketa du osagaietako bat: gaztetxoek pertsonaia

ezagun bati egiten diete elkarrizketa, aste honetakoan Iñaki Perurena harrijasotzailea izan da. Bigarren zatian hartzen du «Toma y daca»-ren antz handiagoa, eztabaidaren ordua baita, gai bat eman eta horren inguruan hamasei partaide, eta publikotik parte hartu nahi duen edozeinek izango du ikamikarako aukera. Lehenengoan sexua izan zuten eztabaidagai. Jose Felipe Auzmendiren hitzetan, «*aurritzi gutxiago dituztenez, ea imaginaziodun irtenbideak ematen dituzten*».

Ez da zuzeneko saioa, aste honetan ikusi ahal izan duguna joan zen ostiralean grabatu baitzuten. Baina zuzenean balitz bezala eginkoa da, ahalik eta mozketa eta denbora gutxien erabiliz grabaturikoa. Gaztetxoaren iritziak jaso nahi izan dituzte, Jose Felipe Auzmendik dioskunaren arabera. «*Neuk ahalik eta gutxien parte hartzea nabiko nuke, gauza gehiegi korapilatuz gero, orduan sartuko naiz tar-tean. Bestela, nik bi edo hiru iritzi, edo galderak era batera edo bestera egiten baiditut, haurren iritzia kutsatzea erraza izan daiteke. Beraz nik zenbat eta gutxiago parte hartu, hobeto. Helburua ahalik eta gehienetan ni isilik egotea da*».

Kameren aurrean jartzeak partaideen hitz jariora ez du errazagoa egiten, eta gutxiago adin horretakoaren artean, halaxe adierazi digu Jose Felipe Auzmendik ere. «*Haurrei konfiantza eman behar zaie, euren freskura platoon galdu egiten baitute. Eroso egon daitezen lortzea da asmoa, eta gero bota dezatela nahi dutena*».

ARRITXU ZELAIA

Alberto Arizkorreta: «Denbora eta dirua ditugu oztopo»

Grafismoa, argizatzaileak eta errealizazioaren arteko koordinatzaile lana betetzen du Miramonen. Debateak, telesailak, dokumentalak eta bestelako lanetan aritu da errealizatzaile modura. «Doctor Livingstone» saiorako eginiko bi dokumental Dokumania kateak erosi berri dizkio.

Laburbildu errealizadorearen lana.

Telebistako lana, lan taldean egiten dena da. Errealizadoreak egin beharrekoa, zuzendariak edo gidoigileak paperetan ikusten duena iruditan jartzea da. Hori gorpuztu egiten du. Programaren erritmoa ikusi, kamerarekin jokatu, dekoratua egokitu... Zinemako zuzendariaren antzekoa da,

baina errealizadoreak ez ditu aktoreak zuzentzen, horretarako beste pertsona bat egon ohi da.

Zuzenekoala ala grabaturikoa?

Ezberdina da, programaren arabera edo aurkezlearen arabera asko aldatzen da. Adibidez, Urrusolok hobeto funtzionatzen du zuzenekoan. Beste saltsa bat du zuzenekoak, inprobisatu ere

gehiago egiten da. Biak ditut gustukoak, bakoitzak espresio modu diferenteak ditu.

Zeintzuk dira errealizadoreak dituen oztopo nagusienak?

Programa bat, ez da bakarria izaten, azken finean, lau edo hamahiru izan daitezke. Horiei jarraipena eman behar zaie, eta askotan jarraipen ari hori ez da argi ikusten.

Oztopoak, denbora eza edo diru falta dira. Beti denborarekin gaizki ibiltzen gara, presaka eta korrika.

Atzerrian ibilia zara dokumentalak grabatzen, horrelako lanek ba al dute lekuri ETBn?

Momentu honetan, egoera ekonomikoa tartean dagoe-la, zaila da. Nik dirua dela eta, proiektu bat geldirik daukat.

Zer eskaintzen diote errealizadoreari dokumentalek?

Muga-muga aritzen zara lanean, denbora gutxi daukazu, ordu asko dira eta ezagutzen ez duzun toki batean ari zara lanean. Nahiz eta sei hilabete lehenago prestatu, zer aurkituko duzun ez dakizu. Askotan, harrituta gelditzen dira, zein baliabide gutxirekin joaten geran ikusten dutenean.

«Dirua kausa, proiektu bat geldirik daukat», esan digu. (A.: G. G.)

ARRITXU ZELAIA

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Xabier Lete eta bertso zaharren inguruko saioa

Oraindik nondik norakoak guztiz zehazteko baldin badaude ere, ezer aldatu ezean, Xabier Letek aurkezturiko saioa lantzen hasiko dira laster Euskal Telebistakoak. Kantari ezagunari ez zaio arrotza saioaren gaia, bertso zaharrak izango baitira programaren ardatz nagusi.

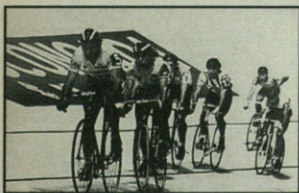
Ordu erdiko hamahiru saio egitea litzateke oraingoz planteaturiko helburua. Proiektua, egiten dabilzan bileretatik aurrera aterako balitz, egungo bertsoez ez, baina hainbat bertso zahar ederez gozatzeko aukera izango lukete Euskal Herriko bertsozale porrokatuenek.

Apirilean «Elkanotarrak» itzultzeko proiektua

«Elkanotarrak» saio-koek oraingoz ez gaituzte betirako agurtu, martxoa edo apirila aldera agian itzultzeko asmotan baitira. «Elkanotarrak»-ek aurreko txandan izaniko audientzia datuak onak izan zirela eta, saioa berriro pantailaratzea erabakiko dute ziurrenez. Beraz, gauzak ez badira gehiegi aldatzen, hila-bete pare bat barru, Anne Igartiburu, Jon Andueza eta sendi arteko lehiaketa berriro Euskal Telebistako programazioan izango dira.

■ «Honatx! Komikigilerik Handiena», komikien dokumentala

«Komikia 9. artea» dokumentala amaitu ondoren, komikien inguruko beste saio bat izango dugu ikusgai «Euskadi Gaztea»-ren barnean, «Honatx! Komikigilerik handiena». 13 ataleko dokumentalean, munduko komikigileen bizitza eta bilakaera artistikoa arakatzeaz gain, estilo, garai eta mota guztietako komikiak azalduko dira. Lehenengo atala, EEBBetako komikigintzan aitzindari izan zen Will Eisnerri eskainiko zaio. Egunero, hilaren 1etik aurrera, arratsaldeko 16:20etan.

■ «Euskadiko 6 orduak» larunbatean

«ETB Kirolak» saioaren barnean, Anoetako Belodromoan jokatu diren «Euskadiko 6 orduak» ikusi ahal izango ditugu. Saio osoa zuzenean ikustea ezinezkoa izango bada ere, futbolarekin batera zuzeneko konexioak tartekatuko dituzte. Ikuskizun honetan txirrindulariak ditugu protagonista nagusiak. Bertan izango dira pista txirrindulari onenak eta Indurain eta Olano, elkarren aurkako norgehiagoka itzelean. Hauekin batera, Saralegi 323 kiloko harria jasotzen saiatuko da eta Kontxako estropadetan txanda nagusian aritu ziren 4 arraun elkarteko arraunlariak lehiatuko dira ergometro batean. Larunbatean, 2an, arratsaldeko 17:10ean.

■ Asteazkenean Dire Straits-en kontzertua

Ordu egokiena ez bada ere, musika atsegin dutenak kontzertu paregabeaz gozatzeko aukera ezin hobea dute. Oraingo honetan aspaldiko talde ospetsu bat datorkigu txoko honetara, Dire Straits EEBBetako talde ezagunak «On the night» diskoaren aurkezpenaz emandako kontzertua izango baita ikusgai eta entzungai. 70-80eko hamarkadetako rock-pop musikaren altxorretariko batez gozatzeko aukera. Asteazkenean, 7an, goizeko 10:20an.

■ «Noizean behin» tarte-kako saio berria

Noizean behin ikusi ahal izango dugun saioak asteazkenean du bere lehen agerraldia. Jaime Otamendi irrati esatari ezagunak aurkeztuko duen telebista saioa elkarriketa eta solasaldi girokoa izango da, Euskal Herriko puntako jendearekin.

Politikatik hasi eta kulturaino doazen gaien inguruko gonbidatuak, solasaldiak, bideoak... izango dituzte. Bat baino gehiagori «Goizean behin» irratsaioa gogora ekarriko dion saioa, asteazken honetan hasi eta izenak adierazten duen bezala, tartean-tartean, epe zehatzik gabeko jarraipenaz eskainiko da. Asteazkenean, hilaren 7a, gaueko 22:00etan.

Z A P P I N G

Mikel Cazalisekin elkarriketa ZTBko «Zarauzko pertsonaia ezagunak» saioan

Hilabetero izaten da Zarauzko Telebistan «Zarauzko pertsonaia ezagunak» saioa. Hilabete honetakoan Maite Eskarmendi gazteak Mikel Cazalis zarauztarra elkarriketatuko du. Mikel Cazalis zarauztarren artean, eta Zarauztik kanpo ere, ezaguna da, Zarauzko Anestesia taldeko gitarrajolea delako, eta Negu Gorriak musika talde ospetsuan baxua jotzen delako. Hau dela eta, bere bizitza piska bat ezagutzeko aukera emango digute saio honetan egingo dioten elkarriketaren bidez. Zarauztarrek urtarilaren 31n, asteazkenean, izango dute herriko musikari honen berri izateko aukera.

«Herriko kontu zaharrak» saioan Antxon Etxeberriaren eskutik, Zarautzek XIX. mendetik hasi eta honetako erdialdera arte izandako aldaketak nagusien berri eman ohi dute. Aste honetakoan 40ko eta 50eko hamarkadetan Zarautzen jende ospetsua etortzen zen garaia izango da solasgai. Pertsona hauei gertatutako zenbait kontu bitxi azalduko dituzte Ana Mari eta Maritxu Mazak. Emakume hauek oraindik ere mantentzen duten ohial denda zuten garai hartan ere herriko Kale Nagusian, eta denda zela eta harreman zuzena izan zuten, besteak beste, Fabiola Belgikako erreginarekin. Beraien bizipen eta gertae-

ren berri emango dute, otsailaren batean, ostegunean.

Zarautz Telebistako saioen emisio ordua arratsaldeko 19:15, 20:15 eta 21:15etan izan ohi da. Eta hurrengo egunean, eguerdiko 13:15etan aurreko eguneko programazioaren errepikapena ematen da.

Albiste aurkezpena egunero eguerdietan

Arrasate Telebista duela urte batzuk egiten zen moduan, eguerdiko ordu batean albiste aurrerapena eskainiko du hemendik aurrera.

Bost minutu inguruko emisioa izango da eta arratsaldean sakonago jorratuko diren gaien berri ematea izango du helburu. Albiste aurrerapenean ez da aurkezlerik egongo eta albisteak bata bestearen atzetik jarraian joango dira.

Sagardotegi lurretako irrintzia

Garai honetan Astigarraga izenak sagardotegiak dakartzkigu gogora. Baina bada bestelakorik ere, Irrintzi Irratia tartean. Astigarrako irrati hau, programazio berriua eta ordu gehiagorekin datorkigu oraingo honetan.

ASTIGARRAGAKO Irrintzi Irratiak programazio berriari bultzada emateko asmoz, joan zen hilean lehenengo irrati eguna antolatu zuen. Programazio berria bakarrik ez, egin dituzten aldaketa teknikoak direla medio, emanaldi orduak ere luzatu dituzte. Lehen, bi orduko emanaldia izaten baldin bazuten egunero, orain, musika tarte luzeekin, hamalau ordu edo egunaren arabera hamabira luzatu dute Irrintzi Irratiakoe.

Hamar urteko ibilbidean hainbat gorabehera izan dituzte, irrati mutua egon den uneak ere izan dira, baina, azkenekoz martxan jarri zenetik ixilune gabeko hiru urte igaro dira. Astigarragako Udalak kultur etxeko azken solairuan utziriko lekutik, hedatzen da herrira Irrintzi Irratikoaren soinua. Astelehenetik larunbatera bitarteko orduetan era guztietako programak aurkitu daitezke, hasi musika eskeintzen dutenetatik eta

Irrintzi Irratikoek Astigarragako kultur etxeko azken solairuan dute bere egoitza. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

herriko gertaeren inguruko saioetaraino. Programazio berrirako deialdia zabal-tzean aurkezten direnek egiten dituzte irratsaioak, hurbiltzen den jendearen gehiengoa gazteak izan ohi dira.

Asanblea moduan funtzionatzen duen irratiak baditu jarraitzaileak; horrela

adierazten diote irrati-ko Nekane Zuaznabarri adibidez hauteskunde garaian jendeak egin zituen komentarioek. Nekane osasun onez dakusa irrati: «*Gero eta indartsuago dago. Gero eta entzule gehiago ditugulakoan nago.*»

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

San Blasetan, Abadiñora Durango Irratiakoe

Datorren larunbatean, otsailaren 3an, leku askotan ospatuko dira San Blasak. Baina ezagunenetarikoa Abadiñokoak dira. Bertan egiten den ferian euskal herrietako hainbat jende izaten da, eta noski, oihartzun nabarmena izaten du Durangalde osoan.

Durango Irratian ere izango du lekua San Blasetako feriak. Horretarako larunbatero izan ohi duten «Sutondotik plazara» nekazaritza saioa, «Sutondotik San Blasetara» bilakatuko da. Irratsaio hau normalean 13:00etatik 14:00etara izaten bada ere, larunbateko saio

berezia dela eta, ordu erdi gehiagoz luzatuko dute programaren iraupena.

Abadiñoko ferian Durango Irratiko bi lankide egongo dira, eta beste bat estudioan izango da. Zuzeneko konexioak egingo dituzte lankide hauekin, bertan bizi den giroa ahalik eta hobeto jasotzeko. Azokako bestelako jendearekin ere egongo dira; udaltzainekin hitz egingo dute, ea autoa aparkatzeko arazorik dagoen jakiteko.

Larunbatero egin ohi duten legez, azokako prezioen berri ere emango dute. Bertaratu den jendearekin eta saltzaileekin eginiko hainbat elkarrizketa ere ez dira faltako.

A U R P E G I A

Eukene Landa (Arrate Irratia)

Duela hamahiru urte, azkenengo aldiz Arrate Irratia berririo zabaldu zutenetik, bertan ari da lanean Eukene Landa.

Denetarik egitea tokatu zaio, «*bemen jende gutxi gaude eta deneta-*

rikegin behar izan dugu, hasi bulegoko lanetatik eta irratsaioetaraino.» Entzuleekin zuzeneko harremana izan du egin dituen saio gehienetan. Haurrentzako eta adinekoentzako saioak, nahiz bertso saioak, denetarik egin du. Baina, pertsonaia interesgarriak hartu eta elkarrizketa sakonak egin ahal izateko denbora izatea du oraindik bete gabe duen ametsa. «*Esateko ugari dutenak daude oraindik, baina ez dugu denborarik oraingo.*»

OTSAILAK

2

ostirala

«MENDIAREN HILABETEA»

«Mendiaren hilabetea» ekimenaren barruan, gaur arratseko 20:30etan, **Baigorriko Bixentenea batzokian**, espeleologiaz argibide eta eztabaida gaudia **Ruben Gomez** espeleologoaren eskutik. Ekimen beraren barruan, Mauleko Etxahun gelan, **Shisha Pangmako euskal espedizioari buruzko diaporama** Errobert Larrandabururen eskutik. Bihar, ostera, azken ikuskizun hau Hazparneko Hitzordu batzokian.

AKUARELA ERAKUSKETA ORDIZIAN

Rosalinda Pablos margolariaren **akuarela erakusketa** ikusteko azken eguna duzue gaurkoa. Ordiziako Barrrena kultur etxean duzue ikusgai 18:00etatik 20:00etara.

DANTZA GARAIKIDEA BARAKALDON

«Compañía Nacional de Danza»ren ikuskaria ikusteko aukera duzue hirugarren urtez jarraian Barakaldon, **Nacho Duatoren** zuzendaritza artistikoaren pean. Nabarmentzekoa beren koreografiarik arrakastatsuenetakoa, «**Jardi Tancat**», Mari Mar Boneten musikarekin. Barakaldo Antzokian gaur, bihar eta etzi.

TANTTAKAREN ESTREINALDIA DONOSTIAN

Tanttaka antzerki taldeak «**El Florido Pensil**» bere antzezlan berria taularatuko du estrainekoz Donostiako Victoria Eugenia antzokian, arratseko 20:00etan. Gaurko saioaz gain, otsailaren 3an eta 4an ere eskainiko dute ikuskaria.

Getxoko X. Santa Ageda Abesbatzen lehiaketa otsailaren 4an burutuko da. Bi aktuazio gune ditu sariketak: **Santa Maria de Getxo - Algorta (San Nikolas Plaza eta Kasino Plaza)** eta **Areeta - Erromo (Plaza de los Enanos eta Santa Eugenia Plaza)**. Abesbatzek, izena emateko garaian —otsailaren 2a baino lehen— zein gunetan parte hartuko duten eta beharrezko puntuetatik zein ordutan igaroko diren zehaztu beharko dute. Abesbatza bakoitza gutxienik 12 lagunek osatu behar dute.

I H E S I

Sos portutik Barara bizikletaz (eta II)

Iragan astean hasitako bizikletazko ibilaldiak gaurkoa izango du bigarren eta azken zatia. Puerto de Sos eta Pantano la Peña arteko bidea egin ostean, azken honetatik Barara 70 kilometro geratuko zaizkigu.

Pantano la Peña, Huescaranzko errepidea hartuko dugu, laster batean burdinazko zubia eta tunel motz bat igarotzeko. Gurutzatu bezain pronto, ezkerrera, behera egiten duen errepide batekin egingo dugu topo. Beroni helduz urtegiko dikea igarotzea lortuko dugu, jarraian beste tunel bat igaroko dugu urtegiaren ertzerantz, trenbideen parera.

Pistari jarraitu, beti ere ur-

tegiaren ertzean, Santa Maria de la Peña Estaziora arte. Errepidean barrena ekialdera segituko dugu, garoneta Nueva auzoraino.

Jacara doan errepidea utziko dugu ezkerrera, eta Cinca ibaia gurutzatuko dugu zubi bat medio. Errepideari jarraituko diogu, zeinak Rasal herrira eramango gaituen igoera aplean. Herri honetan iturri bitxi batekin egingo dugu topo, freskatzeko baliagarri izango duguna. Herriaren sarreran Bentue aldera doan pista hartuko dugu, Garona ibaiaren bailarari jarraiki. Zazpi kilometro aurrerago, Bentuera doan pista utziko dugu eskuinera. Bailaran

barrena gora egingo dugu —zenbait unetan malda gogorxeagoak topatuko ditugu—, muino batera arte. Isurialdeen banaketa lanak egiten ditu gain honek.

Jaitsiera apalari ekingo diogu, Sabiñanigo eta Huesca lotzen dituen errepidera iritsi arte. Berau gorantz jarraituko dugu, Monrepos tuneleko hegoaldeko sarrerara heltzeko. Tunela igaro gabe, jaitsiera azkarrean bailararen behealdean utziko gaituen eskuinaldeko pista hartuko dugu, justu

Santa maria de Belsueko urtegiaren ondoan.

Orlato muinora arte segituko dugu, Bararen norabidea adieraziko digun gurutzebidera arte jaitsiz ondoren. Bentue eta Usedetik igaro eta gero, gure helmuga puntuan izango gara ■

THE PLEASURE FUCKERS LASARTE-ORIAN

Gaueko 23:00etan, The Pleasure Fuckers rock taldeak kontzertua eskainiko du Lasarte-Oriako **Zulo** tabernan.

SARA SANTOSEN ERAKUSKETA

Donostiako La Colchoneria Aretoan, **Sara Santosen** «Una ciudad se mueve» argazki erakusketa dago erakusgai otsailaren 10era artean.

OTSAILAK **3** larunbata FUNDIZION TALDEA LESAKAN

Lesakako Atxaspi Ostatuak antolatuta, *jazz-blues fusion* musika egiten duen **Fundizion** taldea izango duzue entzungai gaur. Kontzertu **Atxaspi** 23:00etan.

ANTZERKIA BAIGORRIN

Baigorriko Bil-Etxea gelan, Elbe Laborantza Sindikatukoek «**Sokatira**» antzerki-lana taularatuko dute.

HIZKETALDIA BILBON

Irakurle arrunten arteko solasaldia izatea helburu duen liburuei buruzko hizketaldien barnean, gaurko honetan **Iñaki Zabaletaren** «110. streeteko geltokia» ren inguruko solasaldia egingo da Bilbo Zaharra euskaltiegian goizeko 11:00etatik aurrera.

OTSAILAK **4** igandea KANTALDIA MEHAINEN

Gaur arratsaldeko 15:00etatik aurrera, kantaldi dotorea izango dugu entzungai Mehaineke elizan. Kantariak ondoko hauek izango dira: **Ma-**

Oiartzungo «Emakume» taldeak eta auzoko elkarteak helduentzat tailerrak antolatu dituzte. Bizitza kalitatea hobetzeko, sormena kanporatzeko edota aisialdian beste pertsona batzuekin egoteko aukera ematen dute tailerrek. Soinketa, eskulanak, auskal dantzak, informatika, lasaitzeko teknikak, sukaldaritza eta literatur tailerrak egingo dira. Emakumeen tailerrean hitzaldiak eta ekitaldiak ere antolatu dituzte. Parte hartu nahi duenak Udaletxean eman beharko du izena, otsailaren 2a baino lehen.

M O K O F I N A

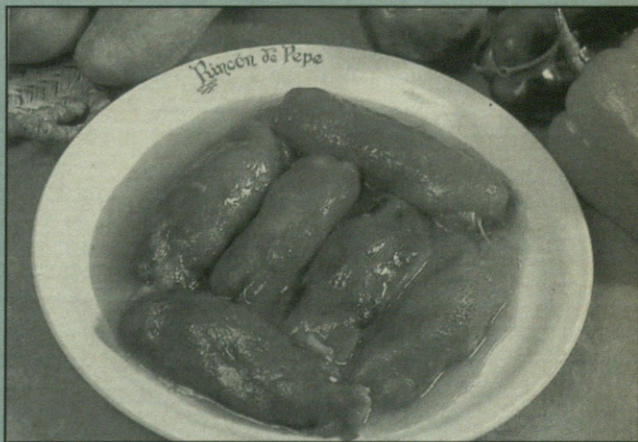
Piper beteak bizkaitar erara

Piper beteena plater preziatu dugu gure artean. Aste honetan, piperrak bizkaitar erara prestatzeko asmotan hurbildu gara lerrootara. Lau lagunentzako mokadua egingen dugu. Beraz, zortzi piper gorri beharko ditugu, hamabi muturdunak badira.

Jarri zartaginean 200 gramo tipula, bi baratzuri eta perrexila. Izerditan hasiko direla ohartuko gara. Tipula, baratzuria eta perrexila gorritu orduko, jarri hauekin batera 800 bat gramo haragi pikatu (400 gramo txerriarenak eta 400 zekorarenak). Bost bat minutuz utzi sutan, eta jarraian, busti esne apur batekin. Beranduago, gehitu baso bete ardo txuri, gatza eta piperrautsa.

Bestalde, jar ezazue beratzen ogi-mamia litro erdi esnetan. Behin ondo beratu denean, atera zartaginekoa sutatik eta utzi epeltzen. Epel dagoenean, bi arrautza-gorringo eta ogi-mamia—esnea kendu lehenik—gehitu. Masa hau ondo nahas ezazue, gozo-gozo landu. Hartu piperrak eta bete itzazue prestatu berri dugunarekin, eta itxi piper baikoitza txotx banarekin. Behin ondo bete eta txotxarekin behar bezala itxi ondoren, irin eta arrautzetan pasaz errebozatu piperrak. Zartagian ipini berriro, eta olio berotan ondo gorritu. Atera prest direnean.

Platera amaitzeko azken pausua, saltsa prestatzea

izango da. Jarri gorritzen beste 200 gramo tipula lehen erabilitako zartagi berean. Ondo gorritu eta gero, jarri baso bete ardo beltzetan beratzen 200 gramo tomate saltsa eta piper lehor bat. Beratatukoan, gehitu tipu-

lari. Saltsa loditzean, irabiagailua erabili eta gero pasa txinotik.

Aste honetako platera gozo honi amaiera emateko, saltsa hau piper beteei gehitzea baino ez zaizue geratuko ■

gali Zubillaga, Amaia Riouspeyrous eta Eguzki Lore taldea.

ERAKUSKETA ZARAUTZEN

«Art is personal» izenburupean, **na-zioarteko 13 artistaren erakusketa** izan dugu ikusgai azken asteotan Zarauzko Sanz-Enean. Oraindik ikusi gabekoek mugitu egin beharko dute, gaurkoa baitu azken eguna zabalik.

XIRRIXTI-MIRRIXTI DONAPALEUN

Gaur arratsaldeko 15:00etan, Donapaleuko Saint Louise gelan, Xirixti-Mirixti antzerki taldeak «**India beltzak**» antzezlan taularatuko du.

BI ERAKUSKETA IRUÑEAN

Batetik, Carlos III Aretoan ikusgai izan dugun **Juan Luis Morazaren** erakuske-

tak gaurkoa du azken eguna zabalik. Bestetik, Maisonnave hoteleko erakusketa aretoan, **Ines Zudaire**ren erakusketa otsailaren 8ra arte egonen da zabalik.

OTSAILAK 5 ERAKUSKETA HASIERA ERROMON

astelehena

Erromoko Kultur Etxean «**Internacional Art**

Collective»-n pintura eta eskultura erakusketa izango duzue ikusgai gaur hasi eta otsailaren 17ra artean. Ordu-
tegia: 11:00etatik 13:00etara eta 18:00etatik 21:00etara astegunetan, eta goizez soilik larunbatetan.

OTSAILAK 6 JAVIER ALKAINEN ERAKUSKETA

asteartea

Donostiako Galeria DV-n **Javier Alkain** artistaren

Iragan urtarilaren 25az geroztik, eta otsailaren 6ra artean, Bilboko Caledonia Aretoan Potxo Onandia getxotarraren pintura erakusketa dugu ikusgai. Getxotar margolariak jada erakusketa franko egin ditu: sei bakarkakoak eta hiru taldekakoak. Bere hurrengo bakarkako erakusketa datorren martxoan izango du, Madrilgo Kreisler Galerian. Paisaia eta panoramikak jasotzeko ahalmen berezia du, eta pintzelada indartsu, suelto eta luzeak dira nagusi bere lanetan.

L A N D A R E A K

Sagar ardoa, txin txin

Tokian tokikoa eta garaian garaikoa (garaiz, nere ikasle batek zion eran) aipatzea eta baita goraiatzea ere ongi dago, baina sagardoaren txotx-saioa dela eta komunikabideetako ikaragarritzko gehigarriekin okitu egiten naiz.

Txin txin, txin txin, diruaren hotsa, bai sagardotegietan, bai publizitatean.

Bainan, beste *txin txin* bat jorratzea proposatu behar dizut. Sagardo-basoek topa egiterakoan egiten dutena, alegia.

Txotxa, urtean zehar edango dugun gustoko sagardoa aukeratzeko dastaketa edo probaketa da. Bainan komunikabideak bezelaxe, sagardoarekin urtean

behin gogoratzen zeran horietakoa bazera txotx-saio honi etekin gehixeago atera iezaiozu, eta sagardoaz ilustratzeko erabiltzea proposatzen dizut.

Sagardoa, gu baino hemengoagoa den sagarrondoak ematen dituen sagarrak jo, hauekin egindako patsa zanpatu, muztioa ontzi batean jarri eta honen irakindia edo hartziduraren ondoren sortutako edaria besterik ez dela ez ahaztu. Ez da ez besterik, nahikoa halajainena!

Gu baino hemengoagoa den sagardoaren kulturaz jantzi zaitez. Zein sagarrez egindako sagardoa edaten duzu? Nola egin da? Etorria al dago? Nere gustokoa da-

go, mikatza! Gozoegia ez al dago hau? Haritza ala gaztainez egindako kupela da? Edo kupela ez eta bukoa da? Zenbat alkohol du sagardoak? Astigarraga al da benetan sagardoaren bihoznoa? Zer da sagardo bera? Sagardogileari galdetu, beldurrik gabe galdetu, erantzuteko dago! Kupelartero bixitaldiak, gehiengo aztoratzen duen txuletarek jatorriaz baino honelako zerbait ikasteko balio baldin badizu, bejondeizula!

Ea urtean zehar, komunikabideak ez bezela, sagardoaz gehiago oroitzen zeran, txotxekoa ez beste edozein garaitan askoz hobea baitago, Beterri sagardoaz leian dioten gisara, dudipe ■

JAKOBA ERREKONDO

lanik berriena dugu ikusgai pasa den urtarilaren 27az geroztik. Erakusketa interesgarri hau, otsailaren 24ra bitartean izango dugu zabalik.

ARGAZKI ERAKUSKETA

«La aventura en el deporte» izenburupean, urtarilaren 11z geroztik, **Agustin Sagastiren argazki erakusketa** dugu Bilboko **La Taberna de los Mundos** tabernan. Agustin Sagasti argazkilararen obrak makina bat sari jasotzen ditu, eta galeria askotan izan da ikusgai. Bere argazkietan, naturaren edertasuna kirolaren esfortzuari gehitzen zaio, indar eta izerdia baino urrunago doazen irudiak sortuz.

OTSAILAK

7
asteazkena

EUSKAL KANTAGINTZA

Bilboko Zenbat Gara kultur elkarteak antolatutako Euskal Kantagintzaren II. Min-

tegiaren barnean, gaurkoan **Beñat Axiari** Iparraldeko abeslariak «**Musi-karen iparralde izkutua**» gaiaren inguruko hitzaldia eskainiko du. Imanol Agirrek zuzendutako hitzaldi hau kafe antzokian izango da ilunabarreko 20:00etatik aurrera.

OTSAILAK

8
osteguna

ELLIOT MURPHY «EL CARMENEN»

Bilboko «El Carmen» elizako kontzertuen barruan, gaur gauean **Elliot Murphy** musikari handiak eskainiko du kontzertua. Murphy 70eko hamarkadan murgildu zen musikan eta 17 disko ditu kalean.

GUIRIGAIEN ANTZERKIA

Guirigai antzerki taldeak, «**La Celestina**» antzezlanaren taularatuko du gaur Gasteizko Principal Antzokian.

Balmasedan bi lehiaketa ezberdin antolatu ditzuzte. Alde batetik, Istorio Motzen V. Lehiaketan euskarazko edota gaztelarazko ipuinak egiteko aukera dago. Lanek gehienez zortzi orrikoak eta makinaz idatziak behar dute izan. Bestalde, Komiki Lehiaketarako zuri beltzean egindako lanak banaka nahiz taldeka aurkeztu ahal izango dira. Lanak aurkezteko epea otsailaren 29an amaituko da. Balmasedako «Clinex» aldizkarira igorri.

O S A S U N A

Sagu baten bihotza kongelatu eta berpiztu

Hego Afrikan zalaparta ugari dabilkite azken urteotan *apartheida* dela eta ez dela, baina ez dago ukatzerik zenbait arlotan punta-puntan dabiltzala. Besterik ez balitz ere, rugbyaren eta bihotzeko transplanteetan ale ederrak eskaini dizkigute bertakoek.

Garai batean Barnard ziru-jauaren izena mundu osora zabaldu zen bezalaxe (eta hori duela 28 urte gertatu zen, aurreneko aldiz bihotz bat arrakastaz transplanteatzea lortu zuenean), aurten bertako zientifikoek sagu baten bihotza nitrogeno likidozko tanke baten barruan mantentzea lortu dute. Teknika hori, transplanteetarako organoak denbora luzean eta

modu merkean mantentzea bideratua, arrakasta osoz burutu dute, deskongelatu ondoren, organoa berriro ere piztu eta bizi-bizi agertu baita.

Oraingo honetan sagu baten bihotzarekin lortutakoa gizakien kasura aplikatzeko modurik egongo balitz, transplanteen munduak egiazko iraultza ezagutuko luke. Gaur egun transplanteen inguruan egiten diren lasterketa ikaragarrien ordez (oraingoz transplanteetan erabiltzeko moduko organoak oso gutxi irauten dutelako), organo horiek banku iraunkor batetik aterako lirake, aldeztu aurretik proba guztiak egin ondoren.

Ameriketako Kardiologi Elkartearen lehendakaria den Ken Killer doktorearen hitzetan, orain artean konpondu gabe zegoen arazoa kongelazio-prozesuak organoetan eragiten duen kaltearena zen. Eta Hego Afrikako taldearen buru arituen Du Plessis doktoreak esan duenez, Pretoriako bere taldeak organoak fluido batesle berezi batekin tratatu ditu kongelatu aurretik. Likido batesle horren formula azken bi urteotan perfektionatu dute Verwoerd ospitalean eta goian aipatutako esperimentuan oso ongi funtzionatu du, itxura guztien arabera. Laborategiko probak oraingoz sagu eta

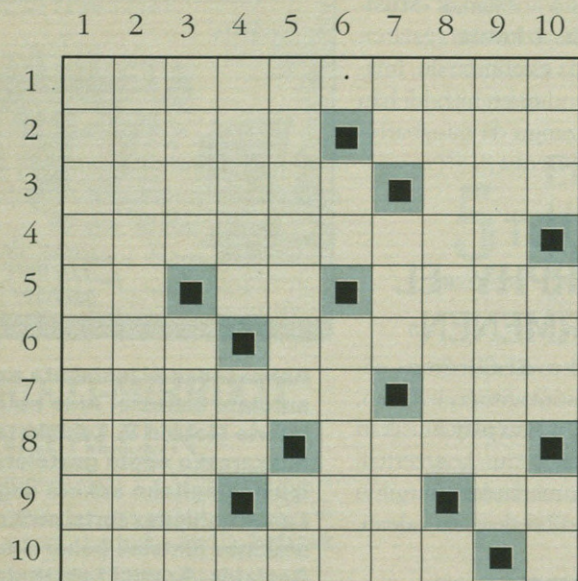

txerriekin soilik egin dira, baina horien emaitzak giza-kietara aplikatuko balira... zeren eta gaur egun giza bihotzak ordu gutxi batzuren buruan berrinplantatu beharra baitago derrigor ■

JABIER AGIRRE

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Biltzarkide. 2.- Landare arantzadunak. Bihia. 3.- Pluralean, pertsonaia mitologikoa. Nazioarteko garraioetan. 4.- Nafarroako herria. 5.- Herri hizkeran, eta. Eistenioa. Alderantziz, barazki lekadun. 6.- Burdinola. Desfile militarra. 7.- Berriketa. Bildu aditzaren infinitiboa. 8.- Gipuzkoako hiria. Haurra. 9.- Gipuzkoako herria. Alderantziz, eguzki. Modu atzizkia. 10.- Beldurtiak. Potasioa.

GOITIK BEHERA: 1.- Bola jokoa aritzeko lekuak. 2.- Atabal jolea. 3.- Seta. Aldrebesak. 4.- Afrikako estatua. Non atzizkia. Lehenengoa. 5.- Hutsak. Idi, hitz elkarketan. 6.- Röntgen. Akize izenaren kontsonanteak. Irudi geometrikoa. 7.- Errepikatuz, gorotza. H₂O. Meatzea. 8.- Nafarroako udalerria. Kontsonantea. 9.- Deiak. 10.- Eako. Behorra bero egon. Iparretarrak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Batasuna
Bazkaria
Ekonomia
Norabait

7 letra

Barkatu
Gaztain
Izorrai
Robotak

4 letra

Aita
Alai
Alak
Alea
Alor
Aria
Arin
Arku
Arre
Auzi
Bala
Dama

Enea
Gaia
Gona
Iaio
Ibia
Laia
Neba
Orio
Orno
Ozta
Sara
Tona

2 letra

Ar
Eb
Gr
Ir
Ka
Ne
Si
Zi

3 letra

Ira
Kai
LAB
RAI

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Nafarroako herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Sorburua	Daviden arma	Pl. hegazti mota						
Errioia	Sufrea	Mende-balde	5					
Uranioa	Gabe					Bokala		
Erdal hitzak	Errep., ikara		1			Dago	6	Lurrezko ontzi mota
Kausa partikula		H ₂ O						Lehena
Trufak		Abelen anaia	8					Bokala
Röntgen	Emeak gurasoekiko							Bokala
Tente	Kontso-bustia							Kanpo
		Toka, diozu						
		Kontso-nantea						
Azkenekoa			4			Bururatu		

—Hieroglifikoa—

TSU

Aitona baratzean, amona berriz beti ...

Aurreko asteko soluzioak

ATJARRATZE									
●	A	●	H	●	A	●			
●	T	●	O	●	A	R	R	O	T
●	T	●	R	●	I	K	I	M	A
●	A	●	Z	●	A	L	A	●	G
●	E	●	K	●	I	●	A	R	T
●	E	●	T	●	E	N	●	E	R
●	E	●	R	●	R	A	●	N	A
●	E	●	T	●	E	R	●	T	G
●	S	●	I	●	A	M	●	O	Z
●	G	●	A	●	R	R	●	A	Z
●	K	●	E	●	A	●	E	●	A

Gurutzegrama

EZKERSUTIN: 1. Betezina 2. Ahozabalak

3. Lira. 4P. 5. 4. Iri. Alai. 5. O. Ural. 6.

Kantaldak. 7. Irindak. 8. DI. Kai. 9. U. 9.

Ear. Kaskar. 10. Aker. Krika.

GOITIK BEHERA: 1. Batiokideak. 2.

Phizariak. 5. Ton. Na. Re. 4. Eza. Utki. R. 5.

Ka. Aranak. 6. Bilalduak. 7. Zapaldu. 8. R. U.

1. Iazko. 9. Nabalak. Ak. 10. Aki. BK. Ura.

Kate hitzak

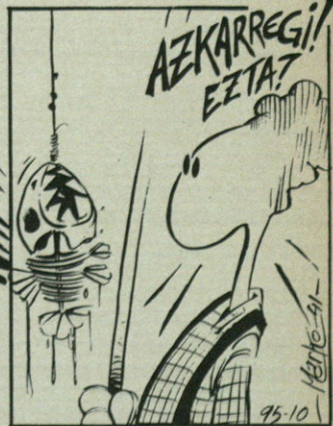
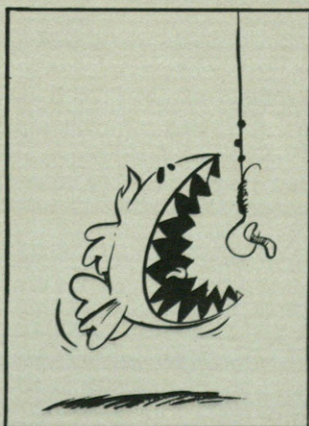
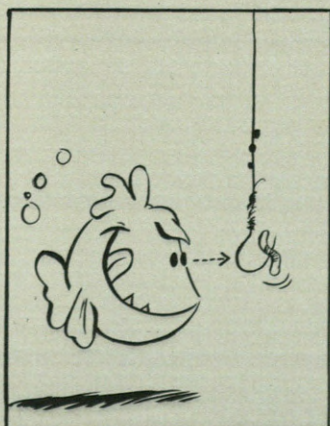
A	S	T	O	B	E	H	A
I	D	O	R	E	J	B	A
P	I	L	O	T	A	K	N
A	N	P	I	K	O	N	D
R	B	E	R	A	A	I	N
K	A	L	A	O	Z	T	A
N	R	A	A	R	K	U	O
E	M	A	K	U	M	E	A
B	A	T	K	A	N	T	A
A	I	Z	U	K	U	R	K
Z	A	T	I	T	A	T	I

Hieroglifikoa:

Akordio

ERROBIKO PIRANAKO

Komikia

95-10

Osakidetzaren enplegu eskeintza publikoa

OSAKIDETZAREN EEP-95 delakoaz (Enplegu Eskeintza Publikoaz) ene iritzia eskatua dit ARGIA astekariak, sindikaturen batekin ezbairik badela uste baitute. Eta, berriro ere, badela zalantzarik oposizioen inguruan. Arrazoi faltan ez dira.

Hasteko, esan dezadan Osasun Sailaren borondate eta ahaleginak, EEP honetarako deialdia egiterakoan, hiru norabidetan gauzatu ditugula:

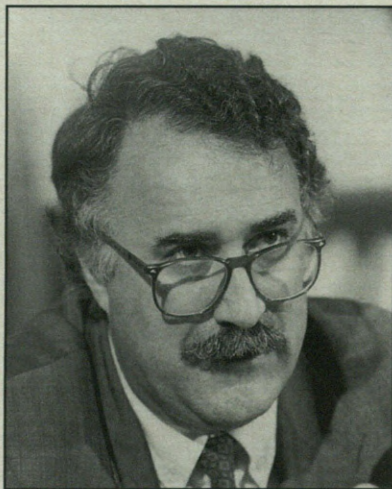
-Osakidetzan lan egiten duten hainbat lagunen arazoak -askotxokopontzea. Lantokia bizilekutik hurbilago izatea, zerbitzu-komisioak argitzea eta ospitaletako enfermeritzako langileei, urte askotako lana eta gero, oinarritzako osasun laguntza zerbitzuetan aritzeko aukera ematea.

-Osasungintza alorrean lanpostu tinkoa izateko aukera eskeintzea 1990.az geroztik horretarako modurik izan ez dutenei, eta, hirugarrenik

-Enplegu Publiko eskeintza leiala egitea, gardena eta jarraipenik izango duena. Horrenbestez, naturalizat hartzea EEP, ez albiste eta lisker-eragiletzat.

GOGORA dezadan, bestalde, EEP-95ek izango duela jarraipenik, aurten bertan, Osasun Laguntza Atalburutzak betetzeko eta 1997.an ere izango dela eskeintzarik.

Tamalez, ene iritziz, zerregin honi ekiteko konpromezua plazaratu genuenetik sindikatu batzuk gure erabaki guztien aurka azaldu izan dira, hainbat arrazoi medio.

IÑAKI AZKUNA

Osasun sailburua

Kontrako jarrerak gora eta gora egin du, jasanezinezko mugak jotzeraino, gure Herriaren dinamikari zenbaitzuk ezarri nahi dioten estiloa erakutsiz. Batzutan lortu ohi da hitzarmenik; beste batzutan ez. Nolanahi ere, prozesu zailenetan duintasunak eta soseguak behar dute izan nagusi, ez oihuak eta zalapartak. Euskal Administrazio Publikoan betidanik era-

gin handiena izan dutenen oihuak gainera. Batere fundamenturik gabe leporatu izan dizkigutenak ezeztazen ez naiz hasiko ni orain.

BAINA gogorarazi nahi nuke legearen agintepean ibili garela, justiziazkoak iruditu zaizkigun alegazioak onartuz eta zorrozki errespetatuz berdintasun, meritua eta ahalmen printzipioak espezialitate bakoitzarako oinarriak, baremoak eta temarioak prestatzerakoan. Eta horrelaxe segiko dugu. Erran bezate nahi dutena alarma soziala eragin nahian dabilzan ahots horiek.

Euskadiko Medikuen Sindikatua-ren eta SATSeren babesak garbi asko adierazten dute akordiorik lor litekeela, prozesuaren garapenean ondraitasun eta leialtasunez har litekeela partetik.

OSASUN sailburu lez mezu bakarra igorri nahi nieke oposizioetan parte hartzeko asmotan dabiltzanei: Osakidetzaren Enplegu Eskeintza garbia eta gardena izango da. Ikas ezazue, ongi presta zaitezte, eta ez kasorik egin alarmisten oihuei. Zeren prozesua eurek ezin dutela maneiatu oharu direnean nahiago izan dute beren frustrazioa kaleratu oposizio garden eta ekitatiboak bultzatu beharrean. Lanpostuak pertsona egokientzat eta hobekien prestatu direnentzat izango dira. Eta epaimahaiek erabateko ahalmena izango dute dagokien eginkizunean.

ARGIA

Orain
ARGIAren
harpidedun
eginez gero
hauetako
konpakto,
bideo edo
liburu bat
eskuratuko
duzu

DOHAINIK

ARGIAren harpidedun izan zaitez

AMAIA ZUBIRIAren
KONPAKTOA

"NEGU GORRIAK IDEIA ZABALDU TOUR 95"
GARBIÑE UBEDA

"TAKOLO PIRRITX ETA PORROTIX"
BIDEOA

KIOSKOAN BAINO

%20a

MERKEAGO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ TELF. _____

HELBIDEA _____ POSTA KODEA _____

HERRIA _____ HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____

Entitate

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

HARPIDETZA SARIAK

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

12.100 pztz

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 12.100 pztz

Beste Atzerriak

15.750 pztz

Airez 24.850 pztz

Euskal Kulturaren

URTEKARIA ere

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

Bilboko Etxebarria parkean. Arrats. 5etatik aurrera
1996.eko Otsailaren 10ean...

Munduko sagardorik onena, dohainik.

Maketa eta Fantzine azoka

Musika Txapelketaren finalerako 10 talde aukeratuak

Euskal Rockaren argazki erakusketa

EXKIXUren montai berriaren aurkezpena

TAPIA TA LETURIA BAND

ETSAIAK... Eta beste sorpresaren bat.

3 KARPA. TXOZNA. 50.000 W. soinu eta 300.000 W. argi, eta abar...